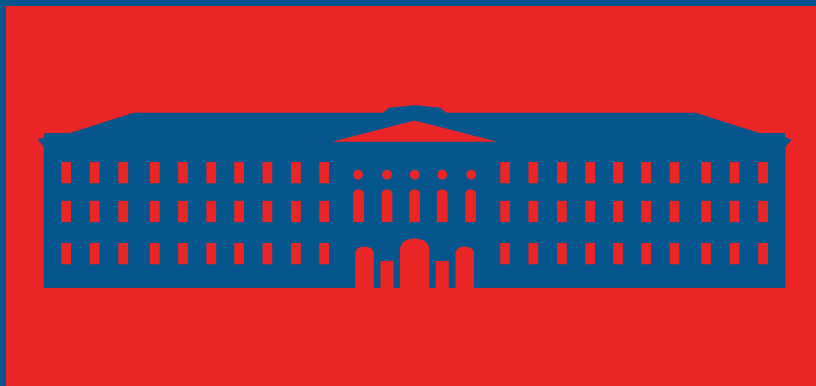

Blaskó Béla – Budaházi Árpád

A nemzetközi bűnügyi együttműködés jogi alapjai

Dialóg Campus

Blaskó Béla – Budaházi Árpád

A NEMZETKÖZI BŰNÜGYI
EGYÜTTMŰKÖDÉS JOGI ALAPJAI

A kiadvány a KÖFOP-2.1.1-VEKOP-15-2016-00001 „A közszolgáltatás komplex kompetencia, életpálya-program és oktatás technológiai fejlesztése” című projekt keretében jelent meg.

A kézirat lezárva:
2016. november 30.

Szerző
Dr. Blaskó Béla
Dr. Budaházi Árpád

Olvasószerkesztő
Sós Dóra

© Dialóg Campus Kiadó, 2018

© A szerző, 2018

A mű szerzői jogilag védett. Minden jog, így különösen a sokszorosítás, terjesztés és fordítás joga fenntartva. A mű a kiadó írásbeli hozzájárulása nélkül részeiben sem reprodukálható, elektronikus rendszerek felhasználásával nem dolgozható fel, azokban nem tárolható, azokkal nem sokszorosítható és nem terjeszthető.

TARTALOM

I. A NEMZETKÖZI BŰNÜGYI EGYÜTTMŰKÖDÉS JOGI ALAPJAI	5
BEVEZETÉS	6
1. A NEMZETKÖZI BŰNÜGYI EGYÜTTMŰKÖDÉS	8
1.1. A nemzetközi bűnügyi együttműködés alapjai	8
1.2. A nemzetközi bűnügyi jogsegély	14
2. A NEMZETKÖZI BÜNTETŐJOG, A NEMZETKÖZI BŰNCSELEKMÉNY	15
3. A NEMZETKÖZI BÜNTETŐBÍRÓSÁGOK	21
4. AZ EURÓPAI UNIÓS BŰNÜGYI EGYÜTTMŰKÖDÉS	28
II. A NEMZETKÖZI BŰNÜGYI JOGSEGÉLY ÉS AZ EURÓPAI ELFOGATÓPARANCS	33
5. A NEMZETKÖZI BŰNÜGYI JOGSEGÉLY	34
5.1. A nemzetközi bűnügyi jogsegély jelentősége	34
5.2. A kiadatás	35
5.2.1. Kiadatás Magyarországról	35
5.2.2. Külföldi állam megkeresése kiadatás iránt	38
5.3. A büntetőeljárás átadása és átvétele	39
5.4. Feljelentés külföldi államnál	40
5.5. Végrehajtási jogsegélyek	41
5.5.1. Külföldi ítélet érvényének elismerése	41
5.5.2. Külföldi bíróság által kiszabott szabadságvesztés végrehajtásának átvétele	42
5.5.3. Magyar bíróság által kiszabott szabadságvesztés végrehajtásának átadása	43
5.5.4. Külföldi vagy magyar bíróság által elrendelt szabadságelvonással járó intézkedés végrehajtásának átvétele	43
5.5.5. A vagyonek Kobzás vagy az elkobzás végrehajtásának átvétele és átadása	43
5.5.6. Elektronikus adat végleges hozzáférhetetlenné tétele végrehajtásának átvétele és átadása	44
5.6. Eljárási jogsegély	45
5.7. Átmenő átszállítás	46
5.8. Alaki és költségviselési szabályok	46
6. AZ EURÓPAI ELFOGATÓPARANCS	48
6.1. Az európai elfogatóparancs jelentősége	48
6.2. A magyar szabályozás főbb jellemzői	49
6.3. Az európai elfogatóparancs megtagadása	51
6.4. Az európai elfogatóparancs végrehajtása	52
6.5. Az európai elfogatóparancs kibocsátása	54
6.6. Iratbetekintés	56
IRODALOMJEGYZÉK	57
Jogszabályok	57
Szakirodalom	57

I.
A NEMZETKÖZI BŰNÜGYI
EGYÜTTMŰKÖDÉS JOGI ALAPJAI

Dr. Blaskó Béla

BEVEZETÉS

A jogirodalomban – e tárgykör megjelölésére, illetve azzal összefüggésben – gyakran használt kifejezés: *nemzetközi büntetőjog*.

Kérdés, hogy vajon a nemzetközi büntetőjog – kétségkívül „képlékeny” kategóriája – klasszikus értelemben véve jogágnak tekinthető-e, és egyáltalán szükséges-e a *nemzetközi* jelzővel ellátott büntetőjogon számon kérni a honi jogbölcselet jogági elvárásainak megfelelő kritériumok hiányát? Vannak olyan álláspontok, melyek szerint a nemzetközi büntetőjogot – miként pl. a nemzetközi jogot – jogágként kell interpretálni, de egyelőre ezt maradék nélkül nem lehet megtenni, mert a nemzetközi büntetőjog az önálló jogággá válás „útjának” még csak egy részét tette meg. Mások szerint a *nemzetközi büntetőjog* kifejezés nem jogágot jelöl, hanem az egyébként létező nemzetközi bűncselekmények jogának, illetve a létező nemzetközi bünyügyi együttműködések jogának gyűjtőfogalmáról van szó, márpedig e fogalmi összetevőkből kétségkívül – egyelőre – nem deriválhatók (de szerintünk erre nincs is szükség) azok a tartalmi összetevők, melyeket a jogelmélet a jogág absztrakt kategóriájával szemben támaszt.

E kétségkívül élő elnevezése – a nem minden esetben pontosan körvonalazható tárgykörre vonatkozó írott vagy íratlan szabályoknak – vajon arra történő utalás, hogy létezik a honi jogrendszernek egy ilyen elnevezésű, elkülönült jogága, hasonlóképp a magyar jogrendszerben önálló jogágként elhelyezkedő nemzetközi joghoz? Esetleg a – hazánkra is vonatkozó (lásd az alábbi idézetet az Alaptörvényből) – büntetőjogi tárgyú vagy „jellegű” nemzetközi megállapodások, szerződések stb. gyűjtőkategóriájaként fogjuk-e fel a nemzetközi büntetőjogot és, mint ilyen, akkor az nem más, mint a nemzetközi jog egyik alrendszere?

„(2) Magyarország nemzetközi jogi kötelezettségeinek teljesítése érdekében biztosítja a nemzetközi jog és a magyar jog összhangját.

(3) Magyarország elfogadja a nemzetközi jog általánosan elismert szabályait. A nemzetközi jog más forrásai jogszabályban történő kihirdetésükkel válnak a magyar jogrendszer részévé.”¹

Nem feladatunk az, hogy az imént feltett kérdésekkel kapcsolatban részletes állásfoglalást adjunk. Két dolgot azonban szükségesnek tartunk előrebocsátani:

1. A későbbiekben az általunk is használt *nemzetközi büntetőjog* kifejezésen nem a honi jogrendszer önálló – a jogágak elkülönülésének hagyományosan bevett ismérveit magán hordozó – jogágát értjük, hanem a büntetőjog nemzetközi vonatkozásainak keretein belül értelmezhető (a fent említett fogalmi összetevőkből álló) gyűjtőkategóriákként kezeljük. „A nemzetközi büntetőjog igen összetett jogág, hiszen átfedésbe kerülő jogágakból építkezik, amelyek nemcsak, hogy számos jogforrásra támaszkodnak, hanem e jogforrások közül egyesek a nemzetközi jog, mások pedig a belső jog részei.[...] Tény azonban, hogy a nemzetközi büntetőjog alkalmazása mindenképpen nemzeti jogrendszerek együttműködését feltételezi, és ezért nemzetközi és nem nemzetek feletti (szupranacionális – B. B.) büntetőjogról beszélünk.”²
2. A témakör feldolgozása során – tekintettel a terjedelmi korlátokra, valamint arra, hogy a tárgyban elmélyülni kívánók számára több monografikus feldolgozás is rendelkezésre áll – elsősorban a büntető anyagi-, majd eljárásjog szempontjából releváns kérdésekre igyekez-

¹ Magyarország Alaptörvénye, Q) cikk.

² GELLÉR Balázs (2009): *Nemzetközi büntetőjog Magyarországon. Adalékok egy vitához*. Tullius Kiadó, Budapest. 11., 13.

tünk koncentrálni, döntően vázlatos képet nyújtva (amennyiben az anyagi jogi, eljárásjogi stb. kérdések valamiféle szétválasztására – álláspontunk szerint – egyáltalán lehetőség adódott).

A büntetőjog nemzetközi vonatkozásainak áttekintése tehát nemzetközi jogi szabályok területére visz el bennünket, és (ha úgy tetszik) *a nemzetközi büntetőjog* szabályai is nemzetközi jogi szabályok.

Érdemes megjegyezni, hogy már uniós csatlakozásunk küszöbén megjelent az irodalomban az *európai büntetőjog* kifejezés. Tekintettel arra, hogy sem nemzetközi, sem európai Btk. nem létezett (mint ahogy napjainkban sincs), az említett kifejezés a klasszikus büntetőjogi iskola (irányzat) kibontakozásától eltelt időszak alatt – az európai kontinentális büntetőjog(ok)ban – kibontakozott elméletek gyűjtőkategóriájának tekinthető. Azonban nem szabad figyelmen kívül hagyni, hogy az európai államok – így hazánk – jogrendszerének fejlődése (szinte kivétel nélkül) kölcsönhatásban, nem pedig egymástól elszigetelten alakultak.

Témánk szempontjából releváns jogszabályként említjük az 1996. évi XXXVIII. törvényt (a nemzetközi bűnügyi jogsegélyről, ezután : Nbjt.), valamint a 2013. január 1-jén hatályba lépett 2012. évi CLXXX. törvényt (az Európai Unió tagállamaival folytatott bűnügyi együttműködésről, ezután : EU bü. tv.).

Az Nbjt.-t és az EU bü. tv.-t is legutóbb jelentős számú joganyaggal módosította a 2016. évi CIII. törvény (az európai uniós és a nemzetközi bűnügyi együttműködést szabályozó törvények, valamint egyes büntetőjogi tárgyú törvények jogharmonizációs célú módosításáról).

A büntetőjog nemzetközi vonatkozásai körében az alábbi főbb szerkezeti egységekre tagoljuk jelen tananyagot:

1. A nemzetközi bűnügyi együttműködés
2. A nemzetközi büntetőjog, a nemzetközi bűncselekmény
3. A nemzetközi büntetőbíróságok
4. Bűnügyi együttműködés – Európai Unió

1. A NEMZETKÖZI BŰNÜGYI EGYÜTTMŰKÖDÉS

1.1. A nemzetközi bűnügyi együttműködés alapjai

A nemzetközi bűnügyi együttműködésben való részvételre egyik állam sem kényszeríthető. Az állam szuverenitása – a *ius puniendi*³ vonatkozásában is – kizárólag önkéntes beleegyezésével, konszenzuson alapuló kötelezettségvállalásával korlátozható.

A szuverén államok nagy többsége felismerte, hogy csak nemzetközi összefogással érhető el eredményes fellépés elsősorban a háborús, emberiség elleni illetve a szervezett nemzetközi bűnelkövetés különböző (államonként esetleg eltérő tartalommal leírt) bűncselekményekben megjelenő formái ellen. E felismeréstől is vezérelve önként kötnek kétoldalú (bilaterális) vagy többoldalú (multilaterális) nemzetközi szerződéseket, illetve tömörülnek különböző nemzetközi szervezetekbe (pl. ENSZ, Európai Unió).

Az 53/1993. (X. 13.) AB határozat a következőket írja:

...mind az Alkotmány, mind a belső jog értelmezését annak fényében kell elvégezni, hogy a háborús és „emberiség elleni” bűncselekményekre vonatkozó normák a nemzetközi jog sajátos részét képezik. E normákban nem csak az államok egymás közötti kötelezettségvállalásáról van szó. A nemzetközi jog ezekben az egyes egyénekre is kötelezettséget és büntetőjogi felelősséget állapít meg. Ezáltal a nemzetközi jog egyrészt olyan területet érint, amely egyébként a szuverén állam büntető hatalma alá van rendelve, teszi ezt úgy, hogy a háborús bűncselekmények és az „emberiség elleni” bűncselekmények több tekintetben eltérnek a belső büntetőjog alapelveitől és a büntető hatalom gyakorlásának szokásos módjától is. A háborús bűncselekmény és „emberiség elleni” bűncselekmények esetében olyan deliktumokról van szó, amelyek e minőségükben nem a belső jog részeként keletkeztek, hanem a nemzetek közössége tartja őket bűncselekménynek, és a nemzetek közössége határozza meg tényállásukat. Ezek a bűncselekmények – a második világháború idejétől meghatározóvá vált nemzetközi jogi jogfejlődés szerint – nem csupán egyszerűen a legtöbb állam belső büntetőjogában is üldözött cselekmények (így pl. az emberölés nem minősíthető fel önmagában emberiség elleni bűncselekménnyé). Nemzetközi státuszukhoz hozzátartozik a nemzeti jogok fölötti megalapozásuk, akár a természetjogban (a pozitív jog fölötti elvi alapokra hivatkozás a nemzetközi jogon belül is garancia az esetleg önkényes nemzetközi szerződések ellen), akár a „nemzetközi közösség alapjainak” védelmében, de akár abban, hogy ezek a cselekmények az emberiséget veszélyeztetik: elkövetőik „az emberi nem ellenségei”. Jelentőségük tehát nagyobb annál, semhogy büntethetőségük az egyes államokban való elfogadásuktól vagy az egyes államok mindenkor büntető politikájától függhetne. A háborús bűncselekményeket és az „emberiség elleni” bűncselekményeket a nemzetközi közösség üldözi és bünteti: egyrészt nemzetközi bíróságok útján, másrészt úgy, hogy az államoknak, ha a nemzetek közösségének tagjai akarnak lenni, akkor vállalniuk kell üldözésüket.⁴

3 *Ius puniendi*-n az alanyi értelemben államot megillető, alkotmányosan kötött, szabályozott és biztosított büntetőhatalmat értjük. Szemben a tárgyi értelemben vett *ius criminale*-vel, mely azoknak a szabályoknak, biztosítékoknak, garanciáknak az összessége, melyek az adott államban a bűnösség bizonyítására, eldöntésére, a szankció kiszabására, illetve annak végrehajtására vonatkoznak.

4 53/1993. (X. 13.) AB határozat, IV. *A háborús bűncselekmények és emberiség elleni bűncselekmények sajátosságai*.

A nemzetközi bűnügyi együttműködés jogforrásai tehát a kétoldalú és többoldalú nemzetközi szerződések, illetve az ezekben vállalt kötelezettségeik alapján saját jogukban megjelenő szabályozások, illetve emellett a viszonyosság is szóba jöhet.

Az Alaptörvény Q) cikk (2) bekezdése értelmében (amint arra fentebb már utaltunk): „Magyarország nemzetközi jogi kötelezettségeinek teljesítése érdekében biztosítja a nemzetközi jog és a magyar jog összhangját.”⁵

Talán az előbbiekből is kitűnik, hogy a büntetőjogra az elmúlt két évtizedben hatást kifejtő folyamatok választ adnak arra a kérdésre, hogy *lehet-e a nemzetközi jog a büntetőjog forrása*. Az Alkotmánybíróságnak – nemcsak az imént és fentebb hivatkozott, hanem több határozatából – pl. 53/1993. (X. 13.) ABH, valamint 36/1996. (IX. 4.) ABH – is következik, hogy a büntetőjog meghatározott feltételek mellett (vagyis, hogy a nemzetközi jog maga határozza meg a nemzetközi jog szerint üldözendő és büntetendő bűncselekményeket és büntethetőségük összes feltételét) a *nemzetközi jog a forrása lehet* akkor, ha az adott nemzetközi jogi norma büntetőjogi relevanciával bír.

Wiener A. Imre utal rá, hogy a büntetőjognak fel kell adnia azt a korábbi állásfoglalását, mely szerint az állam csak a saját büntetőjogát alkalmazza, és ebből következően csak a saját büntető ítéletét hajtja végre.⁶ Ezzel összefüggésben fogalmazza meg Wiener A. azt, hogy a rendszerváltozást követő büntetőjogi irodalomban a büntetőjog definíciója továbbra is jogszabályok összességéként határozza meg a büntetőjogot. Holott a büntetőjog nem jogszabályok, hanem normák összessége. „A büntetőjog fő forrása természetesen a büntető törvény, de ezt kiegészítik a nemzetközi jog normái és a bíró alkotta jog.”⁷

Wiener A. két német forrást felhívva jelenti ki, hogy a jogállamban a büntetőjog nem a jogszabályok, hanem a jogi normák összessége, illetve azt, hogy a jogi normák forrása a törvény mellett a szokásjog (a bírói jog) is. Továbbá: napjaink újabb felfogása szerint a minden jogrend alapját képező eszmék is a normák forrásai.⁸

A rendszerváltozás folyamatában – különösen hazánk uniós csatlakozását követően – feloldódtak a merev, a nemzetközi jog és honi büntetőjog jogforrási értelemben való külön tartását preferáló felfogások. Látjuk, hogy az Alaptörvény szerint tilos kizárólag a honi jogforrásokra szűkítve interpretálni a büntetőjog forrásait. *A hazánkra nézve kötelező, illetve önként vállalt nemzetközi kötelezettségeinkből fakadóan a nemzetközi jog általánosan ismert szabályainak elfogadása mellett biztosítani kell a vállalt nemzetközi jogi kötelezettségek és a belső jog összhangját*. A jogforrások vonatkozásában ez nem jelent mást, mint azt, hogy a *büntetőjognak* – tekintettel a fentiekre – *jogforrása a nemzetközi jog is* a fenti megszorítással értelmezve.

Az előbbiekkal összefüggésben fontosnak tartjuk annak kiemelését, hogy a nemzetközi jog általánosan elismert szabályainak – alkotmány általi elismerése – sem jelentheti a bíró alkotta jog jogszabályteremtő erejének elfogadását. A büntető igazságszolgáltatás – a *nullum crimen sine lege/nulla poena sine lege* elveiben kifejeződő – legalitása csak az Alaptörvény keretein belül értelmezhető, a legalitás sérelme egyúttal az Alaptörvény megsértését is jelenti. Kétségtelen, hogy a nemzetek közösségeinek színterein kialakuló jogviszonyokban, együttműködésükben alapvető nehézséget okoz az egyes jogrendszerek eltérősége (lásd például az angolszász, illetve kontinentális modellek), de ugyanígy gondok adódhatnak az ugyanolyan modellt alkalmazó, de egymástól eltérő belső joggal rendelkező államok jogi kapcsolataiban. Azonban nem ismert olyan helyzet, amelyben az Alaptörvény „eltűrné” a büntetőjog alkotmányos alapelveinek féltreteletét vagy akár csak korlátozását is.

Problémát okozhat, hogy mit tekintünk a nemzetközi jog forrásainak? Magunk e kérdésben többek mellett alapvetően irányadónak tekintjük:

5 Magyarország Alaptörvénye, Q) cikk.

6 WIENER A. Imre (1993): Büntető joghatóság és nemzetközi jog. *Állam- és Jogtudomány*, 35. évf. 3–4. sz. 175–212. 177–178.

7 WIENER A. Imre (1999): A büntetőjog forrásairól. *Magyar Jog*, 4. sz. 193–199. 193.

8 WIENER A.: *A büntetőjog forrásairól...*, i. m., 195.

I. Az ENSZ Nemzetközi Bíróságának Alapszabályain belül a 38. cikket, amely szerint:

- „1. A Bíróság, amelynek az a feladata, hogy az eléje terjesztett jogvitákat a nemzetközi jog alapján döntse el, eljárása során a következő forrásokat alkalmazza:
- azokat az általános vagy különös nemzetközi egyezményeket, amelyek a vitában álló Államok által kifejezetten elismert jogszabályokat állapítanak meg;
  - a nemzetközi szokást mint a jog gyanánt elismert általános gyakorlat bizonyítékát;
  - a civilizált nemzetek által elismert általános jogelveket;
  - az 59. cikk rendelkezéseinek fenntartása mellett a bírói döntéseket és a különböző nemzetek legkiválóbb publicistáinak tanítását mint a jogszabályok megállapításának segédeszközeit.
2. Ez a rendelkezés nem érinti a Bíróságnak azt a jogát, hogy a felek megegyezése esetén valamely ügyet *ex aequo et bono* (méltányosság alapján) döntsön el. [...]
59. cikk: A Bíróság határozata csak a perben álló felekre és csak az eldöntött ügyben kötelező.”⁹

II. A 2007. december 13-án aláírt és 2009. december 1-jén hatályba lépett lisszaboni (ún. reform-) szerződést elfogadó kormányközi konferencia zárónyilatkozatához csatolt 17. Nyilatkozatot,¹⁰ mely az uniós jog elsőbbsége kapcsán a következőkre emlékeztet: „az Európai Unió Bírósága állandó ítélkezési gyakorlatának megfelelően a Szerződések és a Szerződések alapján az Unió által elfogadott jogi aktusok az említett ítélkezési gyakorlat által megállapított feltételek szerint a tagállamok jogával szemben elsőbbséget élveznek.”¹¹

Az említett zárónyilatkozathoz csatolták a Tanács Jogi Szolgálatának az európai uniós jog elsőbbségéről szóló, a 11197/07 (JUR 260) dokumentumban foglalt véleményét, ami szerint: „A Bíróság ítélkezési gyakorlatából következik, hogy a közösségi jog elsőbbsége a közösségi jog egyik alapelve. A Bíróság szerint ez az elv az Európai Közösség sajátos természetéből fakad. E megszilárdult ítélkezési gyakorlat első ítélete (a 6/64. sz. Costa kontra ENEL ügyben hozott 1964. július 15-i ítélet) meghozatalának idején a Szerződésben nem volt említés az elsőbbségre vonatkozóan. Ma ugyanez a helyzet. Az a tény, hogy az elsőbbség elvét a jövőbeli szerződés sem fogja tartalmazni, semmiképpen sem változtat az elv meglétén és a Bíróság meglévő ítélkezési gyakorlatán.”¹²

Az egyes államok gyakorlata eltérhet abban, hogy milyen módon válik a belső jog részévé a nemzetközi szokásjog, illetve a nemzetközi szerződés. Egy adott állam jogszabályai és annak belső jogában alkalmazható nemzetközi jogi szabályok ütközése esetén felállítandó „rangviszonyok” tekintetében tehát különböző megoldások tapasztalhatók. „A magyar gyakorlatban a belső joggá vált nemzetközi jogszabályok az Alkotmánybíróság határozatai nyomán a belső normahierarchiában a törvények szintje felett, de az Alkotmány alatt helyezkednek el.”¹³

Szembeötlő az ENSZ Nemzetközi Bíróságának Alapszabályában „a nemzetközi szokás”-nak, a „legkiválóbb publicisták” tanításának jogforráskénti kezelése. De az, hogy hazánk jogrendszere elfogadja a nemzetközi jog általánosan elismert szabályait, biztosítja továbbá a vállalt nemzetközi jogi kötelezettségek és a belső jog összhangját, *nem ad felmentést az alól, hogy: a büntetőjogi felelősség*

9 A Nemzetközi Bíróság Alapszabályai. Forrás: a Magyar ENSZ Társaság honlapja: www.menszt.hu/tudnivalok_az_egyesult_nemzetek_szervezeterol/az_egyesult_nemzetek_alapokmánya/a_nemzetkozi_birosag_alapszabalyai (letöltés ideje: 2016. 02. 01.)

10 „A Bíróság ítélkezési gyakorlatából következik, hogy a közösségi jog elsőbbsége a közösségi jog egyik alapelve. A Bíróság szerint ez az elv az Európai Közösség sajátos természetéből fakad. E megszilárdult ítélkezési gyakorlat első ítélete (a 6/64. sz. Costa kontra ENEL ügyben hozott 1964. július 15-ei ítélet) meghozatalának idején a Szerződésben nem volt említés az elsőbbségre vonatkozóan. Ma ugyanez a helyzet. Az a tény, hogy az elsőbbség elvét a jövőbeli szerződés sem fogja tartalmazni, semmiképpen sem változtat az elv meglétén és a Bíróság meglévő ítélkezési gyakorlatán.”

11 Lisszaboni Szerződés az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés módosításáról. 17. Nyilatkozat az uniós jog elsőbbségéről. Forrás: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/?uri=celex%3A12012E%2FTXT> (letöltés ideje: 2016. 02. 01.)

12 Lisszaboni Szerződés az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés módosításáról. 17. Nyilatkozat az uniós jog elsőbbségéről. A Tanács Jogi Szolgálatának az európai uniós jog elsőbbségéről szóló, a 11197/07 (JUR 260) dokumentumban foglalt véleménye. Forrás: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/?uri=CELEX:12016L/AFI/DCL/17> (letöltés ideje: 2016. 02. 01.)

13 KARDOS Gábor – LATTMAN Tamás szerk. (2010): *Nemzetközi jog*. ELTE Eötvös Kiadó, Budapest. 61.

összes alkotmányos feltételét a nemzetközi jogi büntető felelősség tekintetében is érvényesíteni kell.¹⁴ Az Alkotmányból következik és az ABH-ban foglaltakból levezethető, hogy hibás az az értelmezés, mely szerint a nemzetközi (büntető) szokásjog – legalitás híján – nem válhat a hazai jog részévé, el-lentétben a hazai (büntető)joggal, amelyben az Alkotmány által biztosított legalitás híján a bíró alkotta jog legfeljebb értelmező aktusként, de nem a büntetőjog forrásaként tartható számon.

További megállapításaink általánosító kitételeit alapvetően a – hazánkat is érintő – szerződésekre, megállapodásokra, illetve ezek nyomán a belső jogban megjelenő jogszabályokra alapozzuk. Néhány fontosabb – a tárgykörbe eső – nemzetközi szerződés:

- 1994. évi XVIII. törvény (a Párizsban, 1957. december 13-án kelt, európai kiadatási egyez-mény és kiegészítő jegyzőkönyveinek kihirdetéséről);
- 1994. évi XIX. törvény (a Strasbourgban, 1959. április 20-án kelt, a kölcsönös bűnügyi jog-segélyről szóló európai egyezmény és kiegészítő jegyzőkönyvének kihirdetéséről);
- 1994. évi XX. törvény (a Strasbourgban, 1983. március 23-án kelt, az elítélt személyek át-szállításáról szóló egyezmény kihirdetéséről);
- 1997. évi XCIII. törvény (a terrorizmus visszaszorításáról szóló, Strasbourgban, 1977. január 27-én kelt egyezmény kihirdetéséről);
- 2002. évi XXV. törvény (a robbantásos terrorizmus visszaszorításáról, New Yorkban, az Egyesült Nemzetek Közgyűlésének 52. ülészakán, 1997. december 15-én elfogadott nem-zetközi egyezmény kihirdetéséről);
- 2002. évi XLIX. törvény (az Európa Tanács Strasbourgban, 1999. január 27-én kelt Korruptióról szóló Büntetőjogi Egyezményének kihirdetéséről);
- 2002. évi LIX. törvény (a terrorizmus finanszírozásának visszaszorításáról, New Yorkban, az Egyesült Nemzetek Közgyűlésének 54. ülészakán, 1999. december 9-én elfogadott nem-zetközi Egyezmény kihirdetéséről);
- 2003. évi LXIII. törvény (az Európa Tanács keretében, Strasbourgban, 1985. augusztus 19-én létrejött, a sporteseményeken, különösen a labdarúgó mérkőzéseken megnyilvánuló nézői erőszakról és nem megfelelő viselkedésről szóló Egyezmény kihirdetéséről);
- 2004. évi XXXVII. törvény (a polgári repülés biztonsága elleni jogellenes cselekmények le-küzdéséről szóló, 1971. szeptember 23-án, Montrealban elfogadott Egyezményt kiegészítő, a nemzetközi polgári repülést szolgáló repülőterek elleni jogellenes és erőszakos cselekmények visszaszorításáról szóló, 1988. február 24-én, Montrealban aláírt Jegyzőkönyv kihirdetéséről);
- 2004. évi LXXIX. törvény (az Európa Tanács Budapesten, 2001. november 23-án kelt Számítástechnikai Bűnözésről szóló Egyezményének kihirdetéséről);
- 2005. évi CXVI. törvény (az Európai Unió tagállamai közötti kölcsönös bűnügyi jogsegélyről szóló, 2000. május 29-én kelt egyezmény és az egyezmény 2001. október 16-án kelt kiegészítő jegyzőkönyve kihirdetéséről).

A nemzetközi bűnügyi együttműködés „működtetésének” konszenzuális kritériuma az, hogy min-den – az adott együttműködés szempontjából forrásnak tekintendő – feltétel teljesítésre kerüljön úgy, ahogy arról az együttműködő felek megállapodtak.

Sőt! A 2005. évi CXVI. törvény (az Európai Unió tagállamai közötti kölcsönös bűnügyi jogsegély-ről szóló, 2000. május 29-én kelt egyezmény és az egyezmény 2001. október 16-án kelt kiegészítő jegy-zőkönyve kihirdetéséről) I. Címe alatt látjuk, hogy az egyezmény 4. cikke szakít a *locus regit actum* elvével és a *kölcsönös jogsegély iránti megkeresés teljesítésének alaki követelményei és eljárásai* alcím alatt rögzíti, hogy: „(1) Azokban az esetekben, amelyekben jogsegélyt nyújtanak, a megkeresett tag-állam betartja a megkereső tagállam által kifejezetten megadott alaki követelményeket és eljárásokat, amennyiben ez az egyezmény másként nem rendelkezik és amennyiben a megadott alaki követelmé-

nyek és eljárások nem ellentétesek a megkeresett tagállam jogának alapelveivel.”¹⁵ Tehát a végrehajtó államnak a megkereső állam által kifejezetten megjelölt formai előírások és eljárási szabályok szerint kell teljesítenie a jogsegélykérelemben foglalt intézkedést.

Ugyanakkor nem lehetnek olyan körülmények, amelyek az együttműködést akadályozzák, illetve kizárják a jogsegély nyújtását. A jogirodalomban szokásos megkülönböztetés szerint beszélhetünk az együttműködés pozitív és negatív feltételeiről.

A nemzetközi bűnügyi együttműködés *pozitív feltételei*: a viszonyosság és a kettős inkrimináció követelményei.

- A *viszonyosság* az államok kötelezettségvállalása az együttműködésre. Ez történhet részlegesen (meghatározott különös bűncselekményekre nézve: részleges viszonyosság), vagy teljes körűen (meghatározott súlyú bűncselekményekre nézve: általános viszonyosság).
- A *kettős inkrimináció* annak követelménye, hogy (a megkereső és a megkeresett állam joga szerint is) büntetendő cselekmény vagy büntethető cselekmény legyen a megkeresés alapjául szolgáló cselekmény. Előbbi esetben absztrakt, utóbbiban konkrét kettős inkriminációról beszélhetünk.

Az Nbjt. a viszonyosságot és kettős inkriminációt a bűnügyi jogsegély feltételül támasztja (Nbjt. 5. § a) pont). Az EU bü. tv. a kettős inkriminációról és a viszonyosságról a bűnügyi együttműködés uniós tagállamok közötti relációjában – mint általános feltételről – hallgat.

A nemzetközi bűnügyi együttműködés akadályai az együttműködés *negatív feltételei*. Ezek lehetnek:

- a *ne bis in idem* nemzetközi érvényesülése, vagy
- a bűncselekmény jellege, illetve
- nemzetközi egyezményben meghatározott együttműködést kizáró ok.

A *ne bis in idem* elvből fakadóan kizárt az adott cselekményért már érvényesített büntetőjogi felelősség esetén az ugyanazon cselekményért történő ismételt felelősségre vonás. Ítélt dolog (res iudicata) vonatkozásában a nemzetközi bűnügyi együttműködést előmozdítja például az, ha az adott állam rendelkezik a külföldi ítélet érvényének elismeréséről.

Tremmel felhívja a figyelmet a *res iudicata*, illetve a *ne bis in idem* kategóriáinak különtartására, mert két azonosnak nem tekinthető, eltérő jelentéstartalmú kifejezésről van szó. Az előbbi az anyagi jogerőhöz kötődő „lezáró” (a vád kimerítésével a terhelt büntetőjogi felelőssége eldöntött) hatással, míg az utóbbi az alaki jogerőhöz kötődő „kizáró” (nincs helye újabb vádemelésnek, illetve rendes jogorvoslatnak) hatással jellemezhető.¹⁶

- A *ne bis in idem* érvényesítése mellett szóló legfőbb érvek: a jogbiztonság és az igazságosság érvényre juttatása, valamint az állami hatalommal szembeni egyéni érdekvédelem.
- A kétszeres eljárást, illetve a kétszeres elítélés tilalmát magába foglaló *ne bis in idem* elvének érvényesülését jelenti, ha: ugyanazon cselekmény miatt, ugyanazon eljárásban, ugyanazon személy vonatkozásában, a büntető-igazságszolgáltatásban az ügy végleges (jogerős) elbírálást nyert. A *ne bis in idem* elvének érvényesítéséhez fűződő jog megjelenik többek között:
  - az 1993. évi XXXI. törvény (az emberi jogok és az alapvető szabadságok védelméről szóló, Rómában, 1950. november 4-én kelt Egyezmény és az ahhoz tartozó nyolc kiegészítő jegyzőkönyv kihirdetéséről) *Hetedik kiegészítő jegyzőkönyv az emberi jogok és szabadságok védelméről szóló egyezményhez* 4. Cikkében, amikor a kétszeres eljárás alá vonás vagy büntetés tilalmáról ezt írja: „1. Ha valakit egy állam büntetőtörvényének és büntető-eljárási törvényének megfelelően egy bűncselekmény kapcsán már jogerősen felmentettek

15 2005. évi CXVI. törvény (az Európai Unió tagállamai közötti kölcsönös bűnügyi jogsegélyről szóló, 2000. május 29-én kelt egyezmény és az egyezmény 2001. október 16-án kelt kiegészítő jegyzőkönyve kihirdetéséről), I. cím, 4. cikk.

16 TREMMEL Flórián (2004): *Új magyar büntetőeljárás*. Budapest–Pécs, Dialóg Campus Kiadó. 505.

vagy elítéltek, e személlyel szemben ugyanennek az államnak az igazságszolgáltatási szervei ugyanezen bűncselekmény miatt nem folytathatnak büntetőeljárást, és vele szemben abban büntetést nem szabhatnak ki.”¹⁷ Az eljárás újbóli megindítása nem ellenkezik a *ne bis in idem* elvével: „2. Az előző bekezdés rendelkezései nem képezik akadályát annak, hogy az adott állam büntetőtörvényeinek és büntetőeljárásai törvényeinek megfelelően az eljárást újból megindítsák, ha új vagy újólaj feltárt tények vagy az eljárás alapvető hibái természetüknél fogva kihatással vannak a meghozott ítéletre.”¹⁸ Illetve

- az Európai Parlament által 2007. november 29-én jóváhagyott – és az uniós intézmények vezetői által 2007. december 12-én aláírt – Európai Unió Alapjogi Chartájának 50. cikkében a kétszeres eljárás alá vonás és a kétszeres büntetés tilalmáról, amikor így rendelkezik: „Senki sem vonható büntetőeljárás alá és nem büntethető olyan bűncselekményért, amely miatt az unióban a törvénynek megfelelően már jogerősen felmentették vagy elítélték.
- A *ne bis in idem* elvének alkalmazása esetén – az eltérő értelmezés lehetősége miatti – alapvető kérdések:
  - a) *minek alapulvételével hozható helyes döntés a bűncselekmény azonosságának eldöntésekor?*¹⁹
Az Nbjt. szerint a külföldi bíróság által megállapított tényállás köti a honi bíróságot határozatának meghozatalakor (Nbjt. 48. §). További kérdés az, hogy
  - b) *mikor lehet már szó res iudicata-ról?* Illetve:
  - c) *mikor tekinthető a kiszabott büntetés végrehajtottnak?*

A kérdésekre választ adó – részben eltérő – jogirodalmi álláspontok ismertetése meghaladja a tankönyv kereteit, így ezekre nem térek ki.

- A bűncselekmény jellege mint együttműködést kizáró ok pozitív vagy negatív vonatkozású lehet. Ezek megnyilvánulhatnak (részben) úgy, hogy:
  - az állam meghatározott bűncselekmények esetén fenntartja saját büntető joghatóságát és gyakorolja a *ius puniendit* (pozitív vonatkozás), illetve
  - az állam érdekelt az együttműködés megtagadásában, mert annak teljesítése kiemelten fontos érdekeit veszélyezteti (negatív vonatkozás).
  - *Pozitív kizáró ok* az Nbjt. szerint az, ha például a jogsegély iránti megkeresés politikai bűncselekményre, vagy azzal szorosan összefüggő egyéb bűncselekményre, illetve katonai bűncselekményre vonatkozik – lásd Nbjt. 5. § b) pont.
  - *Negatív kizáró ok* az Nbjt. szerint például az, ha az együttműködés csorbítja Magyarország felségjogait, veszélyezteti biztonságát, sérti közrendjét (közrendi klauzula) – lásd: Nbjt. 2. § (1) bekezdés.
- Az Nbjt. együttműködési akadályt a büntetésre vonatkozóan általános érvennyel nem állít fel. Kivéve: „Ha a kiadatási kérelem alapjául szolgáló bűncselekmény miatt a megkereső állam törvényei halálbüntetés kiszabását teszik lehetővé, a miniszter a kiadást csak abban az esetben engedélyezheti, ha a megkereső állam kellő biztosítékot nyújt arra, hogy amennyiben a kiadott személlyel szemben halálbüntetést szabnak ki, azt vele szemben nem hajtják végre.”²⁰

17 1993. évi XXXI. törvény: Az emberi jogok és az alapvető szabadságok védelméről szóló, Rómában, 1950. november 4-én kelt Egyezmény és az ahhoz tartozó nyolc kiegészítő jegyzőkönyv kihirdetéséről. Hetedik kiegészítő jegyzőkönyv az emberi jogok és szabadságok védelméről szóló egyezményhez, 4. cikk.

18 1993. évi XXXI. törvény: Az emberi jogok és az alapvető szabadságok védelméről szóló, Rómában, 1950. november 4-én kelt Egyezmény és az ahhoz tartozó nyolc kiegészítő jegyzőkönyv kihirdetéséről. Hetedik kiegészítő jegyzőkönyv az emberi jogok és szabadságok védelméről szóló egyezményhez, 4. cikk.

19 WIENER A. Imre: A *ne bis in idem* elv érvényesítéséről. *Büntetőjogi Kodifikáció*, Budapest, 2003/1–2. sz. 62–68. 67.

20 Nbjt. 15. §.

1.2. A nemzetközi bűnügyi jogsegély

A nemzetközi bűnügyi jogsegélyről szóló 1996. évi XXXVIII. törvény a Btk.-ban és a Be.-ben korábban meglévő szabályozások kiszélesítésével és tartalmi módosításával külön törvényben foglalja össze a nemzetközi büntetőjogi együttműködés során rendezést igénylő kérdéseket. Ezáltal az általános gyűjtőfogalom szintjére emeli a bűnügyi jogsegély fogalmát, mely magában foglalja a jogsegély valamennyi formáját, így az eljárási jogsegélyt is. Az Nbjt. célja, hogy szabályozza a büntetőügyekben más államokkal folytatott együttműködést (Nbjt. 1. §).

Az Nbjt. – összhangban az Alaptörvény Q cikk (2)–(3) bekezdéseivel – rögzíti, hogy szabályait akkor kell alkalmazni, ha nemzetközi szerződés eltérően nem rendelkezik. Amennyiben Magyarországnak az adott kérdést rendező nemzetközi szerződése van, úgy ezt, s nem az Nbjt. rendelkezéseit kell alkalmazni. Ugyanakkor olyan kérdésekben, melyekre az adott nemzetközi szerződés nem tér ki, az Nbjt. is alkalmazásra kerülhet.

A bűnügyi jogsegély formái: a kiadatás, a büntetőeljárás átadása, illetve átvétele, a szabadságelvonnással járó büntetés vagy ilyen intézkedés végrehajtásának átvétele, illetve átengedése, a vagyonelkobzás, az elkobzás, illetve ezzel azonos hatású büntetés vagy intézkedés végrehajtásának átvétele, illetve átengedése, az eljárási jogsegély, valamint a feljelentés külföldi államnál. A bűnügyi jogsegélyt a miniszter vagy a legfőbb ügyész teljesíti, illetve kéri.

Az Nbjt.-t mint kiegészítő törvényt, eltérő rendelkezésének hiányában pedig a Btk. és a Be. törvényt is megfelelően kell alkalmazni a nemzetközi bűnügyi jogsegélyforgalomban. Az Nbjt. alkalmazását megelőzik – az adott tárgykört érintően – a nemzetközi szerződéseinkben elfogadott rendelkezések, így azok is, melyek a Magyarország által kötött kétoldalú szerződésekben és egyezményekben szerepelnek. Az Nbjt. főbb rendelkezéseit a tananyag II. része tárgyalja.

2. A NEMZETKÖZI BÜNTETŐJOG, A NEMZETKÖZI BŰNCSELEKMÉNY

Mint fent már utaltam rá, a nemzetközi jogot gyűjtő kategóriának tekintem, nem pedig a hazai jogrendszer – a jogági elkülönülés ismerveivel bíró – elkülönült, a büntetőjog mellett, illetve „felett” álló, önálló jogágnak.²¹ A nemzetközi büntetőjog gyűjtőfogalma a nemzetközi bűncselekmények jogának, illetve a nemzetközi bűnügyi együttműködések jogának.

Ehhez képest az itt tárgyalt ismeretanyagot is a nemzetközi büntetőjog körébe tartozónak tekintem.

A téma tartalmi megközelítése szempontjából nem tartom a fentiekől lényegesen különbözőnek a Molnár-féle interpretációt a tágabb értelemben vett nemzetközi büntetőjoggal (mely a fenti két összetevőből áll), illetve a szűkebb értelemben vett nemzetközi büntetőjoggal összefüggésben (a nemzetközi anyagi büntetőjogon itt most csak a nemzetközi bűncselekmények jogát értve).²²

A nemzetközi büntetőjog meghatározásánál az összetevőiből indulok ki. Ezek pedig a nemzetközi jog szabályai szerint – a szerződésekben részes államok konszenzusával – megalkotott jogszabályok. E jogszabályok a szabályozás tárgyát és annak tartalmi elemeit tekintve specifikusak (büntető anyagi-, eljárás- és végrehajtási jogi jelleggel bírnak). Ehhez képest a nemzetközi büntetőjog a legtágabb értelemben:

- az államok konszenzusával elfogadott;
- nemzetközi szokásjogon, illetve nemzetközi szerződéseken – mint nemzetközi forrásokon – alapszik;
- személyekre – a belső jog közvetítésével is – büntetőjogi felelősséget telepítő
- jogszabályösszesség.

A nemzetközi büntetőjog funkciója az, hogy nemzetközi forrásai, illetve az államok belső joga által biztosított eszközrendszerrel biztosítsa az államok közösségének biztonsági és bűnüldözési érdekeit.

A nemzetek közösségének büntető hatalma más feltételek és más korlátok között működik, mint az egyes államoké; az eltérések az általa üldözött bűncselekmények sajátosságából, különösen az egész emberiségre nézve bennük rejlő veszélyből erednek, amelyek miatt kiemelték őket a nemzeti megítélésből.

A nemzetközi büntetőjog alá vonható deliktumok körének megvonásában eltérőek a jogirodalmi források. Konszenzus van abban, hogy a nemzetközi bűncselekmények körébe tartoznak pl. a háborús és népellenes bűncselekmények, az emberiség elleni bűncselekmények, az apartheid, a népirtás, az agresszió, illetve az ún. PIF-bűncselekmények.

A háborús és emberiség elleni bűncselekményekről szólva az Alkotmánybíróság megállapítja – amint arra már korábban rámutattunk –, hogy: „olyan bűncselekményekről van szó, amelyek e minőségükben nem a belső jog részeként keletkeztek, hanem a nemzetek közössége tartja őket bűncselekménynek, és a nemzetek közössége határozza meg tényállásukat. [...] A nemzetközi közösség üldözi és bünteti: egyrészt nemzetközi bíróságok útján, másrészt azzal, hogy az államoknak, amelyek tagjai akarnak lenni a nemzetek közösségének, vállalniuk kell üldözésüket. Az állam tehát, amely e bűncselekményeket üldözi és megbünteti, a nemzetek közösségének mandátuma alapján cselekszik,

21 A kategóriának a honi jogágak közé való „gyömöszölésére” irányuló kísérletek – álláspontom szerint – eddig nem vezettek eredményre.

22 MOLNÁR Gábor (2009): A nemzetközi büntetőjog. In BUSCH Béla szerk.: *Büntetőjog. Általános Rész.* HVG-Orac Lap- és Könyvkiadó Kft. 515.

a nemzetközi jogban megállapított feltételek szerint. A nemzetek közössége esetenként igényt is formál arra, hogy nemzetközi szervek útján felülbírálja azt a nemzeti gyakorlatot, amely nem felel meg a nemzetközi jognak. [...] E bűncselekmények nemzetközi jogi alapú üldözése és megbüntetése csak garanciák között történhet; önellentmondás lenne az emberi jogokat ezek nélkül védeni. A garanciákat azonban nem lehet felcserélni vagy helyettesíteni a nemzeti jog garanciáival.”²³

„A *nullum crimen sine lege* garanciáját a nemzetközi jog magára érti, s nem a belső jogra. »A nemzetközi szokásjog«, »a civilizált nemzetek által elismert jogelvek«, »a nemzetek közössége által elismert jogelvek« az a *lex*, amely a magatartást a nemzetek közössége által (nemzetközi szervezetek vagy a közösségbe tartozó államok útján) üldözendőnek és büntetendőnek minősíti. Ez független attól, hogy a belső jog tartalmaz-e hasonló bűncselekményeket, illetve attól is, hogy a megfelelő egyezményeket az egyes országok belső joggá tették-e.”²⁴

A háborús bűncselekmények és az emberiség elleni bűncselekmények súlyossága az, hogy általuk a nemzetközi béke és biztonság, illetve maga az emberiség kerül veszélybe, s ez nem egyeztethető össze azzal, hogy büntethetőségük nemzeti jogoktól függjön. Az emberiség elleni bűncselekmények meghatározásának függetlenségét a nemzeti jogoktól a Nürnbergi Nemzetközi Katonai Törvényszék Alapszabálya 6. cikkének c) pontja mondta ki: az ott felsorolt cselekmények emberiség elleni bűncselekménynek minősülnek, „akár sértették annak az országnak a belső jogát, amelyben elkövették, akár nem”.²⁵ Az 1968. évi New York-i Egyezmény szintén az emberiség elleni büntettek meghatározása részévé teszi a klauzulát: „még akkor is, ha e cselekmények nem sértik annak az országnak belső jogát, ahol azokat elkövették”.²⁶ Hasonlóan, az 1973-ban az ENSZ Közgyűlése által elfogadott *Principles of Cooperation* (a háborús bűnösök üldözésében és megbüntetésében) büntetni rendeli az emberiség elleni bűncselekményeket, „akárhon is követték el őket”.²⁷

A háborús, és az emberiség elleni büntettek elévülésének kizárásáról az Egyesült Nemzetek Szervezetének Közgyűlése által New Yorkban az 1968. évi november hó 26. napján elfogadott nemzetközi egyezmény szerint: függetlenül elkövetésük időpontjától, nem évülhetnek el a következő bűncselekmények:

- A Nürnbergi Nemzetközi Katonai Bíróságnak az 1945. évi augusztus hó 8. napján kelt Alapokmányában meghatározott és az Egyesült Nemzetek Szervezete Közgyűlésének az 1946. évi február hó 13. napján kelt 3/I/ számú és az 1946. évi december hó 11. napján kelt 95/I/ számú határozataival megerősített háborús büntettek, különösen azok, amelyeket a háború áldozatainak védelméről szóló, az 1949. évi augusztus hó 12. napján kelt genfi egyezmények „súlyos jogsértések”-ként sorolnak fel.
- a Nürnbergi Nemzetközi Katonai Bíróságnak az 1945. évi augusztus hó 8. napján kelt Alapokmányában meghatározott és az Egyesült Nemzetek Szervezete Közgyűlésének az 1946. évi február hó 13. napján kelt 3/I/ számú és az 1946. évi december hó 11. napján kelt 95/I/ számú határozataival megerősített – akár háború, akár béke idején elkövetett – emberiség elleni büntettek, a fegyveres támadás vagy megszállás útján való elűzés, és az apartheid politikából eredő embertelen cselekmények, valamint a népirtás büntette, ahogyan azt a népirtás büntettének megelőzéséről és megbüntetéséről szóló 1948. évi egyezmény meghatározza – még akkor is, ha e cselekmények nem sértik annak az országnak belső jogát, ahol azokat elkövették (lásd 1971. évi 1. sz. törvényerejű rendelet)

Az Európai Tanács közösségek pénzügyi érdekeinek védelméről szóló rendeletének 1995. június 19-én történő elfogadása után röviddel (még ez év július 26-án) aláírták a közösség pénzügyi érdekeinek

23 53/1993. (X. 13.) AB határozat, IV. A háborús bűncselekmények és emberiség elleni bűncselekmények sajátosságai.

24 53/1993. (X. 13.) AB határozat, IV. A háborús bűncselekmények és emberiség elleni bűncselekmények sajátosságai.

25 Nürnbergi Nemzetközi Katonai Törvényszék Alapszabálya, 6. cikk, c) pont.

26 1968. évi New York-i Egyezmény.

27 3074 (XXVIII): Principles of international cooperation in the detection, arrest, extradition and punishment of persons guilty of war crimes and crimes against humanity. ENSZ Közgyűlés, 3 December 1973.

védelméről szóló egyezményt (más néven: PIF-egyezmény). A szóban forgó egyezmény megfelelő büntetőjogi reakciók biztosítását célozza a kiadásokat és bevételeket sértő csalások ellen. Az egyezmény az első jegyzőkönyvével együtt 2002. október 17-én hatályba lépett, míg a második jegyzőkönyve 2009. május 19-től hatályos. Az unió bármely tagországa csatlakozhat az egyezményhez, illetve aláírhatja jegyzőkönyveit. Az egyezmény – többek között – kötelezi az unió tagállamait:

- a benne foglalt magatartásformák (az ezekben való részvétel, kísérlet, felbujtás) hatékony, arányos és visszatartó erejű büntetőjogi szankciókkal való büntethetőségének biztosítására, továbbá arra, hogy az egyezményben meghatározott kötelezettségeikkel összhangban megállapított bűncselekmények vonatkozásában megteszik a szükséges intézkedéseket joghatóságuk megállapítására, valamint
- arra, hogy kötelesek hatékonyan együttműködni egymással, ha egy csalás bűncselekménynek minősül és legalább két uniós tagállamot érint.

Megjegyzendő, hogy a szóban forgó rendelkezések a 2009. december 1-jén hatályba lépett Lisszaboni Szerződésnek az Európai Unió működéséről szóló V. címe alá tartoznak.

Az Európai Bizottság hatásvizsgálati összefoglalójából (Brüsszel, 2012.7.11. swd (2012) 196 final), mely a *Javaslat az Európai Parlament és a Tanács irányelve az Unió pénzügyi érdekeit érintő csalás elleni, büntetőjogi eszközökkel folytatott küzdelemről* című dokumentumot kíséri, a következőket emelem ki:

- Az EU és a tagállamok kötelesek küzdeni az unió pénzügyi érdekeit érintő csalás és egyéb jogellenes tevékenységek ellen. Ezt a kötelezettséget az Európai Unió működéséről szóló szerződés (EUMSZ) 310. cikkének (6) bekezdésében állapítja meg. Az EUMSZ 325. cikke továbbá előírja olyan intézkedések elfogadását, amelyek elrettentő hatásúak és azonos feltételeket biztosítanak.
- Az EU már egy sor olyan jogi aktussal rendelkezik, amelyek arra kötelezik a tagállamokat, hogy állapítsanak meg az EU pénzügyi érdekeinek védelmére szolgáló büntetőjogi minimumszabályokat (különösen a közösségek pénzügyi érdekeinek védelméről szóló, 1995. évi egyezmény a csalás, annak jegyzőkönyvei pedig a korrupció és a pénzmosás tekintetében). Mindazonáltal az említett jogi aktusok nem bizonyultak elegendőnek a kívánt védelem megvalósításához, így kihatnak a költségvetési fegyelem érdekében tett uniós erőfeszítések hitelességére. Először is e jogszabályok csupán az EU pénzügyi érdekeit sértő, jogellenes magatartások korlátozott szegmensére terjednek ki, tehát a gyakorlati tapasztalatok során gyakran felbukkanó számos jelenség kimarad a szabályozásból.
- A jelenlegi keret nem eléggé határozott ahhoz, hogy akár bevételi, akár kiadási oldalon megakadályozza az adófizetők által befizetett összegeknek az unióhoz átcsoportosított részét érintő veszteségeket. Ennek jó példája, hogy 2010-ben összesen 13 631 esetben derült fény uniós pénzeszközöket érintő jogellenes tevékenységekre (úgynevezett szabálytalanságokra). Ezekben a bejelentett esetekben megközelítőleg 2 milliárd EUR összesített értékű uniós közpénz helytelen beszédésére és elköltésére került sor.

Az uniós közpénzek védelmére szolgáló eszközök különféle hiányosságai az alábbi tényezőkkel állnak összefüggésben:

- az EU pénzügyi érdekeit védő rendelkezések nem rendelkeznek kellő visszatartó hatással;
- a meglévő tilalmak érvényesítésének abból származó hiányosságai, hogy alacsony szintűek a bűnözői tevékenységek leleplezésére vonatkozó kapacitások és a nyomon követés szintje, mivel a büntetőeljárások átlagos eredményei feltűnően szerények; továbbá
- a szabálytalanul kifizetett pénzek alacsony visszafizettetési aránya.

Anyagi büntetőjogi szempontból többféle ok áll a fenti problémák hátterében.

- Először is nem eléggé tág az EU pénzügyi érdekeinek védelme céljából megállapított bűncselekmények fogalmának hatályos megfogalmazása a felelősök körének kijelölése, valamint a külföldön elkövetett bűncselekmények eljárás alá vonásával kapcsolatos joghatósági szabályok meghatározása tekintetében.
- Másodsorban a bűncselekmények csoportja nem teljes körű, ami nem csupán a hatályos fogalom meghatározások elégtelen végrehajtásának köszönhető, hanem annak is, hogy összességében véve túl kevés bűncselekményt határoztak meg uniós szinten, ami a jogellenes magatartások egyes típusai esetében akár a védelem teljes hiányához is elvezethet.
- Harmadrészt, a szankciók típusai és mértéke gyakorta túl alacsony, és jelentősen eltérőek az egyes tagállamok között. Amellett, hogy emiatt nem valósul meg a visszatartó hatás és a szankciók eltérései tisztességtelen körülményeket teremtenek, az azonos feltételek hiánya a kölcsönös bizalom mértékét is csökkenti azon igazságügyi hatóságok között, amelyeknek együtt kell működniük az EU pénzügyi érdekeivel összefüggő, határon átnyúló ügyek megoldása érdekében.
- Végezetül, túlzott akadályok hátráltatják a büntetőjog alkalmazását. Annak ellenére, hogy a bonyolult pénzügyi vizsgálatok indokolják a büntetőeljárásra fordított időt, megesisik, hogy az ügyek eközben elévülnek és ezért lezárásra kerülnek, bár a tárgyalás már megkezdődött.

Az Európai Csalás Elleni Hivatal (ezután: OLAF) csalásokat vizsgál ki, segíti az uniós szerveket és a nemzeti hatóságokat a csalás ellen folytatott küzdelmükben, és közreműködik a csalás elleni uniós jogszabályok és szakpolitikák kidolgozásában. Az OLAF az Európai Bizottság része, azonban vizsgálati feladatkörét tekintve független.

Legfőbb célja az Európai Unió pénzügyi érdekeinek védelme, valamint a csalás, a korrupció és egyéb pénzügyi vonatkozású jogellenes tevékenységek elleni küzdelem, beleértve az európai intézményekben elkövetett súlyos hivatali mulasztásokat is.

Az uniós tagállamokban a források formájában megjelenő pénz az uniós költségvetésének része, hasonlóan az egyes országok költségvetéséhez, bevételi és kiadási oldalból áll. A kiadási oldalon azok a pénzek kerülnek felosztásra, melyek az uniós költségvetésének bevételi forrásaiból (vámokból, illetékekből, áfa-befizetésekből, bírságokból stb.) származnak. E pénzügyi forgalom mintegy 80–85 %-a a tagállamokkal bonyolódik. A több mint százmilliárd eurót kitevő uniós költségvetés átláthatósága, az uniós források felhasználása csak és kizárólag szabályszerűen, követhető módon történhet, kizárva az uniós adófizetők pénzének a céloktól eltérő – bűnös – mobilizálását.

Az uniós csalás elleni fellépésének jogalapját a lisszaboni szerződés 325. cikke biztosítja. Az OLAF alapvető szerepét és az adminisztratív vizsgálatainak elvégzéséhez szükséges feladatkörét döntően az 1073/1999/EK rendelet határozza meg. Az OLAF feladatköre háromrétű:

- az Európai Unió pénzügyi érdekeinek védelme a csalás, a korrupció és egyéb illegális tevékenységek kivizsgálása révén,
- az uniós intézmények és szervek tagjainak és alkalmazottainak szakmai feladatai teljesítéséhez kapcsolódó súlyos szabálysértések felderítése és kivizsgálása, amely fegyelmi vagy büntetőeljárást vonhat maga után,
- az Európai Bizottság támogatása a csalás megelőzésére és felderítésére irányuló politikák kidolgozásában és végrehajtásában.
- 2004. évi XXIX. törvény (az európai uniós csatlakozással összefüggő egyes törvénymódosításokról, törvényi rendelkezések hatályon kívül helyezéséről, valamint egyes törvényi rendelkezések megállapításáról) az európai csalásellenes hivatallal kapcsolatos együttműködésről számos fontos megállapítást tesz, a kiemelt törvényhelyek az OLAF-fal való együttműködés szabályait határozzák meg.
- Az együttműködés hatálya kiterjed azokra „a) a minisztériumokra, tárca nélküli miniszterek hivatali szerveire, központi költségvetésben önálló fejezettel rendelkező országos hatáskörű

és egyéb szervekre, továbbá más, fejezeti jogosítványokkal felhatalmazott szervekre – ideértve a Magyar Tudományos Akadémiát mint köztestületet is – és személyekre, valamint a felügyeletük alá tartozó költségvetési szervekre; helyi önkormányzatokra és helyi nemzetiségi önkormányzatokra, valamint a felügyeletük alá tartozó költségvetési szervekre; elkülönített állami pénzalapokra és azok kezelőire; a társadalombiztosítás pénzügyi alapjaira; a vagyonekezelő szervezetekre; az országos nemzetiségi önkormányzatokra és országos nemzetiségi önkormányzati költségvetési szervekre; b) a területfejlesztésről és területrendezésről szóló törvény hatálya alá tartozó jogi személyiségű területfejlesztési és fejlesztési tanácsokra és munkaszervezeteikre; c) jogi személyekre és jogi személyiséggel nem rendelkező szervezetekre; d) természetes személyekre, akik/amelyek az Európai Közösségek közös költségvetéséből nyújtott támogatásban részesülnek, ennek felhasználásában közreműködnek, vagy az Európai Közösségek közös költségvetéséhez való hozzájárulás teljesítésében vesznek részt, valamint az OLAF Koordinációs Irodára.”²⁸

- „Az OLAF Koordinációs Iroda a Vám- és Pénzügyőrség szervezetén belül, a Vám- és Pénzügyőrség országos parancsnoka közvetlen alárendeltségében, de feladatkörében függetlenül működik, sem hatósági jogkörrel, sem önálló jogi személyiséggel nem rendelkezik. Az OLAF Koordinációs Iroda feladatainak végrehajtásában befolyástól mentesen, önállóan jár el. Az OLAF Koordinációs Irodánál foglalkoztatottak a Vám- és Pénzügyőrségnél más tevékenység végrehajtásába nem vonhatók be.”²⁹
- „Az OLAF Koordinációs Iroda alapfeladatai körében: a) elősegíti az Európai Közösségek pénzügyi érdekeinek védelmével kapcsolatban az OLAF által végzett vizsgálatok lebonyolítását, b) koordinálja az OLAF által lefolytatott helyszíni ellenőrzések során felmerülő feladatokat, c) továbbítja az uniós költségvetési támogatások felhasználása során észlelt szabálytalanságok tekintetében a közösségi szektorális jogszabályokban meghatározott jelentéseket az OLAF felé, d) meghívottként részt vesz az Európai Unió által nyújtott egyes pénzügyi támogatások felhasználásával megvalósuló programok monitoring bizottságainak ülésein, e) az európai uniós támogatás pályáztatásával, a kedvezményezettekkel kötött szerződésekkel, a támogatások felhasználásával kapcsolatos dokumentációkban szereplő adatokat megismerheti, f) kizárólag az OLAF által vizsgált ügyvel kapcsolatban, a jelentéstétel céljából, kizárólag az ahhoz szükséges mértékben személyes, illetve bűnügyi személyes adatot kezelhet az e fejezetben foglaltak szerint, g) az OLAF által elrendelt egyedi vizsgálatokhoz, információkérésekhez kapcsolódóan továbbítja az OLAF megkereséseit legkésőbb 15 napon belül a megkereséssel érintett szervek felé, h) segítséget nyújt a vizsgált személyek és szervezetek, illetve a vizsgálattal nem érintett személyektől és szervezetektől érkező szabálytalansági kérdésekben történő megkeresések, bejelentések esetén is, ha megítélésük szerint valamely szerv, szervezet vagy személy eljárása, illetőleg mulasztása az Európai Unió pénzügyi érdekeit sérti vagy veszélyezteti, egyúttal haladéktalanul intézkedik a megkeresések, bejelentések továbbításáról a hatáskörrel és illetékességgel rendelkező közigazgatási szervek felé, i) az Európai Unió pénzügyi érdekeit sértő szabálytalanságokról olyan statisztikai célú nyilvántartást vezet, amely személyes adatot nem tartalmazza.”³⁰
- „Az OLAF Koordinációs Iroda az általa kezelt személyes, illetve bűnügyi személyes adatokat az OLAF-on kívül más szervnek nem továbbíthatja, azt más célra nem használhatja fel, illetve más adattal nem kapcsolhatja össze.”³¹

28 2004. évi XXIX. törvény az európai uniós csatlakozással összefüggő egyes törvénymódosításokról, törvényi rendelkezések hatályon kívül helyezéséről, valamint egyes törvényi rendelkezések megállapításáról. Tizenkettedik fejezet, *Az Európai Csalásellenes Hivatallal kapcsolatos együttműködésről*, 123. § (1)–(2).

29 2004. évi XXIX. törvény, 124. § (1).

30 2004. évi XXIX. törvény, 125. § a)–i).

31 2004. évi XXIX. törvény, 126. § a)–i)

- „Az OLAF Koordinációs Iroda az OLAF megkereséseinek, illetve az európai közösségi jogi normákban előírt jelentéstételi kötelezettség teljesítése céljából a büntetőeljárás megindításának, felfüggesztésének, illetve befejezésének tényéről, illetve a büntetett előélethez fűződő hátrányos következmények alóli mentesítés bekövetkeztéig büntügyi személyes adatot az alábbi bűncselekmények esetében kezelhet: a) a 2011. december 31-ig hatályban volt adócsalás, visszaélés jövedékekkel, jövedéki orgazdaság, csempészet és az Európai Közösségek pénzügyi érdekeinek megsértése, b) a 2013. június 30-ig hatályban volt vesztegetés [a Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény (ezután: 1978. évi IV. törvény) 250–255. §], vesztegetés nemzetközi kapcsolatban (1978. évi IV. törvény 258/B–258/D. §), a számvitel rendjének megsértése (1978. évi IV. törvény 289. §), csődbűncselekmény (1978. évi IV. törvény 290. §), hitelezési csalás (1978. évi IV. törvény 297/A. §), gazdálkodó szervezet vezető állású személyének visszaélése (1978. évi IV. törvény 298/A. §), saját tőke csorbítása (1978. évi IV. törvény 298/B. §), gazdasági adatszolgáltatási kötelezettség elmulasztása (1978. évi IV. törvény 299. §), tőkebefektetési csalás (1978. évi IV. törvény 299/B. §), pénzmosás (1978. évi IV. törvény 303. és 303/A. §), pénzhamisítás (1978. évi IV. törvény 304. §), pénzhamisítás elősegítése (1978. évi IV. törvény 304/A. §), költségvetési csalás (1978. évi IV. törvény 310. §), jövedékekkel visszaélés elősegítése (1978. évi IV. törvény 311/B. §), sikkasztás (1978. évi IV. törvény 317. §), csalás (1978. évi IV. törvény 318. §), hűtlen kezelés (1978. évi IV. törvény 319. §), hanyag kezelés (1978. évi IV. törvény 320. §), orgazdaság (1978. évi IV. törvény 326. §), c) vesztegetés [a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény (ezután: Btk.) 290. §], vesztegetés elfogadása (Btk. 291. §), hivatali vesztegetés (Btk. 293. §), hivatali vesztegetés elfogadása (Btk. 294. §), vesztegetés bírósági vagy hatósági eljárásban (Btk. 295. §), vesztegetés elfogadása bírósági vagy hatósági eljárásban (Btk. 296. §), sikkasztás (Btk. 372. §), csalás (Btk. 373. §), gazdasági csalás (Btk. 374. §), információs rendszer felhasználásával elkövetett csalás (Btk. 375. §), hűtlen kezelés (Btk. 376. §), hanyag kezelés (Btk. 377. §), orgazdaság (Btk. 379. §), pénzhamisítás (Btk. 389. §), pénzhamisítás elősegítése (Btk. 390. §), költségvetési csalás (Btk. 396. §), a költségvetési csaláshoz kapcsolódó felügyeleti vagy ellenőrzési kötelezettség elmulasztása (Btk. 397. §), jövedékekkel visszaélés elősegítése (Btk. 398. §), pénzmosás (Btk. 399–400. § §), a számvitel rendjének megsértése (Btk. 403. §), csődbűncselekmény (Btk. 404. §), saját tőke csorbítása (Btk. 407. §), gazdasági adatszolgáltatási kötelezettség elmulasztása (Btk. 409. §), tiltott piacbefolyásolás (Btk. 411. §), d) a 2016. évi CIII. törvény hatályba lépéséig hatályban volt tőkebefektetési csalás.”³²
- „A vizsgált személy és szervezet köteles: a) az ellenőrzés során az OLAF-fal együttműködni, az ellenőrzés feltételeit a helyszíni ellenőrzések alkalmával biztosítani.”³³

32 2004. évi XXIX. törvény, 128. § (1)

33 2004. évi XXIX. törvény, 128. § a)

3. A NEMZETKÖZI BÜNTETŐBÍRÓSÁGOK

Előre kell bocsátani, hogy a II. világháború befejezését követő mintegy fél évszázad során több alkalommal került sor ún. ad hoc nemzetközi büntetőbíróság megalakítására. E bíróságok feladata egy vagy több állammal összefüggő háborús és polgárháborús időszakokban nemzetközi bűncselekményt elkövető természetes személyek felelősségének vizsgálata, illetve megállapítása volt.

I. Ad hoc bíróságként működtek:

i. A *Nürnbergi és a tokiói Nemzetközi Katonai Törvényszékek* nem nemzetközi szerződéssel lettek létrehozva.

A *Nürnbergi Nemzetközi Katonai Törvényszék* (The International Military Tribunal at Nurnberg/Nuremberg – IMTN) 1945 novemberétől 1946. október 1-ig (az ítélethirdetés napja) a legfőbb háborús bűnösök felelősségre vonása és elítélése érdekében működött.

A náci diktatúra következményeinek a Német Birodalmi törvényeken alapuló számonkérésének ellehetetlenülése során a legszembeötlőbben mutatkozott meg a jogpozitivismus elméleti tarthatatlansága. Fény derült arra, hogy a jogbiztonság, a kiszámíthatóság, a törvények maradéktalan betartása korántsem biztosítja az alapjogok érvényesülését. A jogelmélet művelői a II. világháború után felemelték szavukat, kifogást emelve azon jogi normák ellen, amelyek tartalmukra tekintet nélkül érvényesek.

Közülük – talán a legjelentősebbnek tekinthető – Gustav Radbruch. Mint ismert, Radbruch szembekerült azzal, hogy sorra mentették fel a náci katonákat „parancsot teljesített” címen. Ennek a Német Birodalmi törvényben jogi alapja volt. Radbruch – nem volt még német Alkotmánybíróság – kimondta, ha a jogalkalmazás azzal kerül szembe, hogy a hatályos jogot vagy az igazságos jogot alkalmazza, akkor ha, úgymond, „nagy az igazságtalanság”, akkor nem a hatályos jogot, ha pedig „kicsi az igazságtalanság”, akkor a hatályos jogot kell alkalmazni.³⁴

Akkor, amikor a bírák harmonikus jogtudattal – a törvény szerint – eljárva ítéleztek, és kiderült, hogy a törvény által szentesített visszaélések esetén nincs védekezés, az európai jogi kultúrában szükségszerűen alakult ki az alkotmánybíráskodás.³⁵

Radbruch a *Törvényes jogtalanság és törvény feletti jog* című művében megjelenő ún. radbruchi formula szerint tehát a pozitív jogot akkor kell jogtalanak tekinteni, ha a törvény és az igazságosság közötti ellentmondás olyan elviselhetetlen mértéket ér el, hogy a törvénynek mint igazságtalan jognak az igazságosság előtt meg kell hajolnia. Nem lehet pontos vonalat húzni a törvényes jogtalanság és a jogtalan tartalom ellenére még érvényes törvény közé, viszont egy másik határvonal megvonható. Ahol nincs törekvés az igazságosságra, ahol az igazságosság lényegét jelentő egyenlőséget a pozitív jog alkotása során megtagadták, ott az ilyen törvény nem pusztán igazságtalan jog, hanem a jogi természete is hiányzik. Hiszen a jog és a pozitív jog sem definiálható másképp, mint rendként és szabályként, amelynek értelemszerűen az igazságosságot kell megvalósítania.³⁶

34 BLASKÓ Béla (2011): Néhány gondolat büntetőjogról, alkotmányosságról. In GÁL István László szerk.: *Tanulmányok Tóth Mihály professzor 60. születésnapja tiszteletére*. Pécsi Tudományegyetem, Állam- és Jogtudományi Kar, Pécs. 93.

35 BLASKÓ: *Néhány gondolat büntetőjogról, alkotmányosságról...*, i. m., 93.

36 GUSTAV RADBRUCH (1977): Törvényes jogtalanság és törvény feletti jog. In VARGA Csaba szerk.: *Modern polgári jogelméleti tanulmányok*. MTA, Budapest. 136.

Ezeknek a törvényeknek a nép nem tartozik engedelmességgel, és a jogászoknak is venni kell a bátorságot, hogy jogi jellegüket kétségbe vonja. A helyes jog véleménye szerint elvekből áll, amit évszázadok munkája alakított ki. De milyen határon túl nem köteles az állampolgár engedelmeskedni a törvényeknek? Radbruch itt Isten hangjára hagyja a megoldást, és csak kivételesen szólítja meg az egyéni lelkiismeretet.³⁷

A *Tokiói Nemzetközi Katonai Törvényszék* (The International Military Tribunal for the Far East – IMTFE) 1946 májusától 1948. november 12-ig (az ítélethirdetés napja) folytatta tevékenységét a Távol-Kelet hadszínterein elkövetett háborús bűnök ellen.

Az ún. Tokió-perben a második világháború távol-keleti hadszínterein elkövetett háborús bűnök elkövetőit állították a vádlottak padjára. Japán már 1937-ben megkezdte Kína egyes területeinek okkupációjára irányuló programja megvalósítását. A japán csapatok elfoglalták Pekinget, Shanghait és Nankingot. Több héten át tartott „Nanking megerőszakolása”, ahogyan a több tízezer áldozatot követelő gyilkosságokat, megbecstelenítéseket és rablásokat az életben maradottak elnevezték.

A második világháború után győztes szövetséges hatalmak nemcsak a németeket és az olaszokat, hanem a tengelyhatalmak harmadik államát, Japánt is – a nürnbergi per mintájára – perbe fogták.

A Háborús Bűnök Bizottsága (ENSZ UNWCC) 1945. eleji nyilatkozata deklarálta Tokió és a japán katonai vezetők felelősségét. Ezt követően 1945. július 26-án megtörtént Japán kapitulációra való felhívása az *Egyesült Államok, Kína és Nagy-Britannia* részéről. Az ENSZ UNWCC Fehér Könyve nemzetközi katonai bíróság alakítására adott ki felhívást a japán háborús bűnösök felelősségre vonására. A törvényszéket *Douglas MacArthur* amerikai tábornok, a távol-keleti szövetséges erők főparancsnoka hozta létre. 1946. január 19-én került sor a törvényszék megalakulásának bejelentésére, melynek jogköre a béke elleni bűncselekményekre, a háború bevett szabályainak megsértésére és a civil lakosság ellen elkövetett embertelen cselekményekre, illetve a második világháború távol-keleti hadszínterein elkövetett háborús bűnök elkövetőinek elítélésére terjedt ki. A vádirat 55 pontban foglalta össze a vádlottak bűneit.

A japán fegyverszüneti szerződést aláíró államok egy-egy bírót jelölhettek. A törvényszék elnökévé Sir William Webb ausztrál bírót nevezték ki. A törvényszékbe bírákat küldő országok: Ausztrália, Kanada, Kína, Franciaország, India, Hollandia, Új-Zéland, Fülöp-szigetek, Egyesült Királyság, Szovjetunió.

A 28 vádlottas – 1946. május 5. és 1948. április 6. között tartott – Tokió-perben 1948. november 12-én hirdettek ítéletet. Több halálos ítélet is született, a törvényszék egyébként egy felmentő ítéletet sem hozott. Tódzsó Hideki, a japán miniszterelnök is kötél által vezett. Hirohitó császárt (aki a nép körében hihetetlen népszerűségnek örvendett, istenként tisztelték) Tódzsó miniszterelnök „felettesét”, nem merték perbe fogni.

Az indiai bíró (akinek a bíróságból egyedül volt nemzetközi jogi végzettsége) valamennyi vádlott minden vád alóli felmentésére szavazott. A szovjet bíró az eljárás két hivatalos nyelve közül egyiket sem értett.

ii. A *Hágai Nemzetközi Büntető Törvényszék* (The International Criminal Tribunal for the former Yugoslavia – ICTY) nem nemzetközi szerződéssel jött létre.

Az ICTY nem azonos (!) a szintén Hágai székhelyű, de eltérő jogkörű és állandó státusszal bíró Nemzetközi Büntetőbírósággal, illetve a Nemzetközi Bírósággal.

A Nemzetközi Törvényszéket az ENSZ *Biztonsági Tanácsa* az 1993. május 25-i határozatával hozta létre. Az 1996. évi XXXIX. törvény (a volt Jugoszlávia területén elkövetett, a nemzetközi humanitárius jogot súlyosan sértő cselekmények megbüntetésére létrehozott

37 TAKÁCS Péter (1998): Helyes jog. In SZABÓ Miklós szerk.: *Jogbölcseleti előadások*. Bíbor Kiadó, Miskolc. 91.

Nemzetközi Törvényszék Alapokmányából fakadó kötelezettségek végrehajtásáról) 1–2. §§-a szerint:

„1. § (1) Az Alapokmány 2–5. cikkeiben felsorolt bűncselekmények miatt a Magyarországon folyó büntetőeljárást a Nemzetközi Törvényszék megkeresésére fel kell függeszteni; a megkeresést követően ilyen ügyben eljárás nem indítható.

(2) A felfüggesztett büntetőeljárás csak akkor folytatható, illetőleg az eljárás csak akkor indítható meg, ha:

- a Nemzetközi Törvényszék joghatóságának hiányát megállapította;
- a Nemzetközi Törvényszék főügyésze nem emelt vádat;
- a Nemzetközi Törvényszék eljáró tanácsa a főügyész vádindítványát elutasította.

(3) Ha a Nemzetközi Törvényszék jogerős ítéletet hozott, ugyanazon személy ellen, ugyanazon cselekmény miatt Magyarországon nem indítható büntetőeljárás, a folyamatban lévő, ideértve az (1) bekezdés alapján felfüggesztett büntetőeljárást meg kell szüntetni.

2. § (1) A Nemzetközi Törvényszék megkereséseit a legfőbb ügyész fogadja és teljesíti. Ennek során az eljárásra a nemzetközi bűnügyi jogsegélyről szóló törvény rendelkezéseit értelemszerűen alkalmazni kell, ha a Nemzetközi Törvényszék Alapokmányából más nem következik.

(2) A megkeresés teljesítéséről vagy annak akadályairól a legfőbb ügyész értesíti a Nemzetközi Törvényszéket.”³⁸

A Nemzetközi Törvényszék Alapokmányának preambuluma rögzíti, hogy „a Nemzetközi Törvényszék a volt Jugoszlávia területén 1991 óta elkövetett, a nemzetközi humanitárius jogot súlyosan sértő cselekményekért felelős személyek megbüntetésére” jött létre. Joghatósága az Alapokmány rendelkezéseinek megfelelően az, hogy „eljárást folytasson olyan személyek ellen, akik felelősek a volt Jugoszlávia területén 1991 óta elkövetett, a nemzetközi humanitárius jogot súlyosan sértő cselekményekért”.³⁹

E cselekményi kör az alábbiak szerint pontosan behatárolt. Ezek:

1. Az 1949. évi *Genfi Egyezmények* súlyos megsértése, mert a Nemzetközi Törvényszék jogosult arra, hogy eljárást folytasson olyan személyek ellen, akik súlyosan megsértik az 1949. augusztus 12-én kelt Genfi Egyezmények rendelkezéseit, vagy arra parancsot adnak, mégpedig a vonatkozó Genfi Egyezmény rendelkezései által védett személyek és vagyontárgyak ellen irányuló alábbi cselekményekkel:

- a) „szándékos emberölés;
- b) kínzás vagy embertelen bánásmód, ideértve a biológiai kísérleteket is;
- c) szenvedés vagy súlyos testi vagy lelki károsodás szándékos okozása;
- d) a vagyontárgyaknak a katonai szükségletek által nem indokolt, jogtalanul és önkényesen véghezvitt elpusztítása és eltulajdonítása;
- e) hadifogolynak vagy polgári személynek az ellenséges haderő szolgálatába kényszerítése;
- f) hadifogoly vagy polgári személy szándékos megfosztása a pártatlan és szabályszerű tárgyaláshoz való jogtól;
- g) polgári személy jogellenes kitoloncolása, vagy elszállítása, vagy jogellenes bebörtönzése;
- h) polgári személyek túszul ejtése.”⁴⁰

38 1996. évi XXXIX. törvény (a volt Jugoszlávia területén elkövetett, a nemzetközi humanitárius jogot súlyosan sértő cselekmények megbüntetésére létrehozott Nemzetközi Törvényszék Alapokmányából fakadó kötelezettségek végrehajtásáról), 1–2. §§.

39 1996. évi XXXIX. törvény (a volt Jugoszlávia területén elkövetett, a nemzetközi humanitárius jogot súlyosan sértő cselekmények megbüntetésére létrehozott Nemzetközi Törvényszék Alapokmányából fakadó kötelezettségek végrehajtásáról), Melléklet az 1996. évi XXXIX. törvényhez: *A Nemzetközi Törvényszék Alapokmánya*, 1. cikk.

40 1996. évi XXXIX. törvény, Melléklet az 1996. évi XXXIX. törvényhez: *A Nemzetközi Törvényszék Alapokmánya*, 2. cikk.

2. A háború jogának és szokásainak megsértése, mert a Nemzetközi Törvényszék jogosult arra, hogy eljárást folytasson olyan személyek ellen, akik megsértik a háború jogát és szokásait. Az ilyen jellegű szabályszegés magában foglalja, de nem korlátozódik kizárólag
- „vegyi vagy olyan fegyverek alkalmazására, melyeket szükségtelen szenvedés okozására fejlesztettek ki;
  - nagyvárosok, városok és falvak önkényes lerombolására, vagy a katonai szükségletek által nem indokolt pusztítására;
  - védelem nélküli városok, falvak, lakóhelyek vagy épületek bármilyen eszközzel történő támadására vagy bombázására;
  - a vallási, jótékonyági és oktatási, a művészeti és tudományos célokra rendelt intézmények, történelmi emlékek, műtárgyak és tudományos termékek elkobzására, lerombolására vagy szándékos megkárosítására;
  - a köz- és magántulajdon fosztogatására.”⁴¹
3. A *népirtás*, mert a Nemzetközi Törvényszék jogosult arra, hogy eljárást folytasson olyan személyek ellen, akik e cikk 2. pontjában meghatározott népirtást vagy e cikk 3. pontjában felsorolt egyéb cselekményeket követik el. A népirtás a következő cselekmények bármelyikének valamely nemzeti, népi, faji vagy vallási csoport teljes vagy részleges megsemmisítésének szándékával való elkövetését jelenti:
- „a) a csoport tagjainak megölése,
  - b) a csoport tagjainak súlyos testi vagy lelki sérelem okozása,
  - c) a csoportra megfontolva oly életfeltételek ráerőszakolása, melyeknek célja a csoport teljes vagy részleges fizikai elpusztulásának előidézése,
  - d) oly intézkedések tétele, amelyek célja a csoporton belül a születések meggátolása,
  - e) a csoport gyermekeinek más csoporthoz való erőszakos átvitele.
- [...] Büntetendők a következő cselekmények:
- a) népirtás,
  - b) népirtás elkövetésére irányuló szövetkezés,
  - c) közvetlen és nyilvános felbujtás népirtás elkövetésére,
  - d) népirtás elkövetésének kísérlete,
  - e) népirtásban való bűnrészesség.”⁴²
4. Az emberiesség elleni bűncselekmények, mert, a Nemzetközi Törvényszék jogosult arra, hogy eljárást folytasson olyan személyek ellen, akik felelősek a következő, nemzetközi vagy belső, fegyveres konfliktus során elkövetett, a polgári lakosság ellen irányuló bűncselekményekért:
- „a) emberölés,
  - b) kiirtás,
  - c) leigázás,
  - d) kitoloncolás,
  - e) bebörtönzés,
  - f) kínzás,
  - g) nemi erőszak,
  - h) politikai, faji, vallási alapon való üldözés,
  - i) egyéb embertelen cselekmények.”⁴³

A Nemzetközi Törvényszéket személyi joghatósága természetes személyekkel szemben jogosítja eljárni.⁴⁴ Ennélfogva az ICTY kormányokkal, intézményekkel szemben nem folytathat eljárást, felelősséget csak természetes személyekre nézve állapíthat meg.

41 1996. évi XXXIX. törvény, Melléklet az 1996. évi XXXIX. törvényhez: *A Nemzetközi Törvényszék Alapokmánya*, 3. cikk.

42 1996. évi XXXIX. törvény, Melléklet az 1996. évi XXXIX. törvényhez: *A Nemzetközi Törvényszék Alapokmánya*, 4. cikk.

43 1996. évi XXXIX. törvény, Melléklet az 1996. évi XXXIX. törvényhez: *A Nemzetközi Törvényszék Alapokmánya*, 5. cikk.

44 1996. évi XXXIX. törvény, Melléklet az 1996. évi XXXIX. törvényhez: *A Nemzetközi Törvényszék Alapokmánya*, 6. cikk.

A szabadságvesztés-büntetések végrehajtására az ENSZ több állammal kötött egyezményt. Legsúlyosabb büntetésként kizárólag az életfogytig tartó szabadságvesztés jöhet szóba.

A Törvényszéknek eredetileg 2008-ig kellett volna befejeznie az elsőfokú eljárásokat, míg a fellebbviteli eljárásokra kijelölt idő 2010 vége lett volna. A dátumokat azonban módosítani kellett.

- iii. Az *Arushai Nemzetközi Büntető Törvényszék* (The International Criminal Tribunal for Rwanda – ICTR) nem nemzetközi szerződéssel lett létrehozva. Az ENSZ Biztonsági Tanácsa által a Ruanda területén 1994. január 1. és 1994. december 31. között elkövetett népirtásért és a nemzetközi humanitárius jog egyéb súlyos megsértéséért felelős személyek, valamint a szomszédos államok területén elkövetett népirtásért és egyéb hasonló jogsértésekért felelős ruandai állampolgárok megbüntetésére létrehozott Nemzetközi Büntetőtörvényszék 1995 novemberében kezdte meg működését székhelyén, Arushában (Tanzánia).
- iv. A *Sierra Leone-i Speciális Bíróság* (The Special Court for Sierra Leone – SCSL) nemzetközi szerződéssel lett létrehozva. A Sierra Leone-i Különleges Bíróságot az ENSZ Biztonsági Tanácsa 1315. számú határozata értelmében az ENSZ és a Sierra Leone-i kormány hozta létre freetowni székhellyel 2000-ben azzal a céllal, hogy bíróság elé állítsa a nemzetközi humanitárius jog súlyos megsértését, azaz háborús bűnöket és emberiség elleni bűntetteket elkövető személyeket.

II. Az állandó *Nemzetközi Büntetőbíróság* – 2002. július 1-jén hatályba lépett – *Statútumát* (The International Criminal Court – ICC) az ENSZ tagállamok Diplomáciai Konferenciája 1998. július 17-én fogadta el. Ezzel létrehozták a legsúlyosabb nemzetközi vonatkozású (háborús és emberiség elleni bűncselekmények, a népirtás, az agresszió) deliktumok elkövetői felett joghatósággal rendelkező Nemzetközi Büntetőbíróságot (ezután: NBB) hágai székhellyel, bár tárgyalásait bárhol folytathatja.

Az NBB Statútuma a komplementaritás elvét tartja fenn, amennyiben az NBB – az egyébként joghatóságába tartozó ügyben – csak akkor jár el, ha az érintett állam nem hajlandó, vagy nem tud eljárni.

A 2006. évi XXXI. törvény (a Nemzetközi Büntetőbíróság Statútuma Résztes Államainak Első Közgyűlése által, 2002. szeptember 10-én New Yorkban elfogadott, a Nemzetközi Büntetőbíróság kiváltságairól és mentességeiről szóló Megállapodás kihirdetéséről) általános indokolásából:

Az állandó Nemzetközi Büntetőbíróság (ezután: Bíróság) felállításának gondolata az első világháború után már felmerült. A második világháborút követő nürnbergi és tokiói perek adtak újabb lendületet a Bíróság felállítására irányuló törekvéseknek. A Bíróság felállításának szükségességét az időközben létrehozott két ad hoc törvényszék, így a volt Jugoszlávia területén elkövetett hasonló bűncselekmények büntetésére létrehozott Nemzetközi Törvényszék, valamint a Ruanda területén elkövetett népirtásért és a nemzetközi humanitárius jog egyéb súlyos megsértéséért felelős személyek megbüntetésére létrejött Nemzetközi Büntetőtörvényszék létrehozásával járó problémák is igazolták. A Közgyűlés 1995-ben Előkészítő Bizottságot hozott létre a Statútum kidolgozására.

Hazánk a Nemzetközi Büntetőbíróság létrehozásának aktív támogatója volt, és azt az álláspontot képviselte, hogy a nemzetközi béke és biztonság fenntartása, valamint az emberi jogok védelme érdekében a legsúlyosabb nemzetközi bűncselekmények elkövetőinek egy nemzetközi bírói fórumon történő felelősségre vonása feltétlenül szükséges. 1998. június 15. és július 17. között ülésezett az ENSZ Diplomáciai Konferenciája Rómában, amelyen a magyar küldöttség a Statútum elfogadása mellett szavazott 127 ország küldöttségével együtt.

A statútum 1999. január 15-én magyar részről aláírásra került. A statútumot az Országgyűlés a 72/2001. (XI. 7.) OGY határozattal megerősítette.

A statútum a 126. cikk értelmében a hatvanadik állam megerősítő, elfogadó, jóváhagyó vagy csatlakozási okiratának elhelyezése utáni hatvan napot követő hónap első napján lép hatályba. A 60. megerősítő okiratnak az ENSZ Főtitkárságánál történő letétbe helyezése 2002. április 11. napján megtörtént; a Statútum így 2002. július 1. napján hatályba lépett.

A Magyar Köztársaság 2001. november 30-tól részes állama a Statútumnak, így kötik az abban foglalt nemzetközi kötelezettségek, függetlenül attól, hogy a Statútum kihirdetéséről (T/4490.) és a kihirdetésével összefüggésben szükséges egyes közjogi tárgyú törvények módosításáról (T/4491.) szóló törvényjavaslatokat még nem fogadta el az Országgyűlés. A Bíróság tisztségviselői vagy a Bíróság előtt folyó eljárásokban részt vevő személyek tevékenységük elvégzése céljából ugyanis az ország területén tartózkodhatnak vagy átutazhatnak. Magyarország a statútum részes állama, ezért mindent meg kell tennie annak érdekében, hogy a Bíróság megfelelően működhessen. Ehhez pedig elengedhetetlen, hogy a Bíróság tisztségviselői, illetve a Bíróság előtt megjelenési kötelezettséggel rendelkezők Magyarországon is élvezhessék kiváltságaikat és mentességeiket.

A Bíróság székhelye – Hollandia javaslatára – Hágában van. A Bíróság önálló jogi személyiséggel rendelkező nemzetközi szervezet.

Kivonat a Statútumból:⁴⁵

„A Bíróság nemzetközi jogi jogalanyisággal, valamint a feladatai elvégzéséhez és céljai megvalósításához szükséges jogképességgel is rendelkezik. Ez a jogképesség kiterjed különösen szerződések kötésére, ingó és ingatlan vagyon szerzésére, illetve az azzal való rendelkezésre, valamint peres eljárás indítására.”⁴⁶

„A Nemzetközi Büntetőbíróság minden Részes Állam területén olyan kiváltságokkal és mentességekkel rendelkezik, amelyek céljai eléréséhez szükségesek.”⁴⁷

„A Bíróság helyiségei sérthetetlenek.”⁴⁸

„Abban az esetben, ha a Bíróság a Statútum alapján úgy dönt, hogy kívánatos a hollandiai Hágában található székhelyén kívüli ülések tartása is, a Bíróság megállapodást köthet az adott állammal a tevékenysége ellátásához szükséges feltételek biztosítása érdekében.”⁴⁹

„A Statútum Részes Államainak a Közgyűlésen és annak kisegítő szervei ülésein részt vevő képviselői, valamint más államok képviselői, megfigyelőként részt vehetnek a Statútum 112. cikkének 1. bekezdése alapján a Közgyűlésen és annak kisegítő szerveinek ülésén, illetve más államok és kormányközi szervezetek képviselői, akik meghívást kaptak a Közgyűlésre és annak kisegítő szerveinek üléseire, hivatalos feladataik ellátása során, valamint az ülés helyére való oda-, illetve visszautazásuk során” a 13. cikkben megállapított kiváltságokat és mentességeket élvezik.⁵⁰

„Az alábbi kiváltságok, mentességek és könnyítések a tanúkat annak érdekében illetik meg, hogy a Bíróság előtt a bizonyítékok szolgáltatása céljából megjelenhessenek, beleértve a Bíróság előtti megjelenésükhöz szükséges utazások – amelyekhez jelen cikk 2. bekezdése szerinti úti okmányt állítanak ki – időtartamát is...”⁵¹

„Bármely Részes Állam a Közgyűlés Titkárságának címzett írásbeli közlés útján javasolhatja jelen Megállapodás módosítását. A Titkárság a javasolt módosítások szövegét megküldi a Részes Államoknak és a Közgyűlés Végrehajtó Testületének, azzal a felszólítással, hogy

45 A soron következő idézetek forrása: 2006. évi XXXI. törvény (a Nemzetközi Büntetőbíróság Statútuma Részes Államainak Első Közgyűlése által, 2002. szeptember 10-én, New Yorkban elfogadott, a Nemzetközi Büntetőbíróság kiváltságairól és mentességeiről szóló Megállapodás kihirdetéséről). Megállapodás a nemzetközi büntetőbíróság kiváltságairól és mentességeiről.

46 2006. évi XXXI. törvény, Megállapodás a nemzetközi büntetőbíróság kiváltságairól és mentességeiről. 2. cikk.

47 2006. évi XXXI. törvény, Megállapodás a nemzetközi büntetőbíróság kiváltságairól és mentességeiről. 3. cikk.

48 2006. évi XXXI. törvény, Megállapodás a nemzetközi büntetőbíróság kiváltságairól és mentességeiről. 4. cikk.

49 2006. évi XXXI. törvény, Megállapodás a nemzetközi büntetőbíróság kiváltságairól és mentességeiről. 12. cikk.

50 2006. évi XXXI. törvény, Megállapodás a nemzetközi büntetőbíróság kiváltságairól és mentességeiről. 13. cikk.

51 2006. évi XXXI. törvény, Megállapodás a nemzetközi büntetőbíróság kiváltságairól és mentességeiről. 19. cikk.

értesítsék a Titkárságot arról, hogy a javaslat megvitatását a Részes Államok Felülvizsgálati Konferenciája végezze-e.”⁵²

„Bármely Részes Állam a Főtitkárnak címzett írásbeli értesítés útján felmondhatja jelen Megállapodást. A felmondás az erre vonatkozó értesítés kézhezvételétől számított egy év múlva lép hatályba, kivéve, ha az értesítés későbbi időpontot határoz meg.”⁵³

„A felmondás azonban nem befolyásolja az adott Részes Állam jelen Megállapodásból fakadó azon nemzetközi jogi kötelezettségeit, amelyek jelen Megállapodástól függetlenül is kötelezik az adott államot a nemzetközi jog alapján.”⁵⁴

52 2006. évi XXXI. törvény, Megállapodás a nemzetközi büntetőbíróság kiváltságairól és mentességeiről. 36. cikk.

53 2006. évi XXXI. törvény, Megállapodás a nemzetközi büntetőbíróság kiváltságairól és mentességeiről. 37. cikk.

54 2006. évi XXXI. törvény, Megállapodás a nemzetközi büntetőbíróság kiváltságairól és mentességeiről. 37. cikk.

4. AZ EURÓPAI UNIÓS BŰNÜGYI EGYÜTTMŰKÖDÉS

A 2012. évi CLXXX. törvény (az Európai Unió tagállamaival folytatott bűnügyi együttműködésről) rögzíti, hogy e törvényt a büntetőügyekben az Európai Unió tagállamaival folytatott együttműködés, valamint az európai elfogatóparancs alapján folytatott átadási eljárás során kell alkalmazni. Ha az együttműködés nemzetközi szerződésen alapul, a törvény alkalmazásának feltétele, hogy a megkevert tagállam a nemzetközi szerződés kötelező hatályát elismerte. A tagállamokkal e törvény alapján folytatott eljárásokban a nemzetközi bűnügyi jogsegélyről szóló törvényt, a Büntető Törvénykönyvről szóló törvényt és a büntetőeljárásról szóló törvényt az e törvényben foglalt eltérésekkel kell alkalmazni.

Az EU bü. tv. általános rendelkezéseiben megfogalmazott gondolatok arról árulkodnak, hogy (természetesen) uniós büntetőjog hiányában is érdekelték az európai (közösség) államai abban, hogy megóvják állampolgáraikat az – elsősorban határokon átnyúló – bűnözéssel szemben.

Eleddig azonban koherens uniós büntetőpolitikáról nem beszélhetünk. Mégis, melyek azok főbb társadalmi jelenségek, illetve igények, amelyek az egyre elmélyültebb együttműködésre készítetik a közösség tagállamait?

- a) Megjelentek a belső jogokban korábban nem védett jogi tárgyak elleni támadások. Kialakultak azok a – szupranacionális – értékek, melyek megóvása kiemelt fontosságúvá válik. Így pl. védelem alá esnek Európa pénzügyi érdekei, jelentős érdek fűződik a közösségi csalással szembeni, valamint a vesztegetés (korrupció) elleni fellépéshez.
- b) Az utóbbi évtizedek országhatárokon átnyúló (nemzetközi) bűnözésében alapvető „minőségi” változás ment végbe.
- c) Szükség van a bűnügyekben történő államok közötti, korábban meglévő kapcsolatok minőségének magasabb szintre emelésére.

Tekintsük át vázlatosan – a témakör szempontjából – az utóbbi évtizedek főbb európai folyamatait, melyek elvezettek az alcímben jelzett törvény, illetve a Lisszaboni Szerződés megalkotásáig.

1992. február 7-én Maastrichtban aláírták a *Szerződés az Európai Unióról* címet viselő okmányt. Az ún. maastrichti szerződés (ezután: MSZ) által kialakított ún. (három) pilléres szerkezetben kapott helyet a bel- és igazságügyi együttműködés, mely az uniós – tagállamok szintjét meghaladó – politika részévé vált. Az első pillér (az Európai Közösségek), valamint a második pillér (a közös kül- és biztonságpolitika) elkülönítette egymástól a gazdasági területeken meglévő hagyományos közösségi felelősséget, valamint a külügyi, katonai hatásköröket. A harmadik pillérben pedig elkülönülve jelentek meg a bűnügyi hatáskörök. Ezzel korlátozhatónak tűnt az unió központi szerveinek (Európai Parlament, Európai Bizottság, Európai Bíróság) szupranacionalizmusban megtestesülő politikai túlsúlya, háttérbe szorítva (többek között) azokat az egyes politikai törekvéseket, melyek az Európai Közösség nagyobb beleszólását preferálták úgy a külpolitikába, mint a hadügyi kérdésekbe, és nem utolsósorban a büntetőjogba.

A bel- és igazságügy területén az unió a közös fellépés – kormányközi módszerekkel történő – olyan kidolgozását kapta feladatul, amely a szabadságon, a biztonságon és a jog érvényesülésén alapul a következő területeken:

- a Közösség külső határainak átlépésével kapcsolatos szabályok és az ellenőrzés gyakorlása;
- a terrorizmus, a szervezett bűnözés, a kábítószer-kereskedelem és a nemzetközi csalás elleni küzdelem;
- a polgári és büntetőügyekben folytatott igazságügyi együttműködés;

- az Európai Rendőrségi Hivatal (Europol), valamint a nemzeti rendőri szervek közötti információcserét szolgáló rendszer létrehozása;
- az illegális bevándorlás elleni küzdelem;
- a közös menekültpolitika.

Az 1997. október 2-án kelt *amszterdami szerződés* (ezután: ASZ) az Európai Unióról Szóló Szerződés, az európai közösségeket létrehozó szerződések és egyes kapcsolódó okmányok módosításáról 11. pontja szerint a VI. címnek megváltozott tartalmát jelző új elnevezése: *A büntetőügyekben folytatott rendőrségi és igazságügyi együttműködésre vonatkozó rendelkezések*.

Az ASZ novumai közül – szempontunkból – azt emelem ki, hogy:

- megjelenik a tagállami *büntetőjogi szabályozás közelítésének*, illetve a jelzett bűncselekményi körben *a szabályozási minimumok – tényállási elemek és büntetési tételek vonatkozásában történő – meghatározásának igénye*;
- megjelenik a kerethatározat (framework decision), amennyiben az Európai Tanács bármely tagállam vagy az Európai Bizottság kezdeményezésére egyhangúlag eljárva kerethatározatokat fogadhat el a tagállamok törvényi, rendeleti és közigazgatási rendelkezéseinek közelítése céljából.

A 2001. február 26-án kelt nizzai szerződés (továbbiakban: NSZ) az Európai Unióról Szóló Szerződés, az európai közösségeket létrehozó szerződések és egyes kapcsolódó okmányok módosításáról a 31. cikke szerint a büntetőügyekben folytatott igazságügyi együttműködésre vonatkozó közös fellépés magában foglalja. Például az együttműködés megkönnyítését és meggyorsítását a tagállamok hatáskörrel rendelkező minisztériumai és igazságügyi vagy annak megfelelő hatóságai között.

1999. októberében a bel- és igazságügyi együttműködéssel foglalkozó, Tampereben tartott rendkívüli Európai Tanács ülésen megfogalmazást nyert a szabadság, biztonság és jog térségének koncepciója. Az ún. *Tamperei Program* rámutat, hogy nem lehet sikeres a legális migrációval összefüggő politika, ha nem fektetnek kellő súlyt az illegális migráció elleni fellépésre. Az ASZ által meghatározott ötéves (1999–2004. május 1.) időkeretben, 1999-től kezdődően biztosította a végrehajtandó feladatok ütemezését.

Az Európai Tanács 2004 novemberében Hágában tartott ülése elfogadta az ún. *Hágai Programot*, melynek célja a 2004–2009-es időintervallumban a Tamperei Program folytatása. Európa társadalma öregszik. A Lisszaboni Szerződés stratégiai céljai között szereplő tudásalapú gazdaság fejlődésének előmozdításában a legális migráció jelentősége kiemelkedő.

A *Stockholmi Program* egy ütemterv az Európai Unió által 2010–2014 között végzett munkához. Meghatározza a jog érvényesülésén, a szabadságon és a biztonságon alapuló térségre vonatkozó prioritásokat. A program célja – a tamperei és a hágai programnak az eredményeire mint előzményekre építve –, hogy szembenézzen a jövőbeli kihívásokkal és a polgárok érdekeit és szükségleteit közép-pontba helyező intézkedésekkel tovább erősítse a jog érvényesülésén, a szabadságon és a biztonságon alapuló térséget.

A Lisszaboni Szerződés által bevezetett és 2009. december 1-jén életbe lépett módosításokat tartalmazó az Európai Unióról szóló szerződés (ezután: EUSz) és az Európai Unió működéséről szóló szerződés (EUMSz) megszüntette a hárompilléres szerkezetet. Ezzel lezárult az a folyamat, mely az 1992-től (az MSZ-től) kialakított és rendszeresen reformált pilléres szerkezettel volt jellemezhető.

A reformszerződés tárgyunk szempontjából kiemelendő elemeit áttekintve látjuk, hogy az EUMSz 1. címe (*Az unió hatásköreinek típusai és területei*) 2. cikk (1) bekezdésében rögzíti, hogy: „Ha egy meghatározott területen a Szerződések kizárólagos hatáskört ruháznak az Unióra, e területen kizárólag az Unió alkothat és fogadhat el kötelező erejű jogi aktust, a tagállamok pedig csak annyiban, amennyiben őket az Unió erre felhatalmazza, vagy ha annak célja az Unió által elfogadott jogi aktusok végrehajtása.”⁵⁵

55 Az Európai Unió működéséről szóló szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata, 1. cím (*Az unió hatásköreinek típusai és területei*) 2. cikk (1) bekezdés.

A büntetőjog – jelenleg – nem az a „meghatározott terület”, melyre nézve e szerződések kizárólagos hatáskört ruháznának az unióra. A tárgykörben zajló európai folyamatok fényében a legkevésbé sem látom annak jeleit, hogy belátható időn belül körvonalazódik valamilyen egységes uniós büntetőjog. Erről a tagállamok – ez idáig nem mutatkozó – konszenzusos politikai akarata dönthetne. Hazánkban – jelenleg – monografikus szinten folyik az információs aszimmetriából fakadó jövőbelátás, ami viszont nem e tananyag feladata. E kitűnő írások víziói a *sollen* világába visznek át bennünket.

Az Európai Unió Működéséről szóló szerződés 83. cikke szerint: „(1) Az Európai Parlament és a Tanács rendes jogalkotási eljárás keretében elfogadott irányelvekben *szabályozási minimumokat* állapíthat meg a bűncselekményi tényállások és a büntetési tételek meghatározására vonatkozóan az olyan különösen súlyos bűncselekmények esetében [...]”.⁵⁶

E bűncselekményi területek a következők:

- terrorizmus,
- emberkereskedelem és
- a nők és gyermekek szexuális kizsákmányolása,
- tiltott kábítószer-kereskedelem,
- tiltott fegyverkereskedelem,
- pénzmosás,
- korrupció,
- pénz és egyéb fizetőeszközök hamisítása,
- számítógépes bűnözés és
- szervezett bűnözés.

A bűnözés alakulásának függvényében a tanács határozatban egyéb bűncselekményi területekről állapíthatja meg, hogy azok megfelelnek az előbbi feltételeknek.

Az ún. „jogharmonizációról” a jelenlegi helyzetet értékelve kimondható:

- A tagállami büntetőjogok számára több Btk.-beli tényállás tartalmi összetevőit kerethatározatok állapítják meg.
- Elvi élel leszögezhető: a büntetőjogi szuverenitás valamennyi tagállam számára adott!
- Gyakorlati nézőpontból a szabályozási minimumok meghatározása egyértelműen a büntetőjogok egyes szabályainak egymáshoz *közelítésének* előmozdítását – de nem a büntetőjogok egyesítését – idézi elő!

Az iménti értelemben vett „jogharmonizáció” lehetőséget nyújt a büntetőjogok közötti alapvető eltérések kiküszöbölésére, de egységes tagállami szabályozást (európai büntető törvénykönyvet) az anyagi jog területén ez nem jelent!

Az iménti mondatban írtak példajaként látott napvilágot a 2012. évi CLIII. törvény. Az EU bü. tv. hatókörébe tartozik:

- a közösség tagállamaival való büntetőügyekben folytatott együttműködés, illetve
- az európai elfogatóparancs alapján folytatott átadási eljárás (EU bü. tv. 1. §).

Az EU bü. tv. alkalmazásának *kógens feltételei*:

- Nemzetközi szerződésen alapuló együttműködés esetén az Eu–Nbjt. csak akkor alkalmazható, ha a végrehajtó tagállam a nemzetközi szerződés kötelező hatályát elismerte (EU bü. tv.1. §).
- A tagállamokkal e törvény alapján folytatott eljárásokban a nemzetközi bűnügyi jogsegélyről szóló törvényt (Nbjt.), a Büntető Törvénykönyvről szóló törvényt és a büntetőeljárásról szóló törvényt az e törvényben foglalt eltérésekkel kell alkalmazni. (EU bü. tv. 2. §)

Kizárja az eljárási jogsegély iránti megkeresés teljesítését és előterjesztését, ha az csorbítja Magyarország felségjogait, veszélyezteti biztonságát, sérti közrendjét.

Az EU bü. tv. rendelkezései alapján *az államközi kapcsolatokat felváltják az igazságügyi hatóságok közötti kapcsolatok*. Ezt fejezi ki a 36. § (1) bekezdése, amely szerint: „*Ha e törvény vagy nemzetközi szerződés másként nem rendelkezik, valamely tagállammal büntetőügyben folytatott együttműködés során az eljárási jogsegély iránti megkeresés előterjesztésére a büntetőeljárás megindítását követően a magyar igazságügyi hatóság közvetlenül jogosult.*”⁵⁷

Úgy a korábbi, mint a hatályos EU bü. tv. reformértékű jelentőségét – alapvetően – *az államközi kapcsolatoknak az igazságügyi hatóságok közötti kapcsolatokkal történő felváltásában* látjuk. Meg kell említeni, hogy az EU. bü. tv. ötödik része rendelkezik az Európolról és az Eurojustról.

57 2012. évi CLXXX. törvényt (az Európai Unió tagállamaival folytatott bűnügyi együttműködésről), 36. § (1).

II.
A NEMZETKÖZI BŰNÜGYI JOGSEGÉLY
ÉS AZ EURÓPAI ELFOGATÓPARANCS

Dr. Budaházi Árpád

5. A NEMZETKÖZI BŰNÜGYI JOGSEGÉLY

5.1. A nemzetközi bűnügyi jogsegély jelentősége

Napjaink felgyorsult világában a bűnözés is átalakult, a bűnelkövetők lehetőségei pedig kiszélesedtek. „A határok felszabadítása, az évszázados röghöz kötöttség megszűnése, a hihetetlenül gyors változások hatására az elmúlt években létrejött a pax mafiosa, azaz a történelem során korábban elképzelhetetlenek tartott együttműködés a legnagyobb bűnözői szindikátusok között”.⁵⁸ Nem véletlenül hívja fel a figyelmet az Európai Unió Tanácsa által nemrégiben kiadott kézikönyv a nemzetközivé vált szervezett bűnözéssel kapcsolatban, hogy a „szervezett bűnözés jelentette fenyegetés pusztá léptéke és sokszínűsége folytán képtelenség, hogy az egyes országok vagy a bűnüldözési rendszerek külön, elszigetelten vegyék fel ellene a küzdelmet.”⁵⁹

Jellemzője korunknak, hogy *a büntetőügyekben egyre gyakoribb a külföldi elem megjelenése, függetlenül attól, hogy a szervezett bűnözéssel van-e összefüggésben a bűncselekmény. Külföldi elem lehet például a terhelt vagy a tanúként kihallgatandó személy külföldi tartózkodási helye, a bizonyítási eszközök külföldi fellelhetősége*, de gondolhatunk arra is, hogy *adott ügyben párhuzamosan más országban is büntetőeljárás folyik*. Ahhoz, hogy a külföldi elem ellenére eredményes legyen a büntetőeljárás, elkerülhetetlen, hogy egyes, az ügyben érintett országok együttműködjenek egymással. Ennek a bűnügyi együttműködésnek egyik legfontosabb intézménye a nemzetközi bűnügyi jogsegély. A XIX. századig a bűnügyi jogsegély egyben az együttműködés kizárólagos területe is volt. Az is jellemezte a korábbi évszázadokat, hogy a nemzetközi bűnügyi jogsegély fő formájaként a kiadatást ismerték. A XIX. századot követően önállósultak részben belőle, részben tőle függetlenül egyéb, újabb kooperációs formák, szabályanyagok, amelyek aztán még sok nemzeti jogban a nemzetközi bűnügyi együttműködés egységes fogalmát is megtörvén, azon belül életre hívták a nemzetközi bűnügy jogsegély gyűjtőkategóriáját.⁶⁰

Napjainkra a kör szélesedett, ma már ide tartozik:

- a kiadatás;
- a büntetőeljárás átadása, illetve átvétele;
- szabadságelvonással járó büntetés vagy ilyen intézkedés végrehajtásának átvétele, illetve átengedése;
- a vagyonek kobzás, elkobzás vagy ezzel azonos hatású büntetés vagy intézkedés végrehajtásának átvétele, illetve átengedése;
- az elektronikus adat végleges hozzáférhetetlenné tétele vagy ezzel azonos hatású büntetés vagy intézkedés végrehajtásának átvétele, illetve átengedése;
- az eljárási jogsegély,
- feljelentés külföldi államnál.

A nemzetközi bűnügyi jogsegély részét képezi a nemzetközi bűnügyi együttműködés jogának ugyanúgy, mint a jogsegélyen kívüli egyéb kooperációs formák. A nemzetközi bűnügyi együttműködés

58 KONDOROSI Ferenc (2009): *Válság és veszélyek a nemzetközi kapcsolatokban*. Urbis Kiadó, Budapest. 117.

59 *Európai uniós kézikönyv II. A szervezett bűnözés megelőzésére és akadályozására irányuló kiegészítő megközelítések és intézkedések*. Brüsszel, Európai Unió Tanácsa, 2013. 6.

60 M. NYITRAI Péter (2003): *A kiadatás intézménye a nemzetközi büntetőjogban – egy új korszak régi-új kihívásai Európában*. PhD értekezés. Deák Ferenc Állam- és Jogtudományi Doktori Iskola, Miskolc. 12.

jogának nincs kizárólagos jogforrása, az egyes rendelkezések más és más jogszabályban lelhetők fel, pl. Büntető Törvénykönyv (Btk.), büntetőeljárásról szóló törvény (Be.), az Európai Unió tagállamaival folytatott bűnügyi együttműködésről szóló törvény (EU. bü. tv.) stb. Ez a jelenség azonban nem azt jelenti, hogy ne fogalmazódott volna meg az igény egy egységes törvényre, amely komplex módon szabályozza az államok közötti bűnügyi együttműködést. Az igénynek a nemzetközi bűnügyi jogsegélyről szóló 1996. évi XXXVIII. törvény (Nbjt.) kíván eleget tenni, amely azt a célkitűzést határozza meg, hogy *büntetőügyekben szabályozza a más államokkal folytatott együttműködést*. Maga a törvény címe is jelzi, hogy a nemzetközi bűnügyi jogsegélyre vonatkozó szabályokat foglalja össze, vagyis nem fogja át a nemzetközi bűnügyi együttműködés jogának teljes vertikumát. Jellemzője az Nbjt.-nek, hogy akkor kell alkalmazni, ha nemzetközi szerződés eltérően nem rendelkezik. Ez azt jelenti, hogy *ha Magyarország egy másik állammal jogsegéllyel kapcsolatos nemzetközi szerződést kötött, akkor a nemzetközi szerződésben foglaltakat kell irányadónak tekinteni, ha az eltérő előírásokat tartalmaz az Nbjt.-hez képest*. Ebből az következik, hogy az Nbjt. szabályai akkor is alkalmazandóak, ha valamely állammal hatályban lévő nemzetközi szerződése van hazánknek, viszont ha az államközi egyezség valamely rendelkezésében eltér a törvénytől, a nemzetközi szerződés rendelkezését kell figyelembe venni. Az Nbjt. a 10. §-ban azt is meghatározza, hogy *a törvény eltérő rendelkezésének hiányában a Btk.-t és a Be.-t a nemzetközi bűnügyi jogsegélyforgalomban is megfelelően kell alkalmazni*.⁶¹

Szintén fontos rendelkezése a törvénynek az ún. *közrendi klauzula*, amely szerint a jogsegély iránti megkeresés nem teljesíthető és nem terjeszhető elő, ha *csorbitja Magyarország felségjogait, veszélyezteti biztonságát, sérti közrendjét*.⁶² Ennek a teljesíthetőségi akadálnak az esetleges fennállását az igazságügyért felelős miniszter (a továbbiakban: miniszter), illetve a legfőbb ügyész vizsgálja. Így például hazánk megtagadná a külföldi hatóság bizonyítási kísérletre irányuló jogsegélykérelmét, ha a belváros egyik forgalmas közútján kívánnának egy pokolgépet felrobbantani, hogy megbizonyosodjanak arról, milyen körülmények között történt a bűncselekmény elkövetése.

5.2. A kiadatás

A nemzetközi bűnügyi jogsegély a 19. századig gyakorlatilag egyetlen jelentett a kiadatással. A kiadatás azóta sem vesztett a jelentőségéből, annak ellenére sem, hogy időközben más jogsegélyformák is elterjedtek. *A kiadatás irányulhat büntetőeljárás lefolytatására, valamint szabadságvesztés-büntetés, illetve szabadságelvonással járó intézkedés végrehajtására*.

5.2.1. Kiadatás Magyarországról

Az Nbjt. 11. § (2) bekezdése szerint *büntetőeljárás lefolytatása céljából akkor van helye kiadatásnak, ha az a cselekmény, amely miatt a kiadatást kéri, mind a magyar törvény, mind a megkereső állam törvénye szerint legalább egy évi szabadságvesztéssel büntetendő (ez a kettős inkrimináció követelménye)*.⁶³ Ha a kiadatást a megkereső ország szabadságvesztés-büntetés vagy szabadságelvonással járó intézkedés végrehajtása céljából kéri, akkor *ez abban az esetben teljesíthető, ha a kiszabott szabadságvesztés vagy az alkalmazott intézkedés még végrehajtható része a hat hónapot meghaladja*.⁶⁴ Ezekkel a szabályokkal a törvény egy bizonyos időkorlátot határoz meg, el kívánja kerülni, hogy a jogsegélyt indokolatlanul vegyék igénybe, például ha az elítéltnak csak néhány napja lenne hátra a szabadságvesztés letöltéséből. *A kettős inkrimináció követelménye* legáltalánosabb értelemben azt jelenti, hogy

61 1996. évi XXXVIII. törvény a nemzetközi bűnügyi jogsegélyről, 10. §.

62 1996. évi XXXVIII. törvény a nemzetközi bűnügyi jogsegélyről, 2. § (1) bekezdés.

63 1996. évi XXXVIII. törvény a nemzetközi bűnügyi jogsegélyről, 11. § (2) bekezdés.

64 1996. évi XXXVIII. törvény a nemzetközi bűnügyi jogsegélyről, 11. § (2) bekezdés.

a cselekmény kriminális jellegének potenciálisan egyszerre két állam jogrendjének sértésére, illetve veszélyeztetésére kell alkalmasnak lennie ahhoz, hogy a kiadatás engedélyezhető legyen.⁶⁵

A Nbjt. 12. §-a azt is meghatározza, hogy mikor nincs helye kiadatásnak. A területi korlátok miatt ezek közül csak néhányat nevesítünk. Nem lehet például kiadni a terheltet, ha az a bűncselekmény, illetve az a büntetés, amely miatt a kiadatást kérik, akár a megkereső államban, akár Magyarországon elévült. Hazánkban az elévülés fő szabály szerint az elkövetett bűncselekmény büntetési tételének felső határához igazodik, de legalább öt év. Vannak el nem évülő bűncselekmények is, ebbe a körbe tartoznak például a Btk. XIII. fejezetében lévő emberiség elleni bűncselekmények vagy a háborús bűncselekmények.⁶⁶

Ugyanígy tilalom alá esik, ha a kiadni kért személy büntethetőségét a kegyelem megszüntette, vagy a vele szemben kiszabott büntetés végrehajtását a kegyelem kizárja. Egyéni kegyelemben Magyarországon a köztársasági elnök részesíthet. A kegyelmezési jogköre kiterjed a büntetésekre, valamint a közügyektől eltiltás mellékbüntetésre, továbbá néhány büntetőjogi intézkedésre (próbára bocsátás, jóvátételi munka, javítóintézeti nevelés). Emellett létezik a közkegyelem intézménye is, amelyet az országgyűlés gyakorolhat.

Szintén megtagadási ok, ha a megkereső államban a büntetőeljárás lefolytatásához szükséges magánindítványt vagy más ezzel azonos hatályú indítványt nem terjesztettek elő, illetve hozzájárulást nem adtak meg. A magánindítvány Magyarországon azt jelenti, hogy bizonyos bűncselekményeknél (pl. zaklatás) a sértettre bízva a törvény, hogy kezdeményezi-e a büntetőeljárás lefolytatását. Ha nem, akkor meg sem indul a nyomozás (elutasítják a feljelentést), vagy ha már megindult, akkor nyilatkoztatják a sértettet, hogy él-e magánindítvánnyal. Ha nem nyújt be magánindítványt, megszüntetik a nyomozást.

Kiadatási akadály, ha a magyar bíróság a kiadatás alapjául szolgáló cselekményt jogerősen elbíráltta. Az okot nevezik *res iudicata*-nak is, avagy másképpen ítélt ügynek, ítélt dolognak. A cselekmény akkor válik jogerősen elbírálttá, ha a bíróság például jogerősen megállapítja a vádlott bűnösségét vagy jogerősen felmenti.⁶⁷

A kiadatási kérelem információkat tartalmaz arra vonatkozóan, hogy a megkereső államban esetleg bekövetkezett-e az elévülés, éltek-e magánindítvánnyal vagy azzal azonos hatályú indítvánnyal, illetve fennáll-e a *res iudicata*. Ha egyik akadály sem merül fel a külföldi ország részéről, azt is meg kell vizsgálni, hogy Magyarországon nem áll-e fenn valamelyik megtagadási ok.

Az Nbjt. 13. § (1) bekezdése értelmében fő szabály szerint *magyar állampolgár kiadásának csak akkor van helye, ha a kiadni kért személy egyidejűleg más állam állampolgára is, és Magyarország területén nem rendelkezik lakóhellyel.*⁶⁸ Bizonyos feltételek teljesülése esetén nem jelent problémát a kiadatás szempontjából a kizárólag magyar állampolgárság és a magyarországi lakóhely. Erről rendelkezik az Nbjt. 13. § (2) bekezdése. E szerint, *ha a Magyarország területén állandó lakóhellyel és magyar állampolgársággal rendelkező, kiadni kért személlyel szemben a külföldi állam igazságügyi hatósága előtt folyó büntetőeljárás átvétele a legfőbb ügyész döntése értelmében nem lehetséges, a kiadni kért személy kiadható olyan bűncselekmény miatt, amely büntetési tételének felső határa mind a magyar törvény, mind a megkereső állam törvénye szerint legalább egy évig terjedő szabadságvesztés, feltéve, hogy a külföldi állam hozzájárul ahhoz, hogy a terhelt kérelmére a vele szemben kiszabott jogerős végrehajtandó szabadságvesztés büntetést vagy szabadságelvonással járó intézkedést tartalmazó határozatot Magyarországon hajtsák végre.*⁶⁹ Az Nbjt. 13. § (3) bekezdése fogalmazza meg a másik kivételt: *kiadatási eljárás lefolytatásának mellőzésével továbbadható külföldi államnak az a magyar állampolgár, akinek kiadását Magyarország részére azzal a feltétellel engedélyezték, hogy a vele*

65 M. NYITRAI: Péter: (2003), i. m., 219.

66 2012. évi C. törvény a Büntető Törvénykönyvről, XIV. fejezet.

67 FANTOLY Zsanett – BUDAHÁZI Árpád (2015b): *Büntető eljárásjog II. Dinamikus rész.* NKE Szolgáltató Nonprofit Kft., Budapest. 33.

68 1996. évi XXXVIII. törvény a nemzetközi bűnügyi jogsegélyről, 13. § (1) bekezdés.

69 1996. évi XXXVIII. törvény a nemzetközi bűnügyi jogsegélyről, 13. § (2) bekezdés.

szemben lefolytatott büntetőeljárás, illetve kiszabott büntetés végrehajtásának befejezését követően e külföldi állam kiadatási kérelme teljesítésének céljából sor kerül továbbadására.⁷⁰

A menekültekre is tartalmaz rendelkezést a törvény. *Meg kell tagadni a menekült kiadását, kivéve, ha azt a menedékjogról szóló törvényben meghatározott biztonságos harmadik ország kéri. A menedékes, a befogadott, valamint a menekültkénti, illetve menedékeskénti elismerését kérő pedig nem adható ki annak az államnak, ahonnan elmenekült.*⁷¹

Az Nbjt. 14/A. § (1) bekezdése alapján szintén megtagadási ok, ha a kiadatás végrehajtása nemzetközi egyezménybe ütközik. *Ha a kiadni kért személy nemzetközi szervezetnél emberi jogi panaszt nyújt be, és a nemzetközi szervezet a panasz befogadása mellett ideiglenes intézkedés elrendelését kéri, a kiadni kért személlyel szemben alkalmazott kényszerintézkedés határideje oly módon hosszabodik meg, hogy a panasz elutasítását követően legalább negyven nap álljon rendelkezésre a kiadatás ügyében való döntésre, illetve a személy átadására. A kényszerintézkedés együttes időtartama ebben az esetben sem haladhatja meg a kényszerintézkedés kezdetétől számított huszonnégy hónapot.*⁷²

A halálbüntetés lehetséges kiszabása szintén megtagadási okként szerepel. Az Nbjt. 15. §-a szerint, *ha a kiadatási kérelem alapjául szolgáló bűncselekmény miatt a megkereső állam törvényei halálbüntetés kiszabását teszik lehetővé, a miniszter a kiadást csak abban az esetben engedélyezheti, ha a megkereső állam kellő biztosítékot nyújt arra, hogy amennyiben a kiadott személlyel szemben halálbüntetést szabnak ki, azt vele szemben nem hajtják végre.*⁷³

A megtagadási okok mellett a *specialitás szabályára* is figyelemmel kell lenni. Az Nbjt. 16. § (1) bekezdés a) pontja alapján *a kiadatás az egyéb feltételek fennállása esetén is csak akkor engedélyezhető, ha biztosított, hogy a kiadni kért személlyel szemben a kiadatását megelőzően elkövetett olyan más bűncselekmény miatt, amelyre a kiadást nem engedélyezték, a megkereső államban nem folytatnak le büntetőeljárást, vagy nem foganatosítanak személyi szabadságot korlátozó intézkedést, továbbá nem adják ki, és nem adják át harmadik országnak e cselekmény miatt.*⁷⁴ Ha például Belgium emberölés büntetvének elkövetése miatt kéri a belga állampolgárságú terhelt kiadását, nem teheti meg a belga bíróság, hogy rablásban is megállapítja a bűnösségét, ha a rablást még a kiadatás előtt követte el a terhelt. A törvény arról is rendelkezik, hogy a miniszter a kiadást engedélyező döntést követően a megkereső állam kérésére hozzájárulhat e korlátozás feloldásához, ha a kiadatás feltételei a felmerült más bűncselekmény tekintetében is fennállnak. Így példánk szempontjából, a rablásra is lehet utólag kérni a kiadást. Ha ahhoz is hozzájárul a miniszter, akkor Belgium nemcsak az emberölés, hanem a rablás miatt is eljárhat. Nem szükséges a miniszter hozzájárulása a rablás elbírálásához, ha a kiadott személy letölti Belgiumban az emberölés végett kiszabott szabadságvesztést, azonban a szabadon bocsátását követő negyvenöt napon belül nem hagyja el – bár erre lehetősége lett volna – Belgium területét, vagy elhagyása után oda visszatér. Ebben az esetben már nem érvényesül a specialitás szabálya. A kiadatási eljárás során a kiadni kért személyt erre a körülményre figyelmeztetni kell, vagyis tudnia kell a terheltnek, hogy a büntetése letöltése után el kell, hogy bizonyos időn belül hagyja Belgiumot, illetve nem térhet vissza oda, különben a belga hatóságok a kiadatás előtt elkövetett bűncselekmény miatt is eljárhatnak. A specialitás szabálya szintén nem érvényesül, ha a kiadni kért személy a lemondás jogkövetkezményeivel kapcsolatos tájékoztatást követően önként lemond a specialitás szabályának alkalmazásáról: bár emberölés miatt került kiadásra, ennek ellenére hozzájárul, hogy a belga büntetőügyben eljáró hatóságok a kiadatás előtt elkövetett rablás miatt is eljárjanak vele szemben. Ez a terhelt szempontjából azt jelenti, hogy tudja azt, hogy a belga hatóságok előbb utóbb úgymint eljárnak vele szemben a rablási ügy miatt is, ezért nem látja értelmét az időhúzásnak.

70 1996. évi XXXVIII. törvény a nemzetközi bűnügyi jogsegélyről, 13. § (3) bekezdés.

71 1996. évi XXXVIII. törvény a nemzetközi bűnügyi jogsegélyről, 14. §. (1)–(2) bekezdés.

72 1996. évi XXXVIII. törvény a nemzetközi bűnügyi jogsegélyről, 14/A. § (1) bekezdés.

73 1996. évi XXXVIII. törvény a nemzetközi bűnügyi jogsegélyről, 15. §.

74 1996. évi XXXVIII. törvény a nemzetközi bűnügyi jogsegélyről, 16. § (1) bekezdés.

A kiadatás másik feltétele, hogy a kiadott személy a kiadatását követően lefolytatott büntetőeljárás vagy büntetés-végrehajtásának befejezése után elhagyhatja a megkereső állam területét.⁷⁵ Az Nbjt. 17. §-a alapján, ha ugyanazon személy kiadatása iránt több állam terjeszt elő kérelmet, a kiadatásról szóló döntésnél figyelemmel kell lenni különösen az elkövetés helyére, a kiadni kért személy állampolgárságára, a megkeresések érkezési sorrendjére, és ha a megkeresések különböző bűncselekményekre vonatkoznak, azok súlyára.⁷⁶

A kiadatás iránti megkereséseket a miniszter fogadja, és ha a közrendi klauzula nem zárja ki annak teljesítését, haladéktalanul megküldi a Fővárosi Törvényszéknek, amely egyesbíróként jár el. Ha a törvény nem zárja ki, határozata ellen fellebbezésnek van helye, ezt a Fővárosi Ítéltábla bírálja el tanácsulésen.⁷⁷ Ha a kiadni kért személy ismeretlen helyen tartózkodik, a Fővárosi Törvényszék elrendeli a felkutatását. Ha ez az intézkedés sikerre vezet, a rendőrség a kiadni kért személyt őrizetbe veszi, és a Fővárosi Törvényszék elé állítja.⁷⁸ A Fővárosi Törvényszék, ha az eljárásban a védő részvétele kötelező, és a kiadni kért személynek nincs meghatalmazott védője, védőt rendel ki számára, akinek a jelenléte kötelező a tárgyaláson, amelyet a bíróság a kiadatás kérdésében tart. A bíróság a kiadni kért személyt meghallgatja, különösen személyazonosságára, állampolgárságára és a kiadatás feltételeit az Nbjt. alapján befolyásoló körülményekre nézvést, ha ezzel kapcsolatban nyilatkozni kíván. Emellett a bíróság tájékoztatja a kiadni kért személyt a specialitás szabályáról, valamint arról, hogy a kiadott személy elhagyhatja a megkereső állam területét azután, hogy kiadatását követően lefolytatták vele szemben a büntetőeljárás, illetve büntetését végrehajtották rajta, és arra is felhívja a figyelmet, hogy az állam területének elhagyása, illetve az oda visszatérés milyen hatással van a kiadatás előtt elkövetett olyan bűncselekményre, amelyben nem kérte a megkereső állam a kiadatást. A bíróság emellett tájékoztatja a lemondás lehetőségéről, és erre nézve nyilatkoztatja is, továbbá a kioktatást és a kiadni kért személy nyilatkozatát jegyzőkönyvben rögzíti. Amennyiben a kiadatás feltételei fennállnak, a bíróság elrendeli a kiadni kért személy kiadatási letartóztatását. Ha a kiadni kért személy nem tartózkodik Magyarországon, vagy a felkutatására tett intézkedés nem vezetett eredményre, a Fővárosi Törvényszék értesíti a minisztert, aki erről tájékoztatja a megkeresést előterjesztő államot.⁷⁹

Ha a kiadni kért személy hozzájárul a kiadatáshoz, egyszerűsített kiadatásra kerülhet sor, amely egyfajta gyorsítást jelent, hamarabb kerülhet sor a kiadatásra. Ilyenkor a bíróság az ideiglenes kiadatási letartóztatást elrendelő jogerős végzést az iratokkal együtt felterjeszti a miniszternek, aki az ideiglenes kiadatási letartóztatásról haladéktalanul értesíti az intézkedést kérő államot. A kiadatás kérdésében a miniszter dönt. Ha a bíróság határozata szerint a kiadatásnak a törvényben meghatározott feltételei nem állnak fenn, a miniszter a kiadatást a bíróság határozatára való utalással tagadja meg. A miniszter a döntéséről értesíti a megkereső külföldi államot. A kiadott személy átadásáról a Nemzetközi Bűnügyi Együttműködési Központ (a továbbiakban: NEBEK) a rendőrség közreműködésével gondoskodik.⁸⁰

5.2.2. Külföldi állam megkeresése kiadatás iránt

Magyarország is megkereshet külföldi államot kiadatás végett. A kiadatási megkeresés büntetőeljárás lefolytatása céljából történhet, valamint szabadságvesztés-büntetés, illetve szabadságelvonással járó intézkedés végrehajtása érdekében.

Az Nbjt. 32. § (1) bekezdése alapján, ha külföldön tartózkodó olyan terhelt ellen kell büntetőeljárást lefolytatni, akivel szemben kiadatásnak van helye, és a bűncselekmény tárgyi súlya ezt indokolja,

75 1996. évi XXXVIII. törvény a nemzetközi bűnügyi jogsegélyről, 16. § (1) bekezdés.

76 1996. évi XXXVIII. törvény a nemzetközi bűnügyi jogsegélyről, 17. §.

77 1996. évi XXXVIII. törvény a nemzetközi bűnügyi jogsegélyről, 18. § (1)–(2) bekezdés.

78 1996. évi XXXVIII. törvény a nemzetközi bűnügyi jogsegélyről, 19. §.

79 1996. évi XXXVIII. törvény a nemzetközi bűnügyi jogsegélyről, 20. §.

80 1996. évi XXXVIII. törvény a nemzetközi bűnügyi jogsegélyről, 26–27. §§.

a bíróság nemzetközi elfogatóparancsot bocsáthat ki.⁸¹ *Büntetőeljárás lefolytatása céljából a vádirat benyújtását követően [...] csak akkor bocsátható ki nemzetközi elfogatóparancs, ha a vádiratban, illetve a vád módosítása vagy kiterjesztése során az ügyész végrehajtandó szabadságvesztés -büntetés kiszabására vagy javítóintézeti nevelés alkalmazására tett indítványt.*⁸²

*A vádirat benyújtása előtt a nemzetközi elfogatóparancsot a nyomozási bíró bocsátja ki. Ha a terhelt jogerősen kiszabott szabadságvesztést vagy szabadságelvonással járó intézkedést kell végrehajtani, a nemzetközi elfogatóparancsot a büntetés-végrehajtási bíró bocsátja ki.*⁸³ A bíróság megküldi a miniszternek a nemzetközi elfogatóparancsot, valamint – szabadságvesztés-büntetés vagy szabadságelvonással járó intézkedés végrehajtása céljából kibocsátott nemzetközi elfogatóparancs esetén – a jogerős ítéletet.⁸⁴ A nemzetközi elfogatóparancsot haladéktalanul vissza kell vonnia a bíróságnak, ha a kibocsátásának megszűnt az oka. A visszavonásról szóló végzést a kibocsátó bíróságnak haladéktalanul meg kell küldenie a miniszternek.⁸⁵

Az Nbjt. 33. §-a alapján *a kiadatási kérelem előterjesztéséről a miniszter dönt; döntéséről a nemzetközi elfogatóparancsot kibocsátó bíróságot értesíti. Ha a miniszter a kiadatási kérelmet nem terjeszti elő, akkor a miniszter tájékoztatásától függően a nemzetközi elfogatóparancsot a bíróságnak haladéktalanul vissza kell vonni.*⁸⁶ A terhelt érdekeit szolgálja, hogy *a kiadatási kérelem teljesítése esetén a kiadatási kérelem alapján külföldön történt fogva tartás idejét a bíróság által megállapított büntetésbe be kell számítani.*⁸⁷

5.3. A büntetőeljárás átadása és átvétele

*A büntetőeljárás átadható, ha célszerű, hogy azt más állam hatósága folytassa le.*⁸⁸ Az Nbjt. 37. § (2) bekezdés a) pontja szerint *a büntetőeljárás átadása – a sértett jogos érdekeit is mérlegelve – különösen akkor célszerű, ha a Magyarországon tartózkodó terhelt annak az államnak az állampolgára, amelynek részére az eljárás átadása történik, vagy abban az államban van az állandó lakóhelye, illetve a szokásos tartózkodási helye.*⁸⁹ Szintén célszerű a büntetőeljárást átadni, ha *a terhelt az eljárás során külföldön tartózkodik, viszont a kiadatásnak nincs helye, vagy kiadatását megtagadták, és akkor is, ha a kiadatási kérelem előterjesztésére nem kerül sor.*⁹⁰

*A büntetőeljárás átadása kötelező, ha a magyar büntető joghatóság alá tartozó ügyben a külföldi által belföldön, valamint Magyarország határain kívül tartózkodó magyar hajón vagy magyar légi járművön elkövetett bűncselekmény üldözéséről Magyarország törvénnyel kihirdetett nemzetközi szerződésben lemondott.*⁹¹

*A büntetőeljárás átadását a vádirat benyújtásáig az ügyész a legfőbb ügyésznél, azt követően a bíróság a miniszternél kezdeményezi. A büntetőeljárás átadásáról a legfőbb ügyész, illetve a miniszter dönt, aki a külföldi hatóságoknak a büntetőeljárás átadása céljából történő megkeresésével egyidejűleg a döntésről értesíti a büntetőeljárás átadását kezdeményező ügyészt, illetve a bíróságot.*⁹²

*Ha a külföldi hatóság az eljárást átveszi, a legfőbb ügyész, illetve a miniszter erről szóló értesítése alapján az ügyész, illetve a bíróság az eljárást megszünteti.*⁹³ Ennek azért van nagy jelentősége,

81 1996. évi XXXVIII. törvény a nemzetközi bűnügyi jogsegélyről, 32 § (1) bekezdés.

82 1996. évi XXXVIII. törvény a nemzetközi bűnügyi jogsegélyről, 32 § (2) bekezdés.

83 1996. évi XXXVIII. törvény a nemzetközi bűnügyi jogsegélyről, 32 § (3) bekezdés.

84 1996. évi XXXVIII. törvény a nemzetközi bűnügyi jogsegélyről, 32 § (4) bekezdés.

85 1996. évi XXXVIII. törvény a nemzetközi bűnügyi jogsegélyről, 32. § (5) bekezdés.

86 1996. évi XXXVIII. törvény a nemzetközi bűnügyi jogsegélyről, 33. § (1)–(2) bekezdés.

87 1996. évi XXXVIII. törvény a nemzetközi bűnügyi jogsegélyről, 36. §.

88 1996. évi XXXVIII. törvény a nemzetközi bűnügyi jogsegélyről, 37. § (1) bekezdés.

89 1996. évi XXXVIII. törvény a nemzetközi bűnügyi jogsegélyről, 37. § (2) bekezdés.

90 1996. évi XXXVIII. törvény a nemzetközi bűnügyi jogsegélyről, 37. § (2) bekezdés.

91 1996. évi XXXVIII. törvény a nemzetközi bűnügyi jogsegélyről, 37/A. §.

92 1996. évi XXXVIII. törvény a nemzetközi bűnügyi jogsegélyről, 38. §.

93 1996. évi XXXVIII. törvény a nemzetközi bűnügyi jogsegélyről, 39. §.

mert így a büntetőeljárás magyarországi szakasza befejeződhet. Annak érdekében, hogy a terhelt rendelkezésre álljon, *a bíróság – a vádemelésig az ügyész indítványára, azt követően hivatalból – elrendelheti a terheltnek a büntetőeljárás átadása céljából történő letartóztatását. Ha a terhelt előzetes letartóztatásban van, az eljárás átadása céljából történő letartóztatást a bíróság elrendeli, és egyidejűleg az előzetes letartóztatást megszünteti.*⁹⁴ *Ez a letartóztatás addig tart, amíg a megkeresett állam a terheltet át nem veszi, de legfeljebb három hónapig. Erről a külföldi hatóságot értesíteni kell.*⁹⁵ *A terhelt átadásáról az Interpol a rendőrség közreműködésével gondoskodik.*⁹⁶ Ha a megkeresett állam a terheltet nem veszi át a megjelölt határidőig, vagy ha a terhelt kivonja magát a külföldi eljárás alól, a megszüntetett büntetőeljárást folytatni lehet.⁹⁷

Az Nbjt. *a büntetőeljárás átvételéről is rendelkezik.* A 43. § alapján *külföldi állam igazságügyi hatósága előtt folyó büntetőeljárás e hatóság megkeresésére akkor vehető át, ha a terhelt magyar állampolgár, vagy Magyarországra bevándorolt, itt letelepedett, illetve Magyarország által menekültként elismert nem magyar állampolgár. A büntetőeljárás átvételéről a legfőbb ügyész dönt, függetlenül attól, hogy nyomozási vagy bírósági fázisban van a büntetőügy.*⁹⁸

Garanciális jelentősége van annak, hogy az átvett eljárást befejező határozatról a legfőbb ügyész értesíti a megkereső külföldi hatóságot. Erre azért van szükség, hogy a büntetőeljárást átadó állam tudjon arról, hogy mi lett a büntetőügy kimenetele. A törvény 44. §-a arról is rendelkezik, hogy *ha az átvett eljárás során a terhelttel szemben a bíróság büntetést szab ki, vagy szabadságelvonással járó intézkedést alkalmaz, akkor ennek tartamába be kell számítani a külföldön végrehajtott előzetes fogva tartást.*⁹⁹

*Ha a bűncselekmény a magyar törvény szerint csak magánindítványra üldözendő, és a külföldi eljárásban a magánindítványt az arra irányadó jogszabályok szerint előterjesztették, azt az átvett eljárásban is szabályszerűen előterjesztettnek tekintik. Ha a külföldi eljárásban azért nem terjesztettek elő magánindítványt, mert a megkereső hatóság országának törvényei szerint magánindítvány előterjesztése nem szükséges, a jogosultat felhívják a magánindítvány előterjesztésére.*¹⁰⁰ A magánindítvány előterjesztésére nyitva álló határidőt, vagyis a rendelkezésre álló 30 napot a felhívás kézbesítésétől kell számítani.¹⁰¹

5.4. Feljelentés külföldi államnál

A külföldi államnál való feljelentés lehetősége azt a célt szolgálja, hogy a Magyarországon rekedt büntetőügy lezáródhasson. Az Nbjt. 45. § (1) bekezdése szerint: *ha az eljárás külföldön tartózkodó terhelt ellen folyik, és kiadatásának nincs helye, illetve a kiadást megtagadták, és a büntetőeljárás átadására sem került sor, és az ügyész nem indítványozta, hogy a tárgyalást a terhelt távollétében tartsák meg, [...] a vádirat benyújtásáig az ügyész a legfőbb ügyésznél, azt követően a bíróság a miniszternél kezdeményezheti feljelentés megtételét az ügy elbírálására joghatósággal rendelkező más államnál.*¹⁰² A feljelentés megtételéről a legfőbb ügyész vagy a miniszter dönt, aki a feljelentés megtételéről értesíti a feljelentést kezdeményező ügyészt, illetve a bíróságot, hogy az megszüntethesse az eljárást. Ez a megszüntetés sem akadályozza annak, hogy új körülmény esetén a büntetőeljárás később folytatódhasson.¹⁰³

94 1996. évi XXXVIII. törvény a nemzetközi bűnügyi jogsegélyről, 40. § (1) bekezdés.

95 1996. évi XXXVIII. törvény a nemzetközi bűnügyi jogsegélyről, 40. § (2) bekezdés.

96 1996. évi XXXVIII. törvény a nemzetközi bűnügyi jogsegélyről, 41. §.

97 1996. évi XXXVIII. törvény a nemzetközi bűnügyi jogsegélyről, 42. §.

98 1996. évi XXXVIII. törvény a nemzetközi bűnügyi jogsegélyről, 43. §.

99 1996. évi XXXVIII. törvény a nemzetközi bűnügyi jogsegélyről, 44. § (3) bekezdés.

100 1996. évi XXXVIII. törvény a nemzetközi bűnügyi jogsegélyről, 44. § (4) bekezdés.

101 1996. évi XXXVIII. törvény a nemzetközi bűnügyi jogsegélyről, 44. § (4) bekezdés.

102 1996. évi XXXVIII. törvény a nemzetközi bűnügyi jogsegélyről, 45. § (1) bekezdés.

103 1996. évi XXXVIII. törvény a nemzetközi bűnügyi jogsegélyről, 45. § (2)–(3) bekezdés.

5.5. Végrehajtási jogsegélyek

*A végrehajtási jogsegélyeket a miniszter fogadja, és ha a közrendi klauzula nem zárja ki annak teljesítését, megküldi a bíróságnak. Ide tartoznak azok az értesítések, amelyek a külföldi ítélet érvényének elismeréséhez alapul szolgálnak, illetve azok a külföldi megkeresések, melyek a szabadságvesztés-büntetés, a szabadságelvonással járó intézkedés, a vagyonek kobzás vagy az elkobzás, valamint az elektronikus adat végleges hozzáférhetetlenné tétele végrehajtásának átadását kérik. A Fővárosi Törvényszéknek van hatásköre és illetékessége annak vizsgálatára, hogy a szabadságvesztés-büntetés, a szabadságelvonással járó intézkedés, a vagyonek kobzás vagy az elkobzás, valamint az elektronikus adat végleges hozzáférhetetlenné tétele végrehajtásának feltételei fennállnak-e. Ezzel szemben a külföldi ítélet érvényének elismerésére annak a törvényszéknek van hatásköre és illetékessége, amelynek területén a terhelt lakó- vagy tartózkodási helye található. Több terhelt esetében az elismerésre annak a törvényszéknek van hatásköre és illetékessége, amelynek területén a külföldi ítéletben elsőként megjelölt terhelt lakó- vagy tartózkodási helye található. Ha a külföldi ítéletben elsőként megjelölt terhelt Magyarországon lakó- vagy tartózkodási hellyel nem rendelkezik, akkor az eljárásra a terhelt utolsó ismert magyarországi lakó- vagy tartózkodási helye szerinti törvényszéknek van hatásköre és illetékessége. Ha ilyen nincs, akkor az eljárásra a külföldi ítéletben a soron következőként megjelölt terhelt lakó- vagy tartózkodási helye, ennek hiányában utolsó ismert magyarországi lakó- vagy tartózkodási helye szerinti törvényszéknek van hatásköre és illetékessége. Ha az eljárásra hatáskörrel és illetékességgel rendelkező bíróság nem állapítható meg, az eljárás a Fővárosi Törvényszék hatáskörébe és illetékességébe tartozik.*¹⁰⁴

A külföldi ítélet érvényének elismerésére szintén a Fővárosi Törvényszék rendelkezik hatáskörrel és illetékességgel akkor, ha a külföldi ítélet érvényének elismerése miatt folyamatban lévő eljárás során az alapul szolgáló szabadságvesztés-büntetés vagy szabadságelvonással járó intézkedés végrehajtásának átvételét is kezdeményezik. Továbbá akkor is a Fővárosi Törvényszék rendelkezik hatáskörrel és illetékességgel, ha az Európai Unió tagállamában hozott, jogerős szabadságvesztés-büntetést kiszabó vagy szabadságelvonással járó intézkedést alkalmazó határozat elismerését és végrehajtását kezdeményezték.¹⁰⁵

5.5.1. Külföldi ítélet érvényének elismerése

Az Nbjt. 47. § (1) bekezdés alapján *a külföldi bíróság jogerős ítélete a magyar bíróság ítéletével azonos érvényű, ha az elkövetővel szemben külföldön folyamatban volt eljárás, valamint a kiszabott büntetés, illetve az alkalmazott intézkedés nem ellentétes a magyar jogrenddel.*¹⁰⁶ Ha a magyar bíróság, vagyis az illetékességgel rendelkező törvényszék *a külföldi ítélet érvényét elismerte, úgy kell tekinteni, hogy a cselekményt a magyar bíróság jogerősen elbírálta.*¹⁰⁷

Előfordulhat, hogy annak ellenére indul hazánkban büntetőeljárás, *hogy a magyar joghatóság alá tartozó személy cselekményét külföldi bíróság már elbírálta, és a külföldi bíróság nem a magyar hatóságok feljelentése alapján vagy a büntetőeljárás átadása folytán járt el.*¹⁰⁸ Ilyenkor a büntetőeljárás megindításáról a legfőbb ügyész határoz. Ebben az esetben a külföldön végrehajtott büntetést, előzetes fogva tartást, valamint házi őrizetet a magyar bíróság által kiszabott büntetésbe be kell szá-

104 1996. évi XXXVIII. törvény a nemzetközi bűnügyi jogsegélyről, 46. §.

105 1996. évi XXXVIII. törvény a nemzetközi bűnügyi jogsegélyről, 46. §.

106 1996. évi XXXVIII. törvény a nemzetközi bűnügyi jogsegélyről, 47. § (1) bekezdés.

107 1996. évi XXXVIII. törvény a nemzetközi bűnügyi jogsegélyről, 47. § (3) bekezdés.

108 1996. évi XXXVIII. törvény a nemzetközi bűnügyi jogsegélyről, 47. § (2) bekezdés.

*mítani.*¹⁰⁹ Az is előírás, hogy a bíróságot határozatának meghozatalánál köti a külföldi bíróság által megállapított tényállás.¹¹⁰

*A bíróság eljárása során megállapítja, hogy az elítéléshez a magyar törvény alapján milyen jogkövetkezmények fűződnek. Ha a külföldi bíróság ítéletében kiszabott büntetés vagy intézkedés nem teljes mértékben egyeztethető össze a magyar törvénnyel, a bíróság határozatában a magyar törvény szerint állapítja meg az alkalmazandó büntetést vagy intézkedést úgy, hogy az a lehető legnagyobb mértékben megfeleljen annak a büntetésnek vagy intézkedésnek, amelyet a külföldi bíróság kiszabott, és – a végrehajtásra vonatkozó kérelem esetén – ennek megfelelően rendelkezik e büntetés vagy intézkedés végrehajtásáról.*¹¹¹ A 48. § (3) bekezdése szerint, mikor megállapítják az alkalmazandó büntetést vagy intézkedést, a bűncselekmény elkövetésekor hatályban lévő törvény szerint kell a bíróságnak eljárnia – ám ha az alkalmazandó büntetés vagy intézkedés megállapításakor hatályban lévő magyar törvény szerint a cselekmény már nem bűncselekmény vagy enyhébben bírálendő el, akkor az új törvényt kell alkalmaznia.¹¹²

A 48. § (5) bekezdése értelmében: *ha a külföldi bíróság által kiszabott szabadságvesztés végrehajtási módját vagy tartamát illetően nem egyeztethető össze a magyar törvénnyel, a bíróság a magyar törvény szerint az ítélet alapjául szolgáló tényállás szerinti bűncselekményre a magyar Btk. által előírt büntetési tétel keretein belül, a büntetés kiszabására vonatkozó szabályok figyelembevételével állapítja meg a büntetést, annak tartamát, ideértve a végrehajtási mód meghatározására, valamint a feltételes szabadságra bocsátásra vonatkozó szabályokat is. Ha a külföldi bíróság által kiszabott szabadságvesztés tartama rövidebb, mint ami – a Btk.-nak a büntetés enyhítésére vonatkozó szabályaira is figyelemmel – a magyar törvény alapján megállapítható lenne, akkor a bíróság által megállapított szabadságvesztés tartama megegyezik a külföldi bíróság által kiszabott tartammal.*¹¹³ Garancia, hogy a bíróság által megállapított büntetés nem lehet hosszabb a külföldi bíróság által kiszabott büntetés tartamánál.¹¹⁴ Vagyis a terheltet semmiféleképpen nem éri hátrány, ha Magyarországon büntetőeljárásra kerül sor a külföldön már elbírált ügyben.

5.5.2. Külföldi bíróság által kiszabott szabadságvesztés végrehajtásának átvétele

*A külföldi bíróság által kiszabott szabadságvesztés végrehajtását át lehet venni, ha az elítélt a végrehajtás átvételéhez hozzájárult. Az is hozzájárulásnak minősül, ha az elítélt a büntetés végrehajtása előtt Magyarországra visszatért. Az is feltétel, hogy az átvétel iránti kérelemnek a miniszterhez történő érkezésekor az elítéltnak legalább egy év letöltendő büntetése legyen hátra, vagy ha a büntetés határozatlan időre szól, feltéve, hogy az elítélt magyar állampolgár és állandó lakóhelye Magyarországon van, illetve Magyarországra bevándorolt, letelepedett vagy Magyarország által menekültként elismert, nem magyar állampolgár.*¹¹⁵ A törvény 50. §-a kizárja a végrehajtás átvételét, ha a külföldi elítélés alapjául szolgáló cselekményt a magyar bíróság már jogerősen elbírálta.¹¹⁶

*A bíróság a külföldi ítéletet – ha a külföldi ítélet elismerésére vonatkozó eljárásban a szabadságvesztés végrehajtására vonatkozó kérelem már ismert, akkor azzal egyidejűleg – megvizsgálja, és határozatot hoz arról, hogy a büntetés végrehajtásának feltételei fennállnak-e.*¹¹⁷ Ezt követően a törvényszék határozatát az iratokkal együtt megküldi a miniszternek, aki döntést hoz a végrehajtás átvételéről. Ha a bíróság határozata szerint nem állnak fenn az átvétel törvényi feltételei, a miniszter

109 1996. évi XXXVIII. törvény a nemzetközi bűnügyi jogsegélyről, 47. § (2) bekezdés.

110 1996. évi XXXVIII. törvény a nemzetközi bűnügyi jogsegélyről, 48. § (1) bekezdés.

111 1996. évi XXXVIII. törvény a nemzetközi bűnügyi jogsegélyről, 48. § (2) bekezdés.

112 1996. évi XXXVIII. törvény a nemzetközi bűnügyi jogsegélyről, 48. § (2) bekezdés.

113 1996. évi XXXVIII. törvény a nemzetközi bűnügyi jogsegélyről, 48. § (5) bekezdés.

114 1996. évi XXXVIII. törvény a nemzetközi bűnügyi jogsegélyről, 48. § (5) bekezdés.

115 1996. évi XXXVIII. törvény a nemzetközi bűnügyi jogsegélyről, 49. § (1)–(3) bekezdés.

116 1996. évi XXXVIII. törvény a nemzetközi bűnügyi jogsegélyről, 50. §.

117 1996. évi XXXVIII. törvény a nemzetközi bűnügyi jogsegélyről, 51. § (1) bekezdés.

elutasítja a külföldi állam megkeresését a bíróság határozatára való utalással. Ha a miniszter a büntetés végrehajtását átveszi, a büntetőeljárást az ügyész, illetve a bíróság megszünteti, attól függően, hogy nyomozási vagy bírósági fázisban van-e a folyamatban lévő büntetőügy.¹¹⁸

Az Nbjt. 53. §-a szerint *a büntetés végrehajtásának átvételéről szóló megállapodásról a miniszter értesíti a Fővárosi Törvényszéket. Az elítélt átvételéről az Interpol a rendőrség közreműködésével gondoskodik.*¹¹⁹ *A büntetés végrehajtásának átvételét követően az ügyész indítványára a bíróság tárgyaláson, a külföldi ítélet alapján megállapítja a Magyarországon végrehajtásra kerülő büntetést.*¹²⁰ Az ügyben a külföldön, valamint Magyarországon (az átvétel és a tárgyalás közötti időtartam) fogva tartásban töltött időt a bíróság által megállapított büntetésbe beszámítják.¹²¹

5.5.3. Magyar bíróság által kiszabott szabadságvesztés végrehajtásának átadása

A magyar bíróság által jogerősen kiszabott szabadságvesztés végrehajtása más állam részére akkor adható át, ha

- a külföldi állam kötelezettséget vállal a büntetés még végre nem hajtott részének végrehajtására,
- az elítélt a végrehajtás átengedéséhez hozzájárult, feltéve, hogy az átengedés az elítélt átadásával jár együtt.¹²²

*Magyar állampolgárral szemben kiszabott szabadságvesztés végrehajtása akkor adható át, ha állandó lakóhelye vagy szokásos tartózkodási helye külföldön van.*¹²³ A végrehajtás átadása iránt a miniszter keresi meg a külföldi államot. A szabadságvesztés végrehajtásának átadása esetén az elítélt átadásáról az Interpol a rendőrség közreműködésével gondoskodik.¹²⁴

5.5.4. Külföldi vagy magyar bíróság által elrendelt szabadságelvonással járó intézkedés végrehajtásának átvétele

Az Nbjt. 60/A. § szerint, *ha a törvényben meghatározott feltételek fennállnak, a külföldi bíróság által elrendelt szabadságelvonással járó intézkedés végrehajtását át lehet venni, illetve a magyar bíróság által elrendelt ilyen intézkedés végrehajtását át lehet adni. A külföldi bíróság által elrendelt intézkedés akkor vehető át, ha a magyar jog ismer azonos vagy hasonló intézkedést vagy büntetést.*¹²⁵ A szabályok megegyeznek a szabadságvesztés végrehajtásának átvételével és átadásával kapcsolatos törvényi rendelkezésekkel.

5.5.5. A vagyonekbevonás vagy az elkobzás végrehajtásának átvétele és átadása

Az Nbjt. 60/B. § alapján a *külföldi bíróság által kiszabott végrehajtható vagyonekbevonás vagy elkobzás végrehajtását nemzetközi szerződés alapján, erre vonatkozó megkeresés esetén át lehet venni.*¹²⁶ A Fővárosi Törvényszék megvizsgálja, *hogy a megkeresés teljesítésének feltételei fennállnak-e, és ennek*

118 1996. évi XXXVIII. törvény a nemzetközi bűnügyi jogsegélyről, 51–52. §§.

119 1996. évi XXXVIII. törvény a nemzetközi bűnügyi jogsegélyről, 53. § (1) bekezdés.

120 1996. évi XXXVIII. törvény a nemzetközi bűnügyi jogsegélyről, 53. § (3) bekezdés.

121 1996. évi XXXVIII. törvény a nemzetközi bűnügyi jogsegélyről, 54. § (1) bekezdés.

122 1996. évi XXXVIII. törvény a nemzetközi bűnügyi jogsegélyről, 57. § (1) bekezdés.

123 1996. évi XXXVIII. törvény a nemzetközi bűnügyi jogsegélyről, 57. § (2) bekezdés.

124 1996. évi XXXVIII. törvény a nemzetközi bűnügyi jogsegélyről, 58. § (1)–(2) bekezdés.

125 1996. évi XXXVIII. törvény a nemzetközi bűnügyi jogsegélyről, 60/A. §.

126 1996. évi XXXVIII. törvény a nemzetközi bűnügyi jogsegélyről, 60/B. §.

alapján rendelkezik a külföldi bíróság vagyonekobjzásra vagy elkobjzásra vonatkozó határozatának elismeréséről és végrehajtásának átvételéről. A bíróság a jogerős határozatot megküldi a miniszternek, aki a határozatról értesíti a megkereső külföldi államot.¹²⁷

Ha a vagyonekobjzás vagy az elkobjzás végrehajtásából befolyt összeg a tízezer eurónak megfelelő forintösszeget nem haladja meg, akkor az a magyar államot illeti.¹²⁸ Ha meghaladja, a külföldi állam kérelmére a bíróság arról rendelkezhet, hogy az összeg 50%-a a magyar államot, 50%-a a külföldi államot illeti.¹²⁹ Ettől az aránytól eltérés lehetséges, ha a magyar állam és a külföldi állam eseti megállapodást köt a vagyonekobjzásból, elkobjzásból befolyt összeg megosztására. Az euróösszeget a külföldi bíróság vagyonekobjzást vagy elkobjzást elrendelő határozatának meghozatala napján érvényes, a Magyar Nemzeti Bank által közzétett átváltási árfolyamon kell meghatározni.¹³⁰

Az Nbjt. 60/D. § rendelkezése szerint a magyar bíróság által jogerősen elrendelt vagyonekobjzás, illetve elkobjzás végrehajtása – ha azt nemzetközi szerződés lehetővé teszi – azon külföldi állam részére átadható, amelynek területén a vagyonekobjzás alá tartozó vagyon vagy az elkobjzás alá eső dolog található.¹³¹ Ilyen esetben a bíróság a kérelmét megküldi a miniszternek, aki a végrehajtás átadása iránt megkeresi a külföldi államot. A kérelemben a bíróság jelezheti, hogy a vagyonekobjzásból vagy az elkobjzásból befolyt összeg megosztására 50–50% arányban igényt tart. Ha a külföldi állam ezekkel az arányokkal nem ért egyet, lehetőség van a két országnak eseti megállapodást kötni a megosztásról.¹³²

5.5.6. Elektronikus adat végleges hozzáférhetetlenné tétele végrehajtásának átvétele és átadása

Az Nbjt. 60/F. §-a értelmében a külföldi bíróság által elrendelt elektronikus adat végleges hozzáférhetetlenné tételének végrehajtását erre vonatkozó megkeresés esetén át lehet venni.¹³³ A Fővárosi Törvényszék ennél a végrehajtási jogsegélynél is megvizsgálja, hogy a megkeresés teljesítésének feltételei fennállnak-e, és a megkeresés az elektronikus adat forrásának azonosítására szolgáló adatokat tartalmazza-e. Ennek alapján a bíróság rendelkezik az elektronikus adat végleges hozzáférhetetlenné tételére vonatkozó külföldi ítélet elismeréséről és végrehajtásának átvételéről, és elrendeli az elektronikus adat végleges hozzáférhetetlenné tételének eltávolításával történő végrehajtását. A bíróság a jogerős, indokolással ellátott határozatát a külföldi bíróság értesítése végett megküldi a miniszternek, aki a határozatról haladéktalanul értesíti a megkereső külföldi államot.¹³⁴

Az Nbjt. 60/H. §-a arról rendelkezik, hogy a magyar bíróság által jogerősen elrendelt elektronikus adat végleges hozzáférhetetlenné tételének végrehajtása azon külföldi állam részére átadható, amelynek területén a tárhelyszolgáltató székhelye vagy telephelye van.¹³⁵ A megkeresést a miniszter útján küldik meg a külföldi államnak. A bíróság az elektronikus adat végleges hozzáférhetetlenné tételére irányuló megkeresésben tájékoztatja a külföldi államot, hogy amennyiben harminc napon belül nem tud eleget tenni a megkeresésnek, akkor elrendeli az elektronikus adat végleges hozzáférhetetlenné tételének az elektronikus adathoz való hozzáférés végleges megakadályozásával történő végrehajtását. A miniszter a bíróságot haladéktalanul tájékoztatja a megkeresés eredményéről, illetve arról, ha a külföldi államtól a megkeresésre harminc napon belül nem érkezett válasz.¹³⁶

127 1996. évi XXXVIII. törvény a nemzetközi bűnügyi jogsegélyről, 60/C. § (1)–(2) bekezdés.

128 1996. évi XXXVIII. törvény a nemzetközi bűnügyi jogsegélyről, 60/C. § (4) bekezdés.

129 1996. évi XXXVIII. törvény a nemzetközi bűnügyi jogsegélyről, 60/C. § (4) bekezdés.

130 1996. évi XXXVIII. törvény a nemzetközi bűnügyi jogsegélyről, 60/C. § (5) bekezdés.

131 1996. évi XXXVIII. törvény a nemzetközi bűnügyi jogsegélyről, 60/D. § (1) bekezdés.

132 1996. évi XXXVIII. törvény a nemzetközi bűnügyi jogsegélyről, 60/D. § (2)–(4) bekezdés.

133 1996. évi XXXVIII. törvény a nemzetközi bűnügyi jogsegélyről, 60/F. §.

134 1996. évi XXXVIII. törvény a nemzetközi bűnügyi jogsegélyről, 60/G. §.

135 1996. évi XXXVIII. törvény a nemzetközi bűnügyi jogsegélyről, 60/H. § (1) bekezdés.

136 1996. évi XXXVIII. törvény a nemzetközi bűnügyi jogsegélyről, 60/H. § (3)–(4) bekezdés.

A magyar Btk. 77. § (1) bekezdés alapján *véglegesen hozzáférhetetlenné kell tenni azt az elektronikus hírközlő hálózaton közzétett adatot,*

- amelynek hozzáférhetővé tétele vagy közzététele bűncselekményt valósít meg,
- amelyet a bűncselekmény elkövetéséhez eszközül használtak, vagy
- amely bűncselekmény elkövetése útján jött létre.

*Az elektronikus adat végleges hozzáférhetetlenné tételét akkor is el kell rendelni, ha az elkövető gyermekkor, kóros elmeállapot vagy törvényben meghatározott büntethetőséget megszüntető ok miatt nem büntethető, illetve ha az elkövetőt megrovásban részesítették.*¹³⁷ Ennél a jogsegélynél tehát arról van szó, annak a szolgáltatónak, aki az internetes tartalomhoz szükséges tárhelyet biztosítja, a székhelye vagy telephelye külföldön van.

5.6. Eljárási jogsegély

Az Nbjt. 61. § (1) bekezdése alapján *a külföldi hatóság megkeresésére a magyar hatóságok eljárási jogsegélyt nyújtanak.*¹³⁸ Az eljárási jogsegély irányulhat például nyomozási cselekmények elvégzésére, bizonyítási eszközök felkutatására, a terhelt és a tanú kihallgatására, a szakértő meghallgatására, a szemlére, a házkutatásra, a motozásra, a lefoglalásra, az elektronikus adat ideiglenes hozzáférhetlenné tételére, Magyarországon való átszállításra, a büntetőeljárással kapcsolatos iratok és tárgyak megküldésére, iratok kézbesítésére, külföldön büntetőeljárás alá vont magyar állampolgár bűnügyi nyilvántartási rendszerben és a bűnügyi és rendészeti biometrikus adatok nyilvántartásában szereplő személyes és egyéb adatairól való felvilágosítás adására, valamint az ideiglenes átadásra.¹³⁹ A törvény 63. §-a az irat kézbesítésére irányuló jogsegélykérelemmel kapcsolatban a teljesítés feltételül szabja, hogy a kézbesítendő irat magyar nyelven készüljön, vagy azt magyar nyelvű fordítással lássák el.¹⁴⁰

Az eljárási jogsegély teljesítése során a magyar büntetőeljárási szabályok szerint kell eljárni, azonban ez nem jelenti azt, hogy a megkereső hatóság kérelmére más eljárásmodot ne lehessen alkalmazni. A feltétel, hogy az ne legyen összeegyeztethetetlen a magyar jogrendszer alapelveivel.¹⁴¹

*Ha a jogsegély iránti megkeresésben kéri, a megkeresést teljesítő magyar igazságügyi hatóság az eljáró külföldi hatóságot kellő időben értesíti a megkeresés teljesítésének helyéről és idejéről. Ha az eljáró külföldi hatóság képviselője jelen kíván lenni a megkeresés teljesítésénél, részére, illetve az előtte folyó büntetőeljárásban részt vevő és általa megjelölt személyek részére ezt a megkeresést teljesítő bíróság vagy az ügyész engedélyezheti.*¹⁴²

Az eljárási jogsegély iránti megkereséseket a legfőbb ügyész fogadja, és ha a jogsegély teljesítésének az előfeltételei fennállnak, gondoskodik azoknak az általa a jogsegély teljesítésére kijelölt ügyészhez történő eljuttatásáról.¹⁴³ *Ha a külföldi igazságügyi hatóság az eljárási jogsegélynek kifejezetten bíróság által történő teljesítését kéri, vagy ha az a magyar jog szerint a bíróság által teljesíthető, a legfőbb ügyész a jogsegélykérelmet megküldi a miniszternek, aki azt a teljesítés végett az illetékes bíróságnak továbbítja.*¹⁴⁴

*Az eljárási jogsegély teljesítéséről a legfőbb ügyész, illetve a miniszter értesíti a megkeresést előterjesztő igazságügyi hatóságot. Ugyancsak értesíti e hatóságot – az ok megjelölésével – arról is, ha a jogsegély iránti megkeresés nem, vagy csak részben volt teljesíthető.*¹⁴⁵

137 2012. évi C. törvény a Büntető Törvénykönyvről, 77. § (1).

138 1996. évi XXXVIII. törvény a nemzetközi bűnügyi jogsegélyről, 61. § (1) bekezdés.

139 1996. évi XXXVIII. törvény a nemzetközi bűnügyi jogsegélyről, 61. § (2) bekezdés.

140 1996. évi XXXVIII. törvény a nemzetközi bűnügyi jogsegélyről, 63. §.

141 1996. évi XXXVIII. törvény a nemzetközi bűnügyi jogsegélyről, 64. § (1) bekezdés.

142 1996. évi XXXVIII. törvény a nemzetközi bűnügyi jogsegélyről, 64. § (2) bekezdés.

143 1996. évi XXXVIII. törvény a nemzetközi bűnügyi jogsegélyről, 70. § (1) bekezdés.

144 1996. évi XXXVIII. törvény a nemzetközi bűnügyi jogsegélyről, 70. § (2) bekezdés.

145 1996. évi XXXVIII. törvény a nemzetközi bűnügyi jogsegélyről, 71. §.

Az Nbjt. 73. § alapján a külföldi igazságügyi hatósághoz intézett megkereséseket a bíróság a miniszternek, az ügyész a legfőbb ügyészhez küldi meg továbbítás végett. A bíróság a külföldi hatóságot megkeresheti tanú zártcélú távközlő hálózat útján történő kihallgatása érdekében, ha az érintett személy megjelenése Magyarország területén akadályba ütközik vagy nem célszerű.¹⁴⁶

Az eljárási jogsegély következtében a büntetőügyekben eljáró magyar hatóság idézésére külföldről megjelenő tanú vagy szakértő ellen főszabály szerint nem indítható büntetőeljárás, illetve nem folytatható azon cselekmény miatt, amelyet az országba történő beutazása előtt követett el.¹⁴⁷

Ha a külföldön tartózkodó személy a magyar bíróság vagy az ügyész idézésére nem jelenik meg, a Be.-nek az idézéssel szembeni mulasztásra vonatkozó rendelkezései nem alkalmazhatók.

5.7. Átmenő átszállítás

Az Nbjt. 75/B. § alapján a miniszter engedélyezheti, hogy a nem magyar állampolgárokat, továbbá azokat a magyar állampolgárokat, akik egyúttal más államnak is állampolgárai és állandó lakóhelyük vagy szokásos tartózkodási helyük külföldön van, külföldi államok közötti bűnügyi jogsegély teljesítése céljából Magyarország területén a magyar rendőrség őrizete alatt átszállítsák.¹⁴⁸ Ha az átszállítást légi úton, leszállás nélkül tervezik, és Magyarország területén előre nem látott közbenső leszállás történik, a törvény úgy rendelkezik, hogy az átszállítandó személyt a magyar rendőrség őrizetében kell tartani. Ha az átszállítás leszállással vagy nem légi úton történik, az átszállítás engedélyezésekor meg kell határozni mindazokat a feltételeket, amelyek mellett az átszállítás történik.¹⁴⁹

5.8. Alaki és költségviselési szabályok

A bűnügyi jogsegély iránti megkeresések írásban, diplomáciai úton terjeszthetők elő. A miniszter, illetve a legfőbb ügyész azonban a nem diplomáciai úton előterjesztett megkeresést is elfogadhatja, és ugyanilyen módon maga is terjeszthet elő megkeresést.

A megkeresés általában tartalmazza:

- a megkereső igazságügyi hatóság megnevezését,
- a megkeresés tárgyát,
- az eljárás tárgyát képező bűncselekmény leírását és a bűncselekmény jogi minősítését,
- a terhelt vagy az elítélt személyi adatait, beleértve állampolgárságát is.¹⁵⁰

A törvény a továbbiakban felsorolja, hogy egyes bűnügyi jogsegélyek az általánosan felül milyen egyéb adatokat tartalmaznak. Ha a jogsegély például kiadatásra irányul, a megkeresés a kiadatás alapjául szolgáló bűncselekményre és az elévülésre vonatkozó törvényi rendelkezéseket is tartalmazza, valamint a külföldről érkezett kiadatási kérelem esetén a kötelezettségvállalásokat is. Az eljárás átadására és átvételére, valamint a külföldi hatóságnál tett feljelentésre vonatkozó megkeresés tartalmazza az eredeti ügyiratokat, illetve azok hiteles másolatát; felajánlás esetén a bűncselekményre vonatkozó magyar törvényszöveget; a bizonyítékok megjelölését; a terhelt tartózkodási helyére, illetve valószínű tartózkodási helyére utaló adatokat, és ha előzetes letartóztatásban van, a letartóztatás kezdő időpontját, az őrizet vagy az előzetes letartóztatás befejező időpontját; magánindítványra üldözendő bűncselekmény esetén

146 1996. évi XXXVIII. törvény a nemzetközi bűnügyi jogsegélyről, 73–73/A. §§.

147 1996. évi XXXVIII. törvény a nemzetközi bűnügyi jogsegélyről, 74. § (1) bekezdés.

148 1996. évi XXXVIII. törvény a nemzetközi bűnügyi jogsegélyről, 75/B. § (1) bekezdés.

149 1996. évi XXXVIII. törvény a nemzetközi bűnügyi jogsegélyről, 75/C. § (1)–(2) bekezdés.

150 1996. évi XXXVIII. törvény a nemzetközi bűnügyi jogsegélyről, 76. § (1)–(2) bekezdés.

a magánindítványt, továbbá a polgári jogi igényt, ha illet előterjesztettek. Emellett *mindazt mellékelni lehet, amit az ügy megalapozott elbírálásához a hatóság szükségesnek tart.*¹⁵¹

A büntetés végrehajtásának átadása és átvétele iránti megkeresés olyan adatokat is magában foglal, mint a részben végrehajtott büntetésre vonatkozó adatokat (különösen a fogva tartásban töltött időre vonatkozó pontos adatok) vagy az elítélt hozzájáruló nyilatkozatát. Emellett csatolják a jogerős bírósági határozat kiadmányát vagy hiteles másolatát. Az elektronikus adat ideiglenes hozzáférhetlenné tétele, illetve az elektronikus adat végleges hozzáférhetlenné tétele iránti megkeresés az általános adatokon felül az alábbiakat is tartalmazza:

- d) *a kényszerintézkedéssel, illetve az intézkedéssel érintett adatokat és azok bűncselekménnyel való kapcsolatát;*
- e) *a tárhelyszolgáltató nevét és címét, illetve elnevezését és székhelyének, telephelyének vagy fióktelepének címét;*
- f) *az elektronikus adat forrásának azonosítására szolgáló egyéb adatokat;*
- g) *a megkeresés teljesítésére nyitva álló határidőt.*¹⁵²

Ha nemzetközi szerződés lehetővé teszi az elektronikus adat ideiglenes hozzáférhetlenné tétele, illetve az elektronikus adat végleges hozzáférhetlenné tétele iránti megkereséseket, sürgős esetben a miniszter vagy a legfőbb ügyész a megkeresett állam igazságügyi hatóságánál közvetlenül vagy az Interpol útján is előterjesztheti. Előbbi esetben a megkeresés előterjesztésével egyidejűleg a külföldi állam központi hatóságának megküldi az iratok másolatát.¹⁵³

Az Nbjt. 83. §-a rendelkezik a bűnügyi jogsegélyek költségviseléséről. E szerint a megkereső külföldi államot terheli a személyek szállításával, átszállításával kapcsolatos költség, ha az érintett Magyarországra vagy Magyarországról történő szállítására, vagy Magyarország területén történő átszállítására a megkereső külföldi állam kezdeményezése alapján került sor. Bűnügyi költség a megkeresés és mellékleteinek lefordítása a megkeresett állam hivatalos nyelvére vagy nyelveinek egyikére, illetve a közvetítő nyelvre; a kirendelt védő díja; a Magyarországról történő kiadatás esetén a kiadati eljárás során felmerült költség; a személyek szállításával, átszállításával kapcsolatos költség, ha az érintett Magyarországra vagy Magyarországról történő szállítására, továbbá Magyarország vagy más állam területén történő átszállítására Magyarország által kezdeményezett jogsegélykérelem teljesítésével összefüggésben került sor; és a külföldi ítélet érvényének elismerése, valamint külföldi bíróság által kiszabott szabadságvesztés-büntetéssel vagy szabadságelvonással járó intézkedés végrehajtásának átvétele esetén a külföldi hatóság által megküldött idegen nyelvű iratok magyar nyelvre történő fordításának költsége. A végrehajtási vagy az eljárási jogsegély teljesítésével kapcsolatos egyéb költségek Magyarországot terhelik, feltéve, hogy a viszonyosság e téren is biztosított. Ha a külföldi hatóság által kért eljárási jogsegély jelentős költségekkel jár, akkor teljesítésének feltételül szabható a költségek teljes vagy részleges megtérítése. Ha az ügyész vagy a bíróság külföldről eljárási jogsegély keretében tanút vagy szakértőt idéz, ebben az esetben részükre az utazás és a magyarországi tartózkodás költségének fedezésére az Nbjt. 83. § (5) bekezdése alapján előleg folyósítható.¹⁵⁴

151 1996. évi XXXVIII. törvény a nemzetközi bűnügyi jogsegélyről, 77–78. §§.

152 1996. évi XXXVIII. törvény a nemzetközi bűnügyi jogsegélyről, 79/A. §. (1) bekezdés.

153 1996. évi XXXVIII. törvény a nemzetközi bűnügyi jogsegélyről, 77–79/A. §.

154 1996. évi XXXVIII. törvény a nemzetközi bűnügyi jogsegélyről, 83. §.

6. AZ EURÓPAI ELFOGATÓPARANCS

6.1. Az európai elfogatóparancs jelentősége

Az 1990-es évek végén felismerte az Európai Unió, hogy a nemzetközi bűnügyi együttműködés szorosabbá fűzése nélkül nem lehet eredményesen felvenni a küzdelmet a határokon átnyúló bűnözéssel. Anglia EU elnökségének ideje alatt vetődött fel az ötlet, hogy a kölcsönös elismerés elvét a büntetőjog területén is alkalmazzák. Ezzel kívántak válaszolni azon aggodalmakra, amelyek szerint a bűnügyi együttműködés az Európai Unión belül túl lassú ütemben fejlődik. Jack Straw, akkori belügyminiszter az egyre nagyobb, határokon átnyúló (különösen kábítószerrel kapcsolatos, illetve szervezett) bűnözés elleni küzdelem hatékonyabbá tétele érdekében javasolta a kölcsönös elismerés elvének alkalmazását a büntetőjog területén a Cardiffban 1998-ban megrendezett EU csúcstervezleten.¹⁵⁵ A javaslat megtette a hatását, komoly igény lett a szorosabb bűnügyi együttműködésre. 1999-ben a Tamperei Csúcstalálkozón elfogadták a Tamperei Nyilatkozatot, amely felvetette a szükségességét egy gyorsított kiadatási eljárásnak. A megfogalmazott kölcsönös elismerés elvének megvalósulása az európai elfogatóparancs sikerének feltétele lett.¹⁵⁶ A végső lökést a 2001. szeptember 11-ei, Egyesült Államokat érő terrortámadás adta, amely arra készítette az EU tagállamokat, hogy felgyorsítsák a megkezdett folyamatokat, és minél előbb megszülessen az európai elfogatóparancs intézménye. Néhány hónappal a terrortámadást követően az Európai Unió Tanácsa életre is hívta az európai elfogatóparancsot a 2002/584/IB tanácsi kerethatározattal. *A kerethatározat alapján az európai elfogatóparancs egy tagállamban kibocsátott igazságügyi hatósági határozat, amely azt a célt szolgálja, hogy egy másik tagállam a büntetőeljárás lefolytatása, szabadságvesztés-büntetés, illetve szabadságelvonással járó intézkedés végrehajtása végett a keresett személyt elfogja és átadja.* A kerethatározat voltaképpen elsődlegesen egy, az egyik tagállamban (ún. *kiállító állam*) kibocsátott elfogatóparancs alapján körözött személynek egy másik tagállamban (ún. *végrehajtó állam*) történő elfogását és átadását szabályozza.¹⁵⁷

A kerethatározat jelentősége, hogy *a korábbi hosszadalmas eljárás helyett rövidebb határidőket ír elő.* Ha a keresett személy beleegyezik átadásába, az európai elfogatóparancs végrehajtásáról szóló végleges határozatot a beleegyezést követő 10 napon belül kell meghozni. Egyéb esetekben az európai elfogatóparancs végrehajtásáról szóló végleges határozatot a keresett személy elfogását követő 60 napon belül hozzák meg, amely meghosszabbítható 30 nappal. Szintén jelentősnek mondható, hogy az EU tagállamok *lemondanak a kettős büntetendőség feltételének alkalmazásáról harminckét bűncselekmény vonatkozásában,* amennyiben a kibocsátó tagállam joga szerint a kibocsátó tagállamban a büntetési tétel felső határa legalább háromévi szabadságvesztés vagy szabadságelvonással járó intézkedés.

155 GELLÉR Balázs (2014): A kölcsönös elismerés elvén alapuló bűnügyi együttműködés. In HOLLÁN Miklós szerk.: *Az EU mint a szabadság, a biztonság és a jog térsége. Magyarország az Európai Unióban 2004–2014.* NKE Nemzetközi Intézet, Budapest. 91–92.

156 BÁRD Petra (2008): *A kölcsönös bizalom elvével szembeni alkotmányos aggályok az európai elfogatóparancs példáján keresztül.* Kriminológiai Tanulmányok 45. Országos Kriminológiai Intézet, Budapest. 175–192. 192.

157 Frank GIESECKE (2005): Az európai elfogatóparancs mint nemzetközi elfogatóparancs. *Bírák Lapja*, XV. évf. 1. szám. 74–78. 74.

A katalogizált bűncselekmények: bünszervezetben való részvétel, terrorizmus, emberkereskedelem, gyermekek szexuális kizsákmányolása és gyermekpornográfia, kábítószeres és pszichotróp anyagok tiltott kereskedelme; fegyverek, lőszeres és robbanóanyagok tiltott kereskedelme; korrupció; csalással kapcsolatos bűncselekmények, ideértve az Európai Közösségek pénzügyi érdekeinek védelméről szóló 1995. július 26-i egyezmény értelmében az Európai Közösségek pénzügyi érdekeit sértő csalásokat is; bűncselekményekből származó jövedelmek tisztára mosása; pénzhamisítás, ideértve az euró hamisítását is; számítógépes bűnözés; környezettel kapcsolatos bűncselekmények, ideértve a veszélyeztetett állatfajok, valamint a veszélyeztetett növényfajok és növényfajták tiltott kereskedelmét is; segítségnyújtás jogellenes beutazáshoz és tartózkodáshoz; szándékos emberölés, súlyos testi sértés; emberi szervek és szövetek tiltott kereskedelme; emberrablás, személyi szabadságtól való jogellenes megfosztás és túszejtés; rasszizmus és idegengyűlölet; szervezett lopás vagy fegyveres rablás; kulturális javak – ideértve a régiségeket és műtárgyakat is – tiltott kereskedelme; csalás; zsarolás és védelmi pénz szedése; termékhamisítás és iparjogvédelmi jog megsértése; hivatalos okmányok hamisítása és azzal való kereskedés; fizetőeszközök hamisítása; hormontartalmú anyagok és más növekedésserkentők tiltott kereskedelme; nukleáris és radioaktív anyagok tiltott kereskedelme; lopott gépjárművek kereskedelme; erőszakos közöszlés; gyűjtogatás; a Nemzetközi Büntetőbíróság joghatósága alá tartozó bűncselekmények; repülőgép/hajó hatalomba kerítése; szabotázs

A fel nem sorolt bűncselekmények esetében az átadás feltételül szabható, hogy azok a cselekmények, amelyek miatt az európai elfogatóparancsot kibocsátották, a végrehajtó tagállam joga szerint – tényállási elemeiktől és minősítésüktől függetlenül – bűncselekménynek minősüljenek. Mindezek mellett újdonsága a kerethatározatnak, hogy bizonyos kivételektől eltekintve lehetővé teszi a saját állampolgárok átadását is.

6.2. A magyar szabályozás főbb jellemzői

Magyarország a kerethatározatban foglaltakat 2003-ban ratifikálta (Az Európai Unió tagállamaival folytatott bűnügyi együttműködésről szóló 2003. évi CXXX. törvény), majd 2012-ben új törvény lépett a korábbi helyébe, a 2012. évi CLXXX. törvény az Európai Unió tagállamaival folytatott bűnügyi együttműködésről (EU. bü. tv.).

Az EU. bü. tv. 1. §-a úgy fogalmaz, hogy *a törvényt a büntetőügyekben az Európai Unió más tagállamával folytatott együttműködés, valamint az európai elfogatóparancs alapján folytatott átadási eljárás során kell alkalmazni.* Ha az együttműködés nemzetközi szerződésen alapul, a törvény alkalmazásának feltétele, hogy a végrehajtó tagállam a nemzetközi szerződés kötelező hatályát elismerte.¹⁵⁸ A 2. § szerint az EU-s tagállamokkal folytatott bűnügyi együttműködés során az Nbjt.-t., a Btk.-t és a Be.-t az EU. bü. tv.-ben foglalt eltérésekkel kell alkalmazni.

Az európai elfogatóparancs esetében megszűnt a korábban jellemző közigazgatási és politikai döntési szint, így azt alapvetően *a tagállamok igazságügyi hatóságai közötti eljárás jellemzi.* Hazánkban végrehajtó igazságügyi hatóságként *kizárólag a Fővárosi Törvényszék jár el,* és miután a Magyarország élt azzal a lehetőséggel, hogy központi hatóság részvételét iktassák közbe, *az igazságügyért felelős minisztérium is szerepet vállal benne,* azonban feladata az európai elfogatóparancsok továbbítására, illetve fogadására, valamint az ezekkel kapcsolatos hivatalos levelezésre szorítkozik.¹⁵⁹

¹⁵⁸ 2012. évi CLXXX. törvény az Európai Unió tagállamaival folytatott bűnügyi együttműködésről.

¹⁵⁹ KENÉZ Andrea (2007): A megerősített harmadik pillér – Az európai elfogatóparancsról. *Ügyvédek Lapja*, 46. évfolyam, 3. szám. 27–30. 29.

Az átadási eljárásban mint végrehajtó igazságügyi hatóság, hazánkban a Fővárosi Törvényszék rendelkezik hatáskörrel és kizárólagos illetékességgel. Az EU. bü. tv. követi ezzel az Nbjt.-t, amely szintén fontos szerepbe helyezi a Fővárosi Törvényszéket. A Fővárosi Törvényszék egyesbíróként jár el, határozata ellen, ha az EU. bü. tv. nem zárja ki, fellebbezésnek van helye, amelynek a határozat végrehajtására vonatkozóan nincs halasztó hatálya. Ez azt jelenti, hogy a bíróság határozatai végrehajthatók a fellebbezés benyújtása ellenére, nem kell megvárni a fellebbezés elbírálását végző Fővárosi Ítéltábla döntését.

Az EU. bü. tv. 1. számú melléklete tartalmazza az Európai Tanács kerethatározatában felsorolt katalogizált bűncselekményeket, illetve az azoknak megfeleltetett magyar Btk.-beli szabályozást. Az EU. bü. tv. 3. § (2) bekezdése szerint az európai elfogatóparancs alapján a terheltet az 1. számú mellékletben meghatározott bűncselekményfajták esetében fő szabály szerint a kettős büntethetőség mérlegelése nélkül át kell adni a külföldi államnak. Erre azért van lehetőség, mivel Magyarország lemondott a kettős büntethetőség feltételének alkalmazásáról a harminckét bűncselekmény vonatkozásában.¹⁶⁰

Ha a mellékletben szerepel a bűncselekmény, viszont az európai elfogatóparancsot kibocsátó igazságügyi hatóság államának joga szerint a büntetési tétel felső határa nem éri el a háromévi szabadságvesztést, illetve szabadságelvonással járó intézkedést, az átadás akkor engedélyezhető, ha azok a cselekmények, amelyek miatt az európai elfogatóparancsot kibocsátották, a magyar törvény szerint is bűncselekménynek minősülnek. Ha a bűncselekmény, amely miatt az európai elfogatóparancsot kibocsátották, nem szerepel a törvény mellékletében, vagyis nem katalogizált bűncselekmény, akkor a törvény 3. § (1) bekezdését kell alkalmazni, amely szerint *a Magyarország területén tartózkodó személy a tagállam igazságügyi hatósága által kibocsátott európai elfogatóparancs alapján büntetőeljárás lefolytatása, szabadságvesztés-büntetés, illetve szabadságelvonással járó intézkedés végrehajtása céljából elfogható és átadható olyan bűncselekmények esetén, amelyeknél a kibocsátó tagállam joga szerint a büntetési tétel felső határa legalább tizenkét havi szabadságvesztés vagy szabadságelvonással járó intézkedés, vagy ha jogerősen legalább négy hónapi szabadságvesztésre, illetve szabadságelvonással járó intézkedésre ítélték.*¹⁶¹ Ha az európai elfogatóparancs több bűncselekményre vonatkozik, és e bűncselekmények közül legalább egy megfelel a büntetési tétel felső határára vonatkozó előírásnak, az átadás a többi olyan bűncselekményre is engedélyezhető, amely ennek az előírásnak nem felel meg, de a magyar törvény szerint is bűncselekménynek minősül. Vagyis a többi bűncselekménynél elegendő a kettős büntethetőség.

Az európai elfogatóparancs újdonsága, hogy *a saját állampolgár átadását is lehetővé, pontosabban kötelezővé teszi bizonyos feltételek esetén, azonban a magyarországi lakóhely korlátot jelenthet.* Amennyiben az európai elfogatóparancsot büntetőeljárás lefolytatása céljából bocsátották ki, és a keresett személy olyan magyar állampolgár, aki Magyarország területén lakóhellyel rendelkezik, csak akkor adható át, ha a kibocsátó tagállami igazságügyi hatóság megfelelő jogi garanciát nyújt arra, hogy szabadságvesztés-büntetés vagy szabadságelvonással járó intézkedés jogerős kiszabása esetén a keresett személyt kérelmére a büntetés vagy az intézkedés végrehajtására visszaszállítják Magyarország területére. A másik eset, amikor az európai elfogatóparancsot szabadságvesztés-büntetés vagy szabadságelvonással járó intézkedés végrehajtása céljából bocsátották ki, és a keresett személy olyan magyar állampolgár, aki Magyarország területén lakóhellyel rendelkezik. Ekkor a Fővárosi Törvényszék az európai elfogatóparancs végrehajtását megtagadja, és – ha az előzetes adatok alapján nem áll fenn a végrehajtás átvételének egyetlen megtagadási oka sem – elrendeli a keresett személy ideiglenes végrehajtási letartóztatását. Az erről szóló határozatát haladéktalanul megküldi a miniszternek, aki kezdeményezi a tagállamnál azt, hogy az elítélt szabadságvesztés-büntetésének vagy szabadságelvonással járó intézkedésének végrehajtását átvegyék. Mindkét rendelkezés a terhelt reintegrációs lehetőségeit veszi figyelembe, *a cél az, hogy a kiszabott büntetés végrehajtása lehetőleg abban az államban tör-*

160 RAISZ Anikó: Keresztüzből az európai elfogatóparancs – avagy emberi jogi aggályok az Alkotmánybíróság határozata kapcsán. *Jogtudományi Közlemény*, LXIII. évfolyam, 7–8. szám. 2008. július-augusztus. 389.

161 2012. évi CLXXX. törvény az Európai Unió tagállamaival folytatott bűnügyi együttműködésről, 3. § (1) bekezdés.

ténjen meg, ahol az elítélt a legnagyobb valószínűséggel lesz képes a társadalomba visszailleszkedni. Mindehhez azonban szükség van ahhoz is, hogy a terhelt az átadásába beleegyezzen.

6.3. Az európai elfogatóparancs megtagadása

Az EU. bü. tv. 5. §-a rendelkezik azokról az okokról, amelyek esetén nem kerülhet sor az európai elfogatóparancs teljesítésére. A törvény szerint kötelező a megtagadás, ha

- az európai elfogatóparancs alapjául szolgáló bűncselekmény magyar joghatóság alá tartozik, és a bűncselekményre a magyar törvény szerint közkegyelem terjed ki;
- egy tagállamban a terhelt ellen az európai elfogatóparancs kibocsátásának alapjául szolgáló cselekmény miatt már olyan határozatot hoztak, amely a büntetőeljárás megindításának akadályát képezi, vagy amely alapján a büntetést már végrehajtották, annak végrehajtása folyamatban van, vagy a jogerős ítéletet hozó tagállam joga szerint az nem hajtható végre;
- a terhelt gyermekkor miatt nem büntethető;
- az EU. bü. tv. 3. § (3) és (4) bekezdése alapján a kettős büntethetőséget vizsgálni kell, és az európai elfogatóparancs alapjául szolgáló cselekmény a magyar törvény szerint nem bűncselekmény;
- a terhelt olyan magyar állampolgár, aki Magyarország területén lakóhellyel rendelkezik, és a kibocsátó tagállami igazságügyi hatóság nem nyújt megfelelő jogi garanciát arra, hogy szabadságvesztés büntetés vagy szabadságelvonással járó intézkedés jogerős kiszabása esetén a terhelt kérelmére a büntetés vagy az intézkedés végrehajtására visszaszállítják Magyarországot területére.¹⁶²

Ezekben az esetekben nincs mérlegelési joga a Fővárosi Törvényszéknek, meg kell tagadnia az európai elfogatóparancs végrehajtását. Ugyanezt kell tennie a bíróságnak, *ha az európai elfogatóparancsot szabadságvesztés-büntetés vagy szabadságelvonással járó intézkedés végrehajtása céljából bocsátották ki, és a bíróság az európai elfogatóparancs kibocsátásának alapjául szolgáló cselekmény miatt a terhelt ideiglenes végrehajtási letartóztatását rendeli el, vagy a jogerős szabadságvesztés-büntetést kiszabó, illetve szabadságelvonással járó intézkedést alkalmazó tagállami határozat elismerését és végrehajtását elrendeli.*¹⁶³ Szintén kötelező megtagadási ok, ha az európai elfogatóparancsot olyan határozat végrehajtása céljából bocsátották ki, amelyet a terhelt távollétében hoztak. A távol lévő terhelttel szemben hozott határozat végrehajtására irányuló európai elfogatóparancs esetén nem képez megtagadási okot, ha a kibocsátó tagállam jogával összhangban a keresett személyt megfelelő időben, határnapot és helyet megjelölve, közvetlenül idézték a tárgyalásra, vagy arról más módon hivatalos tudomást szerzett, továbbá tájékoztatták arról, hogy a tárgyalás a távollétében is megtartható, és vele szemben az eljárás határozattal befejezhető. Az is szükséges feltétel, hogy a kitűzött tárgyalás ismeretében a keresett személy a tárgyaláson való képviselőre védőt hatalmazott meg vagy számára védőt rendeltek ki, és a kirendelés ismeretében annak személyét nem kifogásolta. A védő a keresett személy érdekében a tárgyaláson el kellett, hogy járjon. Szintén feltétel, hogy a határozat kézbesítése megtörtént, és a keresett személy tájékoztatást kapott a rendes, illetve a rendkívüli jogorvoslati lehetőségekről, de a rendelkezésre álló határidőn belül erre irányuló indítványt nem tett, vagy jelezte, hogy nem vitatja a távollétében hozott határozatot. Ha a határozatot nem kézbesítették a keresett személynek, akkor fenn kell, hogy álljon a garancia, hogy az átadását követően haladéktalanul kézbesítik számára és tájékoztatják a rendes, illetve a rendkívüli jogorvoslati lehetőségekről, valamint az erre rendelkezésre álló határidőről.¹⁶⁴

162 2012. évi CLXXX. törvény az Európai Unió tagállamaival folytatott büntügyi együttműködésről, 5. § (1) bekezdés.

163 2012. évi CLXXX. törvény az Európai Unió tagállamaival folytatott büntügyi együttműködésről, 5. § (3) bekezdés.

164 2012. évi CLXXX. törvény az Európai Unió tagállamaival folytatott büntügyi együttműködésről, 5. § (6) bekezdés.

A törvény 5. § (2) bekezdési sorolja fel azokat az okokat, amelyeknél a bíróság mérlegelésétől függ az európai elfogatóparancs teljesítése:

A bíróság az európai elfogatóparancs végrehajtását megtagadhatja, ha

- az európai elfogatóparancs kibocsátásának alapjául szolgáló cselekmény miatt a terhelt ellen Magyarország területén büntetőeljárás van folyamatban;
- a bíróság, az ügyészség (továbbiakban együtt: magyar igazságügyi hatóság) vagy a nyomozó hatóság az európai elfogatóparancs alapjául szolgáló bűncselekmény miatt a feljelentést elutasította, vagy a nyomozást, illetve az eljárást megszüntette;
- az európai elfogatóparancs alapjául szolgáló bűncselekmény magyar joghatóság alá tartozik, és a magyar törvény szerint a büntethetőség vagy a büntetés elévült;
- a terheltet egy harmadik államban ugyanazon cselekmény miatt jogerősen felmentették vagy jogerősen elítélték, feltéve, hogy a büntetést már végrehajtották, annak végrehajtása folyamatban van, vagy a jogerős ítéletet hozó állam joga szerint az nem hajtható végre;
- az európai elfogatóparancs olyan bűncselekményre vonatkozik, amelyet egészben vagy részben Magyarország területén követtek el.¹⁶⁵

Az EU. bü. tv. 3. § (5) bekezdése úgy rendelkezik, hogy az európai elfogatóparancs végrehajtása nem tagadható meg az adókkal és az illetékekkel, a vámokkal és a devizával kapcsolatos bűncselekmények esetén amiatt, hogy a magyar jog nem ismer ugyanolyan adót, illetéket, valamint vámmal, illetve adóval, illetékekkel azonos hatású díjat, vagy nem tartalmaz ugyanolyan típusú szabályokat az adó-, illeték-, valamint vám- és devizasabályozás terén, mint a kibocsátó tagállam joga.¹⁶⁶

6.4. Az európai elfogatóparancs végrehajtása

Ha Magyarország területén olyan személyt fognak el, akivel szemben európai elfogatóparancsot bocsátottak ki, illetve ellene valamely uniós tagállam nemzetközi körözést rendelt el, legfeljebb 72 órára őrizetbe veszik, és a Fővárosi Törvényszék elé állítják. Ha a terheltnek nincs meghatalmazott védője, az őrizetbe vételt foganatosító szerv a terhelt elfogását követően haladéktalanul védőt rendel ki.¹⁶⁷ Amennyiben a terhelt nem ismeri a magyar nyelvet, a terheltet tolmács közreműködésével tájékoztatják a Schengeni Információs Rendszerben (a továbbiakban: SIS Rendszer) elhelyezett figyelmeztető jelzés tartalmáról. Erről értesítik a védőt, és magáról az intézkedésről jegyzőkönyvet készítenek. Egyidejűleg arról is tájékoztatják a terheltet, hogy jogában áll az európai elfogatóparancsot kibocsátó tagállamban – annak szabályai szerint – ügyvédet megbízni, és ennek érdekében a kibocsátó tagállam illetékes hatóságától segítséget kérni. Arra is felhívják a figyelmét, hogy a kibocsátó tagállamban megbízott ügyvédnek lehetősége van kapcsolatba lépni a terhelt védőjével, és ennek során információk rendelkezésre bocsátásával segítséget nyújtani a terhelt eljárási jogainak gyakorlásában. A figyelmeztetést és a terhelt arra adott nyilatkozatát szintén jegyzőkönyv rögzíti. Ha a terhelt a kibocsátó tagállamban ügyvédet kíván megbízni, a foganatosító szerv a terhelt nyilatkozatáról a miniszter útján haladéktalanul tájékoztatja a kibocsátó tagállami hatóságot.¹⁶⁸

A Fővárosi Törvényszék az európai elfogatóparancs végrehajtása kérdésében tárgyalást tart, amelyen az ügyész és a védő részvétele kötelező. Ha a terhelt a magyar nyelvet nem ismeri, a bíróság tolmácsot rendel ki a részére. A tárgyalás megkezdését követően a Fővárosi Törvényszék ismerteti az európai elfogatóparancsot, majd felhívására az ügyész ismerteti indítványát. Ezt követően a Fővárosi Törvényszék megállapítja a terhelt személyazonosságát, tájékoztatja a terheltet az eljárás lényegéről, eljárási jogairól, valamint az egyszerűsített átadás lehetőségéről és annak jogkövetkezményeiről, to-

165 2012. évi CLXXX. törvény az Európai Unió tagállamaival folytatott bűnügyi együttműködésről, 5. § (3) bekezdés.

166 2012. évi CLXXX. törvény az Európai Unió tagállamaival folytatott bűnügyi együttműködésről, 3. § (5) bekezdés.

167 2012. évi CLXXX. törvény az Európai Unió tagállamaival folytatott bűnügyi együttműködésről, 7. § (1) bekezdés.

168 2012. évi CLXXX. törvény az Európai Unió tagállamaival folytatott bűnügyi együttműködésről, 7. §.

vábbá a specialitás szabályáról és annak alkalmazhatóságáról. A bíróság a terheltet nyilatkoztatja arra nézve, hogy az átadásába beleegyezik-e, valamint a specialitás szabályának alkalmazásáról lemond-e. A beleegyezés, valamint a lemondás nem vonható vissza. A törvényes figyelmeztetéseket követően a bíróság a terheltet kihallgatja. Ha a terhelt vallomást tesz, a Fővárosi Törvényszék a terheltet különösen az átadás feltételeit befolyásoló körülményekre nézve hallgatja ki.¹⁶⁹

Az EU. Bü. tv. 9. § (1) bekezdése alapján a bíróság az európai elfogatóparancs végrehajtásának biztosítása céljából elrendeli a terhelt ideiglenes átadási letartóztatását, ha megállapítja, hogy nem áll fenn megtagadási ok, és az is feltétel, hogy a rendelkezésre álló adatok alapján a terhelt átadásáról nem lehet dönteni. Az ideiglenes átadási letartóztatás a legfeljebb 72 óráig tartó őrizetbe vételt váltja fel, és legfeljebb a terhelt átadási letartóztatásának elrendeléséig tart. Az ideiglenes átadási letartóztatást meg kell szüntetni, ha az elrendeléstől számított 40 napon belül nem érkezik meg az európai elfogatóparancs. A törvény 9/A. § (1) bekezdése lehetővé teszi az ideiglenes átadási letartóztatás helyett ideiglenes átadási házi őrizet vagy ideiglenes átadási lakhelyelhagyási tilalom alkalmazását is meghatározott feltételek teljesülése esetén. A bíróság a kényszerintézkedés tárgyában hozott határozatát haladéktalanul megküldi a miniszternek.¹⁷⁰

A törvény 10. §-a alapján a bíróság a miniszter útján *kiegészítő információkat kér, ha megítélése szerint a kibocsátó tagállami igazságügyi hatóság által közölt tények és adatok nem elégségesek az átadás tárgyában történő határozathozatalhoz.*¹⁷¹ Az európai elfogatóparancsot, illetve a kiegészítő információkat a miniszter fogadja, és azt haladéktalanul megküldi a bíróságnak. A bíróság ezt követően tárgyalást tart, amelyen a bíróság a terhelt részére átadja az európai elfogatóparancs másolatát, ha arra az átadási eljárás során még nem került sor.

*Ha a terhelt menekültkénti vagy menedékeskénti elismerését kéri, a bíróság haladéktalanul értesíti a menekültügyi hatóságot arról, hogy a terhelttel szemben átadási eljárás van folyamatban.*¹⁷²

A törvény 13. § (1) bekezdés alapján, ha az átadás feltételei fennállnak, akkor a bíróság elrendeli a terhelt átadási letartóztatását és átadását. Megtagadási ok esetén a bíróság megtagadja az európai elfogatóparancs végrehajtását. Legyen szó átadásról vagy annak megtagadásáról, a tárgyaláson kihirdetett határozattal szemben az ügyész, a terhelt és a védője nyomban, a tárgyaláson jelentheti be a fellebbezést, amelyet a Fővárosi Ítéltábla bírál el.¹⁷³

Ha a Fővárosi Törvényszék az európai elfogatóparancs végrehajtását megtagadja, a megtagadás okáról a kibocsátó tagállami igazságügyi hatóságot a miniszter a megtagadásról rendelkező jogerős határozat alapján tájékoztatja.

Az európai elfogatóparancs egyik fontos újonsága a gyorsaság, ezt szolgálja az EU. bü. tv. 16. § (1) bekezdése, amely *szint az európai elfogatóparancs végrehajtásáról és az átadásról szóló jogerős határozatot, ha a keresett személy beleegyezik az átadásába, a beleegyezés kinyilvánítását követő tíz, ha nem egyezik bele, az elfogását követő hatvan napon belül kell meghozni.* Ez utóbbi határidő legfeljebb harminc nappal meghosszabbítható, az átadásba való beleegyezés esetén pedig tíz nappal.¹⁷⁴

Az átadásról a NEBEK a rendőrség közreműködésével gondoskodik, felveszi a kapcsolatot a keresett személy kiadását kérő állam szerveivel. Amennyiben az átadás egy szomszédos államnak történik, általában a területileg érintett közúti határátkelőhelyen történik, más országok esetén pedig a Liszt Ferenc Nemzetközi Repülőtéren. A keresett személyt legkésőbb az európai elfogatóparancs végrehajtásáról és az átadásról szóló határozat jogerőre emelkedésétől számított tíz napon belül átadják a kibocsátó tagállam illetékes hatóságának, amely határidő elháríthatatlan akadály esetén meghosszabbítható oly módon, hogy a bíróság új, tíz napos határidőt tűz ki. Ezen felül az átadás csak különös méltánylást érdemlő emberségi okokból (pl. az átadás végrehajtása veszélyeztetné a terhelt életét vagy

169 2012. évi CLXXX. törvény az Európai Unió tagállamaival folytatott bünygyi együttműködésről, 7. §.

170 2012. évi CLXXX. törvény az Európai Unió tagállamaival folytatott bünygyi együttműködésről, 9. §. (1) bekezdés és 9/A. §. (1) bekezdés.

171 2012. évi CLXXX. törvény az Európai Unió tagállamaival folytatott bünygyi együttműködésről, 10. §. (1) bekezdés.

172 2012. évi CLXXX. törvény az Európai Unió tagállamaival folytatott bünygyi együttműködésről, 11. §.

173 2012. évi CLXXX. törvény az Európai Unió tagállamaival folytatott bünygyi együttműködésről, 13. §. (1) bekezdés.

174 2012. évi CLXXX. törvény az Európai Unió tagállamaival folytatott bünygyi együttműködésről, 16. §.

egészségét) halasztható el. Ebben az esetben a Fővárosi Törvényszék értesíti a kibocsátó igazságügyi hatóságot a halasztásról, illetve annak okáról, és az átadásra új időpontot tűz ki, de az átadásra ekkor is 10 nap áll rendelkezésre.

Egy skót példa arra, hogyan fogtak el egy olyan személyt, akivel szemben európai elfogatóparancsot és nemzetközi körözést is kibocsátottak:

5. Egy korábban használt telefonszám ismételt használatát regisztrálták.
6. A számlázási információk alapján egy holland számot azonosítottak.
7. Megszerezték a holland telefonszám előfizetőjének adatait.
8. Az előfizető adatai nyomán nyilvános forrás segítségével azonosították a lakáscímet.
9. Az interneten végzett kutatás során a közösségi médiában kapcsolatot fedeztek fel a Skóciában körözés alatt álló személlyel.
10. Ez alapján a skót rendőrség szökésben lévő elkövetőkkel foglalkozó egysége (PSFU) azonosította az adott címet, és átadta azt a holland hatóságoknak. Nevükben eljárva a holland rendőrök letartóztatták a férfit, akit 2009 óta köröztek kábítószerrel és támadóegyekkel kapcsolatos bűncselekményekért.¹⁷⁵

6.5. Az európai elfogatóparancs kibocsátása

A büntetőeljárásnak a Be. 73. § (1) bekezdése alapján nem akadálya, ha a terhelt ismeretlen helyen tartózkodik, vagyis a terhelt rendelkezésre nem állása nem jelenti például a nyomozás megszüntetését. Ha az ügyész a terhelt távollétében emel vádat, még akár jogerős bírósági határozat is születhet az ügyben. E lehetőségek ellenére a büntetőügyben eljáró hatóságnak intézkednie kell a terhelt tartózkodási helyének felkutatása iránt. A hatóság számára ugyanis törvényi kötelezettség, hogy állapítsa meg a keresett személy lakóhelyét, illetve tartózkodási helyét, ha szükséges, rendeljen el körözést, és a törvényben meghatározott esetekben adjon ki elfogatóparancsot.¹⁷⁶ Amennyiben a lakóhely megállapítása, illetve a személykörözés nem vezet eredményre, bátran tekintheti az eljáró bíróság, ügyészség, illetve nyomozó hatóság úgy, hogy a terhelt akár külföldön is tartózkodhat, amely kategóriába értelemszerűen az Európai Unió területén, illetve azon kívül való tartózkodás is belefér.¹⁷⁷ Az európai elfogatóparancs jelentheti a segítséget a magyar hatóság számára, ha a keresett személy az Európai Unióban tartózkodik. Hazánkban az európai elfogatóparancsot a bíróság bocsátja ki. A vádirat benyújtása előtt a nyomozási bíró, a bírósági főszerkezetben a bíróság, ha pedig jogerősen kiszabott szabadságvesztést kell végrehajtani, a büntetés-végrehajtási bíró dönt róla. A Be. 73/A. § (1) bekezdése alapján európai elfogatóparancs kibocsátására kerülhet sor az elfogatóparancs kiadása esetén, ha az eljárás adatai alapján feltehető, hogy a terhelt nem tartózkodik Magyarországon területén.¹⁷⁸ Szabadságvesztéssel büntetendő bűncselekmény esetén a terhelttel szemben akkor is elfogatóparancs, illetve európai elfogatóparancs kibocsátásának lehet helye, ha a terhelt tartózkodási helye ismert, azonban előzetes letartóztatásának elrendelése és előzetes letartóztatással elérni kívánt célok érdekében elfogása és bíróság, ügyész, illetve nyomozó hatóság elé állítása indokolt.¹⁷⁹ Szintén európai elfogatóparancs bocsátható ki, ha büntetőeljárás lefolytatása végett a külföldön fogva tartásban lévő terhelt Magyarországra történő átadása, illetve kiadatása indokolt.¹⁸⁰

175 *Európai uniói kézikönyv II. A szervezett bűnözés megelőzésére és akadályozására irányuló kiegészítő megközelítések és intézkedések.* Brüsszel, Európai Unió Tanácsa, 2013.

176 FANTOLY Zsanett – BUDAHÁZI Árpád (2015b): *Büntető eljárásjog II. Dinamikus rész.* NKE Szolgáltató Nonprofit Kft., Budapest. 138.

177 KATONA Tibor (2009): Elemzés az elfogatóparancsról. *Bűnügyi Szemle*, 4. szám, 55–59. 56.

178 1998. évi XIX. törvény a büntetőeljárásról, 73/A. § (1) bekezdés.

179 1998. évi XIX. törvény a büntetőeljárásról, 73. § (3a) bekezdés; 73/A. § (1) bekezdés.

180 1998. évi XIX. törvény a büntetőeljárásról, 73. § (3b) bekezdés; 73/A. § (1) bekezdés.

Az EU. bü. tv. 25. § (1) bekezdése alapján a terhelttel szemben – feltéve, hogy a bűncselekmény tárgyi súlya ezt indokolja – a bíróság európai elfogatóparancsot bocsáthat ki az Európai Unió valamely tagállamában történő elfogása és átadása érdekében büntetőeljárás lefolytatása, illetve szabadságvesztés-büntetés vagy szabadságelvonással járó intézkedés végrehajtása céljából. Európai elfogatóparancs kibocsátására a Magyarország területére kiterjedő hatályú elfogatóparancs kibocsátását követően, vagy azzal egyidejűleg kerülhet sor. Előfordulhat, hogy a Magyarország területére kiterjedő hatályú elfogatóparancsot nem bíróság bocsátotta ki. Ilyenkor az európai elfogatóparancs kibocsátására ügyész által kibocsátott, vagy a nyomozó hatóság által kibocsátott és ügyészi jóváhagyással ellátott elfogatóparancs alapján kerülhet sor.¹⁸¹ Az EU. bü. tv. 25. § (2) bekezdése szerint fő szabály szerint az európai elfogatóparancs büntetőeljárás lefolytatása céljából olyan cselekmények esetén bocsátható ki, amelyeknél a Btk. szerint a büntetési tétel felső határa legalább egyévi szabadságvesztés büntetés vagy szabadságelvonással járó intézkedés. Ha a szabadságvesztés büntetést kiszabó vagy a szabadságelvonással járó intézkedést alkalmazó határozatot már meghozták, európai elfogatóparancs csak akkor bocsátható ki, ha a kiszabott büntetés vagy az alkalmazott intézkedés tartama legalább négy hónap.¹⁸² Az EU. bü. tv. 25. § (3) bekezdése azt is feltételül szabja az európai elfogatóparancs vádemelést követő kibocsátásának, hogy az ügyész végrehajtandó szabadságvesztés büntetés kiszabására vagy javítóintézeti nevelés alkalmazására tett indítványt.¹⁸³

Az európai elfogatóparancsot a bíróság a miniszternek és a NEBEK-nek küldi meg. Az európai elfogatóparancsot le kell fordítani a végrehajtó tagállam hivatalos nyelvére vagy hivatalos nyelveinek egyikére, amennyiben a végrehajtó tagállam azt magyar nyelven nem fogadja el.¹⁸⁴ Az EU. bü. tv. 25. § (7) bekezdés alapján a bíróság az európai elfogatóparancsban kérheti azon tárgyak lefoglalását és átadását, amelyek bizonyítási eszközként felhasználhatók, vagy amelyeket a terhelt a bűncselekmény elkövetése során vagy azzal összefüggésben szerzett.¹⁸⁵

A miniszter a terhelt elfogásáról szóló értesítés kézhezvételét követően az európai elfogatóparancsot haladéktalanul megküldi a végrehajtó tagállamnak. A terhelt elfogásáról szóló értesítés kézhezvételét követően az a bíróság, ügyészség vagy nyomozó hatóság, amely előtt az eljárás folyamatban van, illetve a büntetés-végrehajtási bíró, aki az európai elfogatóparancsot kibocsátotta, haladéktalanul védőt rendel ki, ha a terheltnek nincs védője, és ezzel egyidejűleg erről a minisztert értesíti. A miniszter a terhelt tájékoztatása érdekében a védő személyéről és elérhetőségéről értesíti a végrehajtó tagállam illetékes hatóságát.¹⁸⁶

A Magyarországról kibocsátott európai elfogatóparancs esetében is érvényesül a specialitás szabálya, amely szerint az átadott személlyel szemben az átadása előtt elkövetett, az átadásának alapjául szolgáló bűncselekménytől különböző egyéb bűncselekmény miatt nem indítható büntetőeljárás, nem ítélhető el, és egyéb módon sem fosztható meg szabadságától.¹⁸⁷

Az EU. bü. tv. 30. § (2) bekezdés szerint a specialitás szabálya nem alkalmazható, ha

- a személy a végleges szabadon bocsátását követő negyvenöt napon belül nem hagyja el – bár erre lehetősége lett volna – Magyarország területét, vagy elhagyása után ide visszatér;
- a bűncselekmény szabadságvesztés vagy elzárásbüntetéssel nem büntethető, vagy szabadságelvonással járó intézkedéssel nem fenyegetett;
- a büntetőeljárás eredményeként nem kerül sor személyi szabadságot korlátozó intézkedés alkalmazására;

181 2012. évi CLXXX. törvény az Európai Unió tagállamaival folytatott büntügyi együttműködésről, 25. § (1) bekezdés.

182 2012. évi CLXXX. törvény az Európai Unió tagállamaival folytatott büntügyi együttműködésről, 25. § (2) bekezdés.

183 2012. évi CLXXX. törvény az Európai Unió tagállamaival folytatott büntügyi együttműködésről, 25. § (3) bekezdés.

184 2012. évi CLXXX. törvény az Európai Unió tagállamaival folytatott büntügyi együttműködésről, 25. § (3) bekezdés. 25. § (6) bekezdés.

185 2012. évi CLXXX. törvény az Európai Unió tagállamaival folytatott büntügyi együttműködésről, 25. § (3) bekezdés. 25. § (7) bekezdés.

186 2012. évi CLXXX. törvény az Európai Unió tagállamaival folytatott büntügyi együttműködésről, 25. § (3) bekezdés. 26. §.

187 2012. évi CLXXX. törvény az Európai Unió tagállamaival folytatott büntügyi együttműködésről, 25. § (3) bekezdés. 30. § (1) bekezdés.

- a személlyel szemben szabadságelvonással nem járó büntetés vagy intézkedés, különösen pénzbüntetés szabható ki, illetve alkalmazható, még akkor sem, ha a büntetés vagy intézkedés személyi szabadságának korlátozását eredményezheti;
- a személy az átadási eljárás során lemondott a specialitás szabályának alkalmazásáról;
- a személy az átadása után, az átadását megelőzően elkövetett meghatározott cselekmények vonatkozásában kifejezetten lemondott a specialitás szabályának alkalmazásához fűződő jogáról;
- a személyt átadó tagállami igazságügyi hatóság hozzájárulását adja.¹⁸⁸
- A keresett személy átvételéről a NEBEK a rendőrség közreműködésével gondoskodik.

6.6. Iratbetekintés

Az EU. bü. tv. 2/A. §-a az általános rendelkezések között szól az iratbetekintés jogáról, amely a miniszter kezelésében lévő eljárási iratokra vonatkozik, hiszen az ún. „kapcsolódó eljárás” (érthetjük alatta a jogsegély kérelmét, illetve az európai elfogatóparancsot) iratai előbb utóbb a miniszterhez kerülnek. A törvény 2/A. § (1) bekezdése alapján, ha az EU. bü. tv. kivételt nem tesz, *a jogosult – írásbeli kérelemre – a kapcsolódó eljárás bármely szakaszában betekinthez a kérelem benyújtásáig keletkezett, a miniszter kezelésében lévő eljárási iratokba*, éppen ezért a miniszternek az iratok megtekintésének határnapjáról haladéktalanul értesítenie kell a jogosultat. Az eljárási iratról az arra jogosult másolatot, kivonatot készíthet. A miniszter az eljárási iratról a jogosult írásbeli kérelmére legkésőbb a kérelem előterjesztésétől számított nyolc napon belül egy példányt térítésmentesen, minden további példányt költségtérítés ellenében ad ki. *Ha a kiadni kért irat elektronikus formában rendelkezésre áll, a jogosult kérheti, hogy a miniszter a másolatot elektronikus úton vagy a jogosult által rendelkezésre bocsátott elektronikus adathordozón adja ki.* Nem lehet betekinteni a miniszteri döntés előkészítő iratába, tervezetbe; az olyan iratba, amelyből megismerhetővé válnának a zártan kezelt személyi adatok vagy azokra vonatkozóan következtetés lenne levonható; az olyan iratba, amelynek megismerése az eljárás megghiúsításával, megnehezítésével vagy veszélyeztetésével jár; felhasználói vagy megismerési engedély hiányában a minősített vagy külföldi minősített adatot tartalmazó iratba; az egyéb védett adatot tartalmazó iratba, ha azt az érintett adat védelmét szabályozó törvény kizárja.¹⁸⁹ A törvény arról is rendelkezik, *hogy másolat, kivonat nem készíthető, illetve másolat nem adható arról az iratról, amelybe nem lehet betekinteni. Az iratbetekintés kezdő és befejező időpontjáról, a betekintés megtörténtéről, az érintett iratokról, a másolat vagy kivonat készítéséről, a másolatadásról, illetve az iratbetekintés indokolással alátámasztott elutasításáról emlékeztetőt kell készíteni.*¹⁹⁰

188 2012. évi CLXXX. törvény az Európai Unió tagállamaival folytatott bűnügyi együttműködésről, 25. § (3) bekezdés. 30. § (2) bekezdés.

189 2012. évi CLXXX. törvény az Európai Unió tagállamaival folytatott bűnügyi együttműködésről, 2/A. §.

190 2012. évi CLXXX. törvény az Európai Unió tagállamaival folytatott bűnügyi együttműködésről, 2/A. §. (4)–(5) bekezdés.

IRODALOMJEGYZÉK

Jogszabályok

1968. évi New York-i Egyezmény
1993. évi XXXI. törvény: Az emberi jogok és az alapvető szabadságok védelméről szóló, Rómában, 1950. november 4-én kelt Egyezmény és az ahhoz tartozó nyolc kiegészítő jegyzőkönyv kihirdetéséről. *Hetedik kiegészítő jegyzőkönyv az emberi jogok és szabadságok védelméről szóló egyezményhez*, 4. cikk.
1996. évi XXXIX. törvény (a volt Jugoszlávia területén elkövetett, a nemzetközi humanitárius jogot súlyosan sértő cselekmények megbüntetésére létrehozott Nemzetközi Törvényszék Alapokmányából fakadó kötelezettségek végrehajtásáról), 1–2. §§.
1996. évi XXXIX. törvény (a volt Jugoszlávia területén elkövetett, a nemzetközi humanitárius jogot súlyosan sértő cselekmények megbüntetésére létrehozott Nemzetközi Törvényszék Alapokmányából fakadó kötelezettségek végrehajtásáról), Melléklet az 1996. évi XXXIX. törvényhez: *A Nemzetközi Törvényszék Alapokmánya*, 1. cikk.
1996. évi XXXVIII. törvény a nemzetközi bűnügyi jogsegélyről
1998. évi XIX. törvény a büntetőeljárásról.
2004. évi XXXIX. törvény az európai uniós csatlakozással összefüggő egyes törvénymódosításokról, törvényi rendelkezések hatályon kívül helyezéséről, valamint egyes törvényi rendelkezések megállapításáról. Tizenkettedik fejezet, *Az Európai Csalásellenes Hivatallal kapcsolatos együttműködésről*, 123–128. §§.
2005. évi CXVI. törvény (az Európai Unió tagállamai közötti kölcsönös bűnügyi jogsegélyről szóló, 2000. május 29-én kelt egyezmény és az egyezmény 2001. október 16-án kelt kiegészítő jegyzőkönyve kihirdetéséről).
2006. évi XXXI. törvény (a Nemzetközi Büntetőbíróság Statútuma Résztes Államainak Első Közgyűlése által, 2002. szeptember 10-én, New Yorkban elfogadott, a Nemzetközi Büntetőbíróság kiváltságairól és mentességeiről szóló Megállapodás kihirdetéséről). Megállapodás a nemzetközi büntetőbíróság kiváltságairól és mentességeiről. 2–4., 12–13., 19., 36–37. cikk.
2012. évi C. törvény a Büntető Törvénykönyvről.
2012. évi CLXXX. törvény az Európai Unió tagállamaival folytatott bűnügyi együttműködésről.
- 3074 (XXVIII): Principles of international cooperation in the detection, arrest, extradition and punishment of persons guilty of war crimes and crimes against humanity. ENSZ Közgyűlés, 3 December 1973.
- 36/1996. (IX. 4.) ABH
- 53/1993. (X. 13.) AB határozat, IV. *A háborús bűncselekmények és emberiség elleni bűncselekmények sajátosságai*.

Szakirodalom

- A Nemzetközi Bíróság Alapszabályai. Forrás: a Magyar ENSZ Társaság honlapja: www.menszt.hu/tudnivalok_az_egyesult_nemzetek_szervezeterol/az_egyesult_nemzetek_alapokmánya/a_nemzetkozi_birosag_alapszabalyai (letöltés ideje: 2016. 02. 01.)
- Az Európai Unió működéséről szóló szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata, 1. cím (*Az unió hatásköreinek típusai és területei*) 2. cikk (1) bekezdés; 18. cikk.
- BÁRD Petra (2008): A kölcsönös bizalom elvével szembeni alkotmányos aggályok az európai elfogatóparancs példáján keresztül. *Kriminológiai Tanulmányok 45.* Országos Kriminológiai Intézet, Budapest. 175–192.
- BLASKÓ Béla (2011): Néhány gondolat büntetőjogról, alkotmányosságról. In GÁL István László szerk.: *Tanulmányok Tóth Mihály professzor 60. születésnapja tiszteletére*. Pécsi Tudományegyetem, Állam- és Jogtudományi Kar, Pécs.
- BLASKÓ Béla (2016): *Magyar Büntetőjog. Általános Rész*. Rejtjel Kiadó, Budapest–Debrecen.
- Európai uniós kézikönyv II. A szervezett bűnözés megelőzésére és akadályozására irányuló kiegészítő megközelítések és intézkedések*. Brüsszel, Európai Unió Tanácsa, 2013.
- FANTOLY Zsanett – BUDAHÁZI Árpád (2015a): *Büntető eljárásjog I. Statikus rész*. NKE Szolgáltató Kft., Budapest.
- FANTOLY Zsanett – BUDAHÁZI Árpád (2015b): *Büntető eljárásjog II. Dinamikus rész*. NKE Szolgáltató Nonprofit Kft., Budapest.
- GELLÉR Balázs (2009): *Nemzetközi büntetőjog Magyarországon. Adalékok egy vitához*. Tullius Kiadó, Budapest.
- GELLÉR Balázs (2014): A kölcsönös elismerés elvén alapuló bűnügyi együttműködés. In HOLLÁN Miklós szerk.: *Az EU mint a szabadság, a biztonság és a jog térsége. Magyarország az Európai Unióban 2004–2014*. NKE Nemzetközi Intézet, Budapest.
- GIESECKE, Frank (2005): Az európai elfogatóparancs mint nemzetközi elfogatóparancs. *Bírak Lapja*, XV. évf. 1. szám. 74–78.
- HOLÉ Katalin (2003): Büntető anyagi és eljárási jogunk, valamint az Európai Unió kívánalmai. *Magyar Jog*, 3. szám, 140–146.
- KARDOS Gábor – LATTMAN Tamás szerk. (2010): *Nemzetközi jog*. ELTE Eötvös Kiadó, Budapest.
- KATONA Tibor (2009): Elemzés az elfogatóparancsról. *Bűnügyi Szemle*, 4. szám, 55–59.
- KENÉZ Andrea (2007): A megerősített harmadik pillér – Az európai elfogatóparancsról. *Ügyvédek Lapja*, 46. évfolyam, 3. szám. 27–30.
- KONDOROSI Ferenc – LIGETI Katalin szerk. (2008): *Az Európai büntetőjog kézikönyve*. Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó, Budapest.
- KONDOROSI Ferenc (2009): *Válság és veszélyek a nemzetközi kapcsolatokban*. Urbis Kiadó, Budapest.
- LIGETI Katalin (2004): *Büntetőjog és bűnügyi együttműködés az Európai Unióban*. KJK – Kerszöv, Budapest.
- Lisszaboni Szerződés az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés módosításáról. *17. Nyilatkozat az uniós jog elsőbbségéről*. Forrás: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/?uri=celex%3A12012E%2FTXT> (letöltés ideje: 2016. 02. 01.)

- M. NYITRAI Péter (2003): *A kiadatás intézménye a nemzetközi büntetőjogban – egy új korszak régi-új kihívásai Európában*. PhD értekezés. Deák Ferenc Állam- és Jogtudományi Doktori Iskola, Miskolc.
- M. NYITRAI Péter (2009): *Bevezetés a nemzetközi büntetőjogba*. Universitas-Győr Nonprofit Kft., Győr.
- Magyarország Alaptörvénye, 2011. április 25.
- MOLNÁR Gábor (2009): A nemzetközi büntetőjog. In BUSCH Béla szerk.: *Büntetőjog. Általános Rész*. HVG-Orac Lap- és Könyvkiadó Kft.
- Nürnbergi Nemzetközi Katonai Törvényszék Alapszabálya, 6. cikk, c) pont.
- RADBRUCH, Gustav (1977): Törvényes jogtalanság és törvény feletti jog. In VARGA Csaba szerk.: *Modern polgári jogelméleti tanulmányok*. MTA, Budapest.
- RAISZ Anikó: Keresztúzbén az európai elfogatóparancs – avagy emberi jogi aggályok az Alkotmánybíróság határozata kapcsán. *Jogtudományi Közlöny*, LXIII. évfolyam, 7-8. szám. 2008. július-augusztus
- TAKÁCS Péter (1998): Helyes jog. In SZABÓ Miklós szerk.: *Jogbölcseleti előadások*. Bíbor Kiadó, Miskolc.
- TREMEL Flórián (2004): *Új magyar büntetőeljárás*. Budapest–Pécs, Dialóg Campus Kiadó.
- WIENER A. Imre (1993): Büntető joghatóság és nemzetközi jog. *Állam- és Jogtudomány*, 35. évf. 3–4. sz. 175–212.
- WIENER A. Imre (1993): *Büntető joghatóság és nemzetközi jog*. Állam- és Jogtudomány, 35. évf. 3–4. sz. 175–212.
- WIENER A. Imre (1999): A büntetőjog forrásairól. *Magyar Jog*, 4. sz. 193–199.
- WIENER A. Imre: A ne bis in idem elv érvényesítéséről. *Büntetőjogi Kodifikáció*, Budapest, 2003/1–2. sz. 62–68.

A Nemzeti Közsolgálati Egyetem kiadványa.

Nordex Nonprofit Kft. – Dialóg Campus Kiadó • www.dialogcampus.hu • www.uni-nke.hu • 1083 Budapest, Ludovika tér 2.
• Telefon: 06 (30) 426 6116 • E-mail: kiado@uni-nke.hu • A kiadásért felel: Petró Ildikó ügyvezető • Olvasószerkesztő:
Sós Dóra • Tördelőszerkesztő: Karácsony Fanni • Felelős szerkesztő: Karácsony Fanni

ISBN 978-615-5877-33-9 (PDF)
ISBN 978-615-5877-34-6 (EPUB)

A kiadvány a KÖFOP-2.1.1-VEKOP-15-2016-00001 „A közszolgáltatás komplex kompetencia, életpálya-program és oktatás technológiai fejlesztése” című projekt keretében készült el és jelent meg.

SZÉCHENYI

MAGYARORSZÁG
KORMÁNYA

Európai Unió
Európai Szociális
Alap

BEFEKTETÉS A JÖVŐBE